Opfindelser
Patenter
Licenser

Ole Wiborg
Otto Martinus Nielsen
Bjørn Ryberg

FORLAGET
Thomson
FORLAGET FSR

Ole Wiborg,
Otto Martinus Nielsen og
Bjørn Ryberg
Opfindelser, patenter, licenser
1. udgave, 1. oplag
© Forlaget Thomson A/S (ITID A/S), København 2000

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele deraf er
ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Omslag: art/Grafik, København
Sats og tryk: AKA-PRINT A/S, Århus

Printed in Denmark 2000

ISBN 87-619-0145-8

Indholdsfortegnelse

Forord 9

Otto Martinus Nielsen

1 **Opfindelser og patenter** 11

1.1 Hvad er en patenterbar opfindelse? 11

1.1.2 Hvorfor skal man patentere opfindelser? 12

1.1.3 Andre former for intellektuelle ejendomsrettigheder 13

1.2 Patentrettigheder og krav til patenterbarhed 14

1.2.1 Patentrettighedens omfang 14

1.2.2 Hvornår kan en opfindelse patenteres? 15

1.2.2.1 Nyhed og opfindelseshøjde 15

1.2.2.2 Hvad kan patenteres? 16

1.2.3 Nyhedsundersøgelse og overvågning af eksisterende patentrettigheder 17

1.3 Patentansøgningen 18

1.3.1 Hvad indeholder en patentansøgning? 18

1.3.2 Hvem skrives en patentansøgning til og hvem skriver patentansøgningen? 20

1.3.3 Opfindelsens benævnelse – titel 20

1.3.4 Opfinder – ansøger 20

1.3.5 Patentkravene 20

1.3.6 Beskrivelsen 23

1.3.7 Sammendraget 24

1.4 Udstedelse af patent 25

1.4.1 Internationale konventioner, indleveringsruter og prioritetsprincippet 25

1.4.1.1 Pariserkonventionen 25

1.4.1.2 Prioritetsprincippet – prioritetsåret 26

1.4.1.3 European Patent Convention, EPC 26

1.4.1.4 Patent Cooperation Treaty, PCT 27

1.4.1.4.1 PCT-indleveringsruten 28

1.4.1.4.2 Fordele ved PCT-systemet 30

1.4.2 Patentforløb og patentomkostninger 30

1.4.2.1 International patentering 30

1.4.2.2 National patentering 34

1.4.3 Hvor hurtigt kan et patent udstedes? 36
1.5 Brugsmodel 37
1.6 Patenter som informationskilde 39
1.6.1 Referencer for søgning efter patentskrifter 40
1.6.2 Eksempel på databaseundersøgelse 40

Ole Wiborg
2 Licensiering af patenter 43
2.1 En lille forhistorie 43
2.2 Betydningen og brugen af patenter 45
2.2.1 Beskyttelse af investeringen 45
2.2.2 Patenteringsstrategi, defensiv og offensiv patentering, hemmeligholdelse 45
2.2.3 Egen eller andres udnyttelse af et patent 48
2.2.4 Hvornår kan man bruge et patent? 49
2.2.5 Hvilke patenter er de mest værdifulde? 51
2.3 Licensering 53
2.3.1 Formålet med at indgå licensaftaler og nogle begreber 53
2.3.2 Forløbet af en licenseringsprocess 54
2.3.3 Afklaring af mål og strategi 55
2.3.4 Hvordan finder man en licenstager? 60
2.3.5 Igennem nåleøjet til det første møde 62
2.3.6 Møde og præsentation 63
2.3.7 Hemmeligholdelsesaftale 65
2.3.8 Verifikationsperioden 66
2.3.9 Grundlæggende aftalebetingelser 67
2.3.10 Forhandlingen 68
2.3.11 Hvem skal udarbejde licensaftalen? 69
2.3.12 Når licensaftalen er indgået 70
2.4 Licensaftalens indhold og omfang 72
2.4.1 Parterne (The Parties) 72
2.4.2 Hensigt og mål med aftalen (Whereas.) 72
2.4.3 Definitioner (Definitions) 72
2.4.4 Omfanget af licensen (Scope and Grant of License) 73
2.4.5 Udviklingssamarbejde (Development Co-operation) 73
2.4.6 Engangsbetaling og milepælsbetalinger (Downpayment, Milestone Payments) 74
2.4.7 Licensafgifter og minimumsbetalinger (Royalties) . 74
2.4.8 Krav til investeringer, salg m.m. (Performance) 78
2.4.9 Forbedringer og tillægsopfindelser (Improvements) 78
2.4.10 Hemmeligholdelse (Confidentiality) 79
2.4.11 Pressemeddelelser (Press Releases) 80
2.4.12 Patentkrænkelser (Patent Infringement) 80

2.4.13 Specifikationer, kvalitet (Specifications, Quality Assurance and Quality Control) ... 81
2.4.14 Produktansvar, forsikringer ... 82
2.4.15 Aftalens løbetid og opsigelse (Term, Termination) ... 83
2.4.16 Lovvalg m.m. (Choice of Law) ... 83

Bjørn Ryberg
3 Rettigheder til arbejdstageres og konsulenters opfindelser ... 85
3.1 Indledning ... 85
3.2 Opfindelser gjort af arbejdstagere ... 87
3.2.1 Indledning ... 87
3.2.2 Ejendomsretten herunder retten til at søge om og få udstedt patent ... 88
3.2.2.1 Forskellige regler for forskellige kategorier af arbejdstagere ... 88
3.2.2.2 Betingelserne for overdragelsespligt i henhold til LAO ... 89
3.2.2.3 Betingelserne for overdragelsespligt i henhold til LOVOF ... 91
3.2.2.4 En sammenligning af overdragelsespligtens omfang i henhold til LAO og LOVOF ... 93
3.2.2.5 Overdragelsespligt efter fratrædelse – LAO og LOVOF ... 94
3.2.2.6 Arbejdstagerens underretningspligt og arbejdsgiverens fremsættelse af krav om overdragelse ... 94
3.2.2.7 Hel eller delvis overtagelse af opfindelsen ... 96
3.2.2.8 Opfindelser gjort i fællesskab af flere opfindere ... 98
3.2.3 Arbejdsgiverens brugsrettigheder ... 98
3.3 Opfindelser gjort af selvstændige konsulenter ... 99

Bjørn Ryberg
4 Udveksling af fortrolige oplysninger ... 101
Fortrolighedsaftale med kommentarer ... 105

Bilag:
1 Patentloven ... 115
1a Lov om ændring af patentloven af 26. maj 2000 ... 135
2 Kommisionens forordning nr. 240/96 af 31. januar 1996 om visse kategorier af teknologioverførselsaftaler ... 139
3 Lov om arbejdstageres opfindelser (LAO) ... 153
4 Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner (LOVOF) ... 155

Forord

Mange forskere, udviklingsmedarbejdere, ledere og administratorer havner på et eller andet tidspunkt i en situation, hvor de kan have gavn af at vide noget basalt om opfindelser og patentering. En del vil endvidere blive direkte eller indirekte involveret i forsøg på at kommercialisere patentrettigheder gennem indgåelse af licensaftaler, i henhold til hvilke licenstagerne får ret til at udnytte licensgiverens patentrettigheder. Denne bog er tænkt som en introduktion til patentering og licensiering. I kapitlerne om patentering er vægten lagt på det praktiske. I kapitlet om licensiering er vægten lagt på licensieringens kommercielle og strategiske aspekter.

I forbindelse med patentering og licensiering er det vigtigt at kunne fastslå, hvem der har hvilke rettigheder til en patenterbar opfindelse. Problemet er navnlig relevant i forbindelse med opfindelser gjort af personer i forbindelse med deres ansættelsesforhold eller af selvstændige konsulenter i forbindelse med løsningen af en opgave. I forbindelse med forhandlingerne om en licensaftale er det endvidere af stor praktisk vigtighed at kunne håndtere udvekslingen af fortrolige oplysninger hensigtsmæssigt. Disse to emner, rettighedsfordelingen og fortrolighedsaftaler, er blandt andet på grund af deres store praktiske betydning gjort til genstand for en mere indgående og mere juridisk betonet behandling i kapitlerne 3 og 4.

Som det fremgår af indholdsfortegnelsen, er bogen ikke resultatet af et kollektivt gruppearbejde men derimod en samling af 3 forfatteres egenhændige præstationer. Forfatterne er således eneansvarlige for indholdet af deres respektive kapitler.

April 2000

Ole Wiborg *Otto Martinus Nielsen* *Bjørn Ryberg*

1 Opfindelser og patenter

af Otto Martinus Nielsen

1.1 Hvad er en patenterbar opfindelse?

I vores hverdag er vi stort set alle sammen afhængige af en lang række teknologiske frembringelser, som udgør forudsætningen for den måde, vort samfund er indrettet på. Vi benytter cykel, bil, bus eller tog for at komme på arbejde, computere og telefon på arbejdet, ser fjernsyn og spiller videospil osv. Alle disse frembringelser er resultatet af *opfindelser*, hvoraf de fleste er gjort i de sidste hundrede år, mens nogle er gjort for over hundrede eller tusinde år siden. Uden disse opfindelser ville verden se meget anderledes ud og minde meget lidt om det højteknologiske samfund, som vi har i den såkaldte udviklede del af verden.

Den menneskelige kreativitet synes ikke at kende grænser. Mens de fleste af os har nok i at udnytte de muligheder, der forefindes, er der altid nogle mennesker, der bliver optaget af nye problemer, og som ikke kan lade være med at lede efter en løsning på disse problemer. Det er i sådanne tilfælde, at opfindelser opstår.

Man kan definere en opfindelse som en ny og elegant teknisk løsning på et kendt problem, eller endog på et ikke kendt problem. En opfinder kan karakteriseres som en person, der ved egen indsats har fundet på denne nye løsning. I denne sammenhæng er det imidlertid interessant, hvad der kræves for at en opfindelse kan patenteres.

I tabellen herunder er vist nogle eksempler på patenterede opfindelser, som er gjort inden for de sidste par hundrede år.

Konservesdåse i blik	*patenteret i 1810 af franskmanden Pierre Durand.*
Sprænggelantine	*opfundet i 1871 af svenskeren Alfred Nobel.*
Det luftfyldte gummihjul	*patenteret i 1887 af skotten J. B. Dunlop.*
Polyvinylklorid (PVC)	*patenteret i 1913 af den tyske professor Klatte.*
Tetrapak	*opfundet i 1944 af svenskeren Erik Wallenberg.*
Teflonpanden	*opfundet i 1954 af franskmanden Marc Grégoire.*
Lykkepille	*patenteret omkring 1981 af det danske firma Lundbeck.*

Der er naturligvis gennem tiden gjort mange store opdagelser og opfindelser, der har haft betydning for samfundet og som ikke har været patenteret. Her bør nævnes, at man i patentsammenhæng skelner mellem en opdagelse og en opfindelse. En opdagelse kan således ikke i sig selv patenteres, men opfindelser, der i form af en teknisk frembringelse udnytter opdagelsen, kan patenteres. Her kan nævnes danskeren H.C. Ørsteds opdagelse af elektromagnetismen i 1819. En sådan opdagelse er ikke patenterbar, men der er gjort mange patenterbare opfindelser, der bygger på anvendelsen af elektromagnetisme.

Den grundlæggende betingelse, der skal opfyldes, for at en opfindelse kan patenteres er, at opfindelsen er *ny*. Dette behandles nærmere i kapitel 2.2 »Hvornår kan en opfindelse patenteres?«

1.1.2 Hvorfor skal man patentere opfindelser?

Det er allerede nævnt, at vi i vores dagligdag er afhængige og præget af en række opfindelser. Men ligesom den enkelte forbruger er afhængig af disse opfindelser, så er en lang række af de firmaer, der producerer og leverer varer til forbrugerne, også afhængige af sådanne opfindelser. I det moderne overflodssamfund er der i dag mange udbydere indenfor de forskellige vareområder, og som følge heraf er der en meget stor konkurrence mellem de forskellige vareudbydere. Har man således som firma eller privat opfinder gjort en opfindelse, som har krævet mange ressourcer, så vil man naturligt have et ønske om at sikre sig en indtægt for sine anstrengelser uden at andre frit kan kopiere ens opfindelse. Her kan den eneret, der kan opnås med en patentbeskyttelse hjælpe.

Til belysning af patentaktiviteten i vores moderne samfund er der i tabellen herunder vist en liste over de 10 virksomheder, der fik udstedt flest patenter i USA i 1998.

Af tabellen fremgår det, at de 10 mest patentaktive virksomheder i verden er elektronikvirksomheder. Det fremgår endvidere, at der er tale om en duel mellem amerikanske og japanske virksomheder, og at japanske virksomheder dominerer med 6 ud af de 10 virksomheder. Set fra et europæisk eller dansk synspunkt kan man fristes til at tro, at man er så langt bag efter USA og Japan med hensyn til patentering, at det er for sent at tage udfordringen op.

Så håbløst er det dog ikke. Patentlovene er i det væsentlige ens for alle ansøgere, og patentering som våben i kampen om indgang

Virksomhed	*Antal udstedte patenter*
IBM	*2658*
Canon	*1925*
NEC	*1628*
Motorola	*1406*
Sony	*1315*
Samsung	*1305*
Fujitsu	*1190*
Toshiba	*1171*
Eastman Kodak	*1125*
Hitachi	*1094*

(Kilde: IFI/Plenum Data Corp., IBM)

til markedet kan derfor bruges af alle virksomheder, store som små. Den hårde konkurrence betyder også, at der foregår en stærk teknologisk udvikling, hvilket til stadighed åbner op for nye, patenterbare opfindelser. Dette betyder igen, at der løbende dannes åbninger for nye spillere på banen. Et nystartet firma, eller et eksisterende firma med en svag eller ikke eksisterende patentportefølje, har således muligheden for at springe på patentvognen og tage kampen op med de store multinationale virksomheder. Dette kræver selvfølgelig, at man som firma har udviklet et produkt, der har så stort et markedspotentiale, at det er værd at patentere. Derudover kræver det, at man i alle faser er omhyggelig med udførelsen af patentarbejdet.

1.1.3 Andre former for intellektuelle ejendomsrettigheder

Patenter er ikke den eneste måde, hvorpå en opfindelse kan beskyttes. Patenter er kun én type af beskyttelse i rækken af intellektuelle ejendomsrettigheder (Intellectual Property Rights, IPR), som også omfatter brugsmodeller, copyright, design- eller mønsterbeskyttelse, varemærker og databaserettigheder. Herudover er der rettigheder i forbindelse med udlevering af fortrolig information og know-how under hemmeligholdelsesaftaler. Der er således flere former for IPR, men i forbindelse med kommercialisering via licensering og teknologioverførsel spiller patenter den langt vigtigste rolle.

1.2 Patentrettigheder og krav til patenterbarhed

1.2.1 Patentrettighedens omfang

Patentlovene er vedtaget for at fremme den teknologiske udvikling i samfundet. For at fremme denne udvikling indgås der derfor en handel med patenthaver, idet samfundet giver patenthaver en eneret på op til 20 år, mod at patenthaver til gengæld i patentbeskrivelsen beskriver den teknik, der ligger til grund for opfindelsen. I de fleste lande offentliggøres en patentansøgning 18 måneder efter indlevering. Dette betyder, at 18 måneder efter indlevering af en patentansøgning kan konkurrenter få et godt indblik i den nye teknik, der er ved at blive patenteret, hvilket medvirker til at accelerere udviklingen inden for området. Et udstedt patent giver altså patenthaver en eneret, hvilket er fremmende for investeringer i udvikling af et produkt, men til gengæld offentliggøres patenthavers teknik, hvilket er fremmende for den generelle udvikling.

Den eneret, som patenthaver opnår med et udstedt patent, er en forbudsret. Dette betyder, at patenthaver har ret til at stoppe andre i at udnytte den opfindelse, som der er givet patent på, men et udstedt patent giver ikke i sig selv patenthaver lov til at udnytte opfindelsen. Med udtrykket udnyttelse af en opfindelse menes her fremstilling, salg, import eller kommerciel anvendelse af produkter, der er baseret på opfindelsen.

Patentet udstedes af en national patentudstedende myndighed, der i Danmark udgøres af Patent- og Varemærkestyrelsen. Patent- og Varemærkestyrelsen kan på basis af en indleveret dansksproget patentansøgning udstede et patent, der giver ansøgeren eneret i Danmark. Man kan også opnå et dansk patent ved at indlevere en patentansøgning til Den Europæiske Patentmyndighed, EPO, der på basis af ansøgningen kan udstede et europæisk patent, et såkaldt EP-patent. For at et EP-patent kan give en eneret i Danmark, skal patentet oversættes til dansk og registreres hos Patent- og Varemærkestyrelsen. Ønskes en patentrettighed i et andet land, skal patentansøgningen behandles hos dette lands patentmyndighed. For de fleste europæiske lande kan man dog opnå et patent ved at oversætte et EP-patent til det pågældende lands sprog og lade det registrere hos landets patentmyndighed.

Der findes mange produkter, som er dækket af flere patenter, og hvis man er indehaver at blot ét af disse patenter, så kan andre ikke på lovlig vis fremstille, sælge, importere eller på kommerciel vis anvende produktet, uden at indgå en aftale med patenthaver. Omvendt vil indehaveren at et patent være nødt til at indgå aftaler

med de andre patenthavere for at kunne udnytte produktet. Et godt eksempel på sådan et produkt er den moderne mobiltelefon, som er dækket af en lang række patenter ejet af forskellige firmaer.

Den vigtigste fase af patentarbejdet er udarbejdelsen af patentansøgningen. Det er indholdet af den indleverede patentansøgning, der danner grundlaget for den efterfølgende behandling hos de forskellige landes patentmyndigheder, og dermed grundlaget for det endelige beskyttelsesomfang af det udstedte patent. Når en patentansøgning er indleveret fanger bordet, og man kan ikke under behandlingen af ansøgningen lave tilføjelser til denne.

Det udstedte patents beskyttelsesomfang er altafgørende for værdien af patentet. Et bredt beskyttelsesomfang kan åbne muligheden for indgåelse af samarbejdsaftaler og licensaftaler med etablerede firmaer inden for området, og dermed være med til at sikre firmaets fremtid, hvorimod et patent med et snævert beskyttelsesomfang stort set kun er spild af penge.

1.2.2 Hvornår kan en opfindelse patenteres?

1.2.2.1 Nyhed og opfindelseshøjde

For at opnå patent på en opfindelse, der er beskrevet i en indleveret patentansøgning, gælder der, at opfindelsen skal være *ny* og have *opfindelseshøjde* i forhold til den kendte teknik. Hertil kommer at opfindelsen skal være industriel anvendelig. Langt de fleste af de opfindelser, der ligger til grund for en patentansøgning vil være industrielt anvendelige, og det er derfor normalt kravene om nyhed og opfindelseshøjde, der afgør, om en patentansøgning kan føre til et udstedt patent, og hvilket beskyttelsesomfang, der opnås med det udstedte patent.

Med kravet til nyhed menes, at opfindelsen ikke er offentlig kendt noget sted i verden før datoen for indlevering af en patentansøgning. En opfindelse kan for eksempel være kendt fra en tidligere indleveret patentansøgning eller fra en artikel i et fagskrift, avis, ugeblad eller Internettet. Opfindelsen kan også være kendt fra opfinders egne publikationer, mundtlige fremstillinger, demonstrationer eller fra direkte salg. I et land som USA er der dog mulighed for at indlevere en patentansøgning op til 12 måneder efter, at opfindelsen er offentliggjort.

Selv om en opfinder ved egen indsats har gjort en opfindelse, så vil det ofte være tilfældet, at andre opfindere har gjort den samme eller en lignende opfindelse på samme tidspunkt eller på et tid-

ligere tidspunkt. De fleste patentsystemer er derfor opbygget således, at der kan gives en eneret til den opfinder, der først indleverer en patentansøgning på opfindelsen. Ofte vil rettighederne til opfindelsen være overdraget til en virksomhed, der så træder ind som patentansøger.

Med kravet til opfindelseshøjde menes, at opfindelsen ikke må være nærliggende for en fagmand inden for området, idet det forudsættes, at denne har adgang til al den viden, der er offentlig tilgængelig på indleveringsdatoen for patentansøgningen. Der er således ikke nogen fast defineret grænse for, hvornår en opfindelse har tilstrækkelig opfindelseshøjde til at kunne føre til et patent. For nogle opfindelser, hvor der er tale om en virkelig nyskabelse, er opfindelseshøjden indlysende, mens for andre opfindelser, der for eksempel kan være en forbedring af en eksisterende teknik, kan det være svært at fastlægge opfindelseshøjden og dermed overbevise en patentmyndighed om, at der skal udstedes et patent. Et godt forsvar fra opfinder og dennes patentagent vil dog i de fleste tilfælde kunne overbevise patentmyndigheden om opfindelseshøjden.

1.2.2.2 Hvad kan patenteres?

Her er tommelfingerreglen, at hvis et nyt produkt adskiller sig så meget fra eksisterende produkter, at man forventer at kunne tjene penge på det nye produkt, så er den opfindelse, der ligger til grund for dette nye produkt, patenterbar. Hvor bred en beskyttelse der kan opnås for opfindelsen og dermed produktet, afhænger af den kendte teknik inden for området.

I praksis opstår der altid en række opfindelser i forbindelse med et teknologiskift. Denne type opfindelser vil ofte adskille sig klart fra den kendte teknik, hvorfor der vil være mulighed for at opnå en bred patentbeskyttelse. Men de fleste patenterbare opfindelser opstår dog som forbedringer af eksisterende tekniske løsninger. Her vil det oftest kun være muligt at opnå en relativ smal patentbeskyttelse, som dog bør kunne forhindre en direkte kopiering af produktet.

Ved forbedring af en eksisterende teknisk løsning vil der ofte foreligge en patentret på den eksisterende løsning. Det er derfor væsentligt at bemærke, at det er helt normalt at udtage patenter oven i eksisterende patenter. I dette tilfælde vil forbedringen krænke patentretten for den eksisterende løsning, men omvendt kan indehaveren af patentet på den eksisterende løsning ikke

fremstille den forbedrede løsning uden at krænke patentretten på den forbedrede løsning.

Det er sund patentpraksis, at man selv sikrer sig at patentere sine forbedringer, således at ens konkurrenter ikke får denne mulighed.

I de fleste landes patentlove er der angivet nogle områder, som ikke kan patenteres, men da der løbende foregår en udvikling i samfundet, sker der også en løbende nyfortolkning af disse lovparagraffer. Her er grundreglen, at hvis udviklingen inden for et produktområde anses at være i samfundets interesse, så vil patentering inden for dette område også være muligt. Man bør derfor altid konsultere en professionel patentrådgiver, hvis man er i tvivl om en opfindelse kan patenteres.

Som eksempel kan nævnes, at der i de fleste landes patentlove er anført, at software ikke kan patenteres, hvilket dog ikke har forhindret en massiv udstedelse af softwarerelaterede patenter, både i USA og Europa (herunder Danmark via et europæisk patent). I 1996 tog den amerikanske patentmyndighed konsekvensen og ændrede vejledningen til fortolkningen af patentloven, så denne nu stemmer med praksis, og i slutningen af 1998 kom der en afgørelse fra Den Europæiske Patentmyndighed (European Patent Office, EPO), der giver en nyfortolkning af den gældende patentlov, således at denne nu også stemmer med praksis.

I de fleste lande er opfindelser, der strider mod lov og ærbarhed dog udelukket fra patentering. Reglerne for sådanne undtagelser varierer fra land til land, og vil ikke blive omtalt nærmere.

1.2.3 Nyhedsundersøgelse og overvågning af eksisterende patentrettigheder

Hvis man mener at have gjort en opfindelse og ønsker at patentere denne, må man som det første skridt foretage en nyhedsundersøgelse, for at kunne vurdere opfindelsens patenterbarhed. Ved en nyhedsundersøgelse foretages en undersøgelse af offentliggjorte patenter og patentansøgninger samt artikler, der beskriver den teknik, der ligger nærmest opfindelsen, hvorimod man ikke vil lægge vægt på, om en patentrettighed krænkes.

Der er således intet til hinder for, at en opfindelse, der adskiller sig fra den kendte teknik, og derfor kan patenteres, kan resultere i produkter, der krænker eksisterende patentrettigheder. Men påtænker man at udvikle og markedsføre et nyt produkt, så vil det foruden den ovennævnte nyhedsundersøgelse også være nødvendigt at foretage en såkaldt krænkelsesundersøgelse. Her foretages der en undersøgelse af beskyttelsesomfanget af de patenter og patent-

ansøgninger, der findes inden for området, for på denne måde at klarlægge, om man krænker eksisterende patentrettigheder.

Hvis man i forbindelse med undersøgelse af patentrettigheder opdager, at det planlagte produkt vil krænke en patentrettighed, så kan dette resultere i, at man må ændre sit produkt, eller også må man indgå en licensaftale. Har man en eksisterende patentportefølje, er der dog også mulighed for, at man kan bytte sig til en patentrettighed. Endelig foreligger der en mulighed for at købe en eksisterende patentret.

Da den kommercielle succes for et produkt ofte vil afhænge af, at man kan beskytte sig via et patent, og at man ikke skal betale for meget i licensafgifter, så bør nyheds- og krænkelsesundersøgelser altid foretages i samarbejde med sagkyndige. Men det kan stærkt anbefales, at opfindere og ansøgere selv bruger tid på at undersøge patentlitteraturen og videnskabelige artikler via de databaser, der er adgang til på Internettet. Se også afsnittet »Patenter som informationskilde«.

1.3 Patentansøgningen

1.3.1 Hvad indeholder en patentansøgning?

Når man har afsluttet en nyhedsundersøgelse, og denne har bekræftet, at ens opfindelse på ét eller flere områder er ny, er man klar til at få udarbejdet selve patentansøgningen. Indholdet af denne omfatter:

Formalia:

benævnelse for opfindelsen – titel,
angivelse af navn på opfinder,
angivelse af ansøger,

Ansøgningsteksten:

beskrivelse af opfindelsen med tegninger og eksempler,
patentkrav, og
sammendrag.

I beskrivelsen skal der giver ét eller flere eksempler på udførelsesformer for opfindelsen, og her er det vigtigt, at eksemplerne er beskrevet så tydeligt, at en fagmand ud fra disse kan udøve opfindelsen. Patentkravene angiver det, der søges beskyttet med patentet. Patentkravenes ordlyd er således bestemmende for beskyttelsesomfanget og dermed den eneret, som opnås med patentet. Ved fortolkning af patentkravene har beskrivelsen dog vejledende be-

tydning. Sammendraget har alene til formål at gøre det let for tredjepart at se, hvad opfindelsen går ud på.

Som eksempel på udstedte patenter er her vist forsiderne af to danske patenter. Her er det første Dansk Patent Nr. 143, som er udstedt den 30. juli 1895, mens det andet er Dansk Patent Nr. DK 173143, der er udstedt den 7. februar 2000. Forsiderne på disse udstedte patenter giver oplysninger om, inden for hvilket område patentbeskyttelsen er opnået, og hvem der er opfindere og ansøger. Desuden er datoen for indleveringen af patentansøgningen angivet.

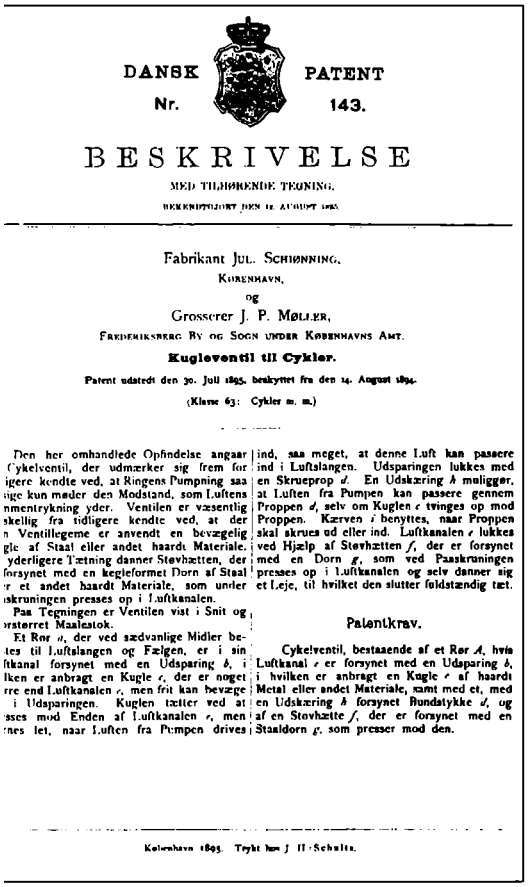

DANSK PATENT
Nr. 143.

BESKRIVELSE

MED TILHØRENDE TEGNING.

BEKENDTGJORT DEN 1E AUGUST 1895.

Fabrikant JUL. SCHIØNNING,
KØBENHAVN,
og
Grosserer J. P. MØLLER,
FREDERIKSBERG BY OG SOGN UNDER KØBENHAVNS AMT.

Kugleventil til Cykler.

Patent udstedt den 30. Juli 1895, beskyttet fra den 14. August 1894.

(Klasse 63: Cykler m. m.)

Den her omhandlede Opfindelse angaar Cykelventil, der udmærker sig frem for igere kendte ved, at Ringens Pumpning saa ige kun møder den Modstand, som Luftens nmentrykning yder. Ventilen er væsentlig skellig fra tidligere kendte ved, at der n Ventillegeme er anvendt en bevægelig gle af Staal eller andet haardt Materiale. yderligere Tætning danner Støvhætten, der forsynet med en kegleformet Dorn af Staal r et andet haardt Materiale, som under skruningen presses op i Luftkanalen.

Paa Tegningen er Ventilen vist i Snit og rstørret Maalestok.

Et Rør *a*, der ved sædvanlige Midler bestes til Luftslangen og Fælgen, er i sin ftkanal forsynet med en Udsparing *b*, i lken er anbragt en Kugle *c*, der er noget rre end Luftkanalen *e*, men frit kan bevæge i Udsparingen. Kuglen tætter ved at sses mod Enden af Luftkanalen *e*, men nes let, naar Luften fra Pumpen drives ind, saa meget, at denne Luft kan passere ind i Luftslangen. Udsparingen lukkes med en Skrueprop *d*. En Udskæring *h* muliggør, at Luften fra Pumpen kan passere gennem Proppen *d*, selv om Kuglen *c* tvinges op mod Proppen. Kærven *i* benyttes, naar Proppen skal skrues ud eller ind. Luftkanalen *e* lukkes ved Hjælp af Støvhætten *f*, der er forsynet med en Dorn *g*, som ved Paaskruningen presses op i Luftkanalen og selv danner sig et Leje, til hvilket den slutter fuldstændig tæt.

Patentkrav.

Cykelventil, bestaaende af et Rør *A*, hvis Luftkanal *e* er forsynet med en Udsparing *b*, i hvilken er anbragt en Kugle *c* af haardt Metal eller andet Materiale, samt med et, med en Udskæring *h* forsynet Bundstykke *d*, og af en Støvhætte *f*, der er forsynet med en Staaldorn *g*, som presser mod den.

Kobenhavn 1895. Trykt hos J. H. Schultz.

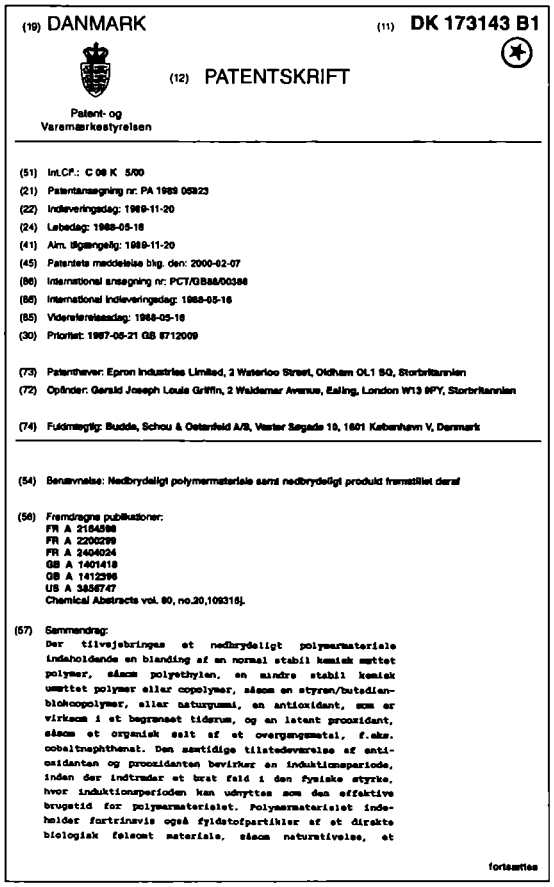

(19) DANMARK (11) DK 173143 B1

(12) PATENTSKRIFT

Patent- og Varemærkestyrelsen

(51) Int.Cl.: C 08 K 5/00
(21) Patentansøgning nr: PA 1989 05823
(22) Indleveringsdag: 1989-11-20
(24) Løbedag: 1988-05-16
(41) Alm. tilgængelig: 1989-11-20
(45) Patentets meddelelse blig. den: 2000-02-07
(86) International ansøgning nr: PCT/GB88/00386
(86) International indleveringsdag: 1988-05-16
(85) Videreførelsesdag: 1988-05-16
(30) Prioritet: 1987-05-21 GB 8712009

(73) Patenthaver: Epron Industries Limited, 2 Waterloo Street, Oldham OL1 5Q, Storbritannien
(72) Opfinder: Gerald Joseph Louis Griffin, 2 Waldemar Avenue, Ealing, London W13 9PY, Storbritannien

(74) Fuldmægtig: Budde, Schou & Ostenfeld A/S, Vester Søgade 10, 1601 København V, Danmark

(54) Benævnelse: Nedbrydeligt polymermateriale samt nedbrydeligt produkt fremstillet deraf

(56) Fremdragne publikationer:
FR A 2164598
FR A 2200299
FR A 2404024
GB A 1401418
GB A 1412396
US A 3856747
Chemical Abstracts vol. 80, no.20,109315j.

(57) Sammendrag:
Der tilvejebringes et nedbrydeligt polymermateriale indeholdende en blanding af en normal stabil kemisk mættet polymer, såsom polyethylen, en mindre stabil kemisk umættet polymer eller copolymer, såsom en styren/butadienblokcopolymer, eller naturgummi, en antioxidant, som er virksom i et begrænset tidsrum, og en latent prooxidant, såsom et organisk salt af et overgangsmetal, f.eks. cobaltnaphthenat. Den samtidige tilstedeværelse af antioxidanten og prooxidanten bevirker en induktionsperiode, inden der indtræder et brat fald i den fysiske styrke, hvor induktionsperioden kan udnyttes som den effektive brugstid for polymermaterialet. Polymermaterialet indeholder fortrinsvis også fyldstofpartikler af et direkte biologisk følsomt materiale, såsom naturstivelse, et

fortsættes

I det følgende vil de enkelte dele af en patentansøgning blive gennemgået nærmere.

1.3.2 Hvem skrives en patentansøgning til og hvem skriver patentansøgningen?

Ved udarbejdelse af en patentansøgning er det vigtigt at have for øje, at ansøgningen udarbejdes med henblik på:

1) at de patentudstedende myndigheder skal udstede så bredt et patent, som muligt,
2) at samarbejdspartnere eller licenstagere skal overbevises om opfindelsens kvalitet og mulighed for udstedelse af et bredt patent,
3) at konkurrenter umiddelbart skal kunne indse, hvis en af deres aktiviteter vil krænke et udstedt patent, og
4) at domstolene i tilfælde af en retssag kan forstå opfindelsen og beskyttelsesomfanget af patentkravene.

Det bør i denne forbindelse slås fast, at en patentansøgning er så vigtigt et dokument, at udarbejdelsen heraf kun bør foretages af sagkyndige.

1.3.3 Opfindelsens benævnelse – titel

Denne skal angive det område, som opfindelsen falder ind under. Titlen angives normalt så bredt som muligt, da man ikke ønsker, at denne skal give anledning til en begrænsning i beskyttelsesomfanget af et udstedt patent.

1.3.4 Opfinder – ansøger

Ved indlevering af en patentansøgning skal det anføres, hvem der er opfindere, og hvem der er ansøger og dermed har retten til ansøgningen. Normalt er ansøger en virksomhed eller institution, og i denne forbindelse skal der udfyldes et overdragelsesdokument, hvori opfinder overdrager retten til opfindelsen til ansøger. Se også kapitel 3 om »Rettigheder til arbejdstagers og konsulenters opfindelser«.

1.3.5 Patentkravene

Patentkravene er afgørende for omfanget af den eneret, som patentet giver. Normalt starter man derfor udarbejdelsen af patentansøgningen med at definere patentkravene. Selve beskrivelsen disponeres derefter efter patentkravene. Patentkravene omfatter normalt ét eller flere såkaldte uafhængige hovedkrav, samt en række afhængige underkrav, der henviser til et af hovedkravene.

Et udstedt patent indeholder normalt uafhængige hovedkrav inden for flere forskellige kategorier. Således kan der være et uafhængigt krav på selve produktet (apparatkrav eller produktkrav) og et uafhængigt krav på metoden til at fremstille produktet eller metoden til udføre opfindelsen (fremgangsmådekrav). Hvis der er flere uafhængige hovedkrav er der tale om patentkrænkelse, såfremt man krænker bare ét af disse krav. Det er således alene ordlyden af de uafhængige hovedkrav, der angiver omfanget af patentbeskyttelsen. Jo kortere et hovedkrav er, jo lettere kommer et konkurrerende produkt til at omfatte alt det, der er nævnt i hovedkravet.

Der gælder således, at hvis man udnytter et produkt, der omfatter alt hvad der er nævnt i et uafhængigt patentkrav, så foregår der en direkte krænkelse af patentet. Det er derimod ikke nødvendigt, at produktet også skal omfatte de dele eller trin, der er nævnt i underkravene. Man taler også om indirekte krænkelse, hvormed menes, at hvis man fremstiller et produkt, der ikke indeholder alle de elementer, der er nævnt i et uafhængigt hovedkrav, men som udgør en meget væsentlig del af opfindelsen og dermed en meget væsentlig del af det færdige produkt, så vil der også være tale om en krænkelse af patentet.

Eksempel på patentkrav, der er valgt fra et patent udstedt i USA til firmaet Dallas Semiconductor, US Patent No. 5,592,069. Til illustration er anført 3 af patentkravene, idet patentet omfatter flere patentkrav.

PATENTKRAV

1. *En batteripakke, der omfatter:*
   mindst én genopladelig battericelle og mindst én hukommelse, i hvilken hukommelse der er lagret instruktioner til opladning af batteriet;
   hvilke ladeinstruktioner omfatter information, der kan give instruktion til en batterilader om ladeprocedurer for opladning af denne mindst ene battericelle.

2. *En batteripakke ifølge krav 1, hvori hukommelsen er valgt fra en gruppe, der omfatter ROM, EEPROM, EPROM, og en kombination af disse.*

3. *En batteripakke ifølge krav 1 eller 2, hvori batteripakken yderligere omfatter en anden hukommelse til lagring af en identifikationskode.*

Dette patent omfatter et genopladeligt batteri, der foruden et antal battericeller også omfatter en elektronisk hukommelse. Fra denne hukommelse kan en batterilader læse, hvordan batteriet skal oplades, hvorefter laderen kan oplade batteriet. Batteriet kan også indeholde en anden hukommelse, hvorfra batteriladeren kan læse en identifikationskode. Hvis denne kode ikke kan verificeres af batteriladeren, vil batteriladeren undlade at oplade batteriet.

Denne type såkaldte »Smart Batteries« anvendes i dag i mobiltelefoner og bærbare computere. Når et genopladeligt batteri skal oplades gælder der, at batteripakker med forskellig batteriteknologi, som f.eks Lithium-baserede batterier og Nickel-baserede batterier, skal oplades på forskellig måde for ikke at ødelægge batteriet. Ved at anvende batterier med indbygget hukommelse behøver en mobiltelefon eller en bærbar computer ikke at have kendskab til den anvendte batteriteknologi, idet ladeinstruktionerne læses fra hukommelsen i batteriet. Dette betyder, at telefon- eller computer-producenten kan benytte den nyeste batteriteknologi uden at skulle ændre på konstruktionen af sit apparat.

For at foretage en direkte krænkelse af dette patent, skal man fremstille eller markedsføre et produkt, der omfatter alt hvad der er nævnt i det uafhængige patentkrav 1. Det vil sige, at hvis man fremstiller eller sælger et genopladeligt batteri med en hukommelse, der fortæller hvordan batteriet skal oplades, så krænker man dette patent.

I krav 2, der er et underkrav til krav 1, er angivet typer af elektroniske hukommelser, der kan anvendes. Da krav 2 er et underkrav, der viser tilbage til krav 1, kan man godt krænke dette patent uden at anvende én af de hukommelsestyper, der er anført i krav 2. For krav 3 gælder, at dette er et underkrav, der viser tilbage til krav 1 eller krav 2, og her er angivet, at batteripakken foruden den hukommelse, der er nævnt i krav 1, også kan have en anden hukommelse, der fortæller batteriets identifikationskode. Igen gælder der, at da krav 3 er et underkrav, kan man godt krænke patentet uden at have en hukommelse til en identifikationskode.

Det ses altså, at hvis man fremstiller eller sælger et produkt, der omfatter alle de elementer, der er nævnt i ovennævnte krav 1, så krænker man dette patent. Det ses også, at det ikke er nødvendigt at medtage de elementer, der er nævnt i de to underkrav 2 og 3, for at krænke patentet.

Den her omtalte form for krænkelse er en direkte krænkelse. Men der kan også være tale om en indirekte krænkelse af patentet. For det nævnte krav 1 gælder, at en batteripakke med et genopladeligt batteri er kendt, men det er nyt at indsætte en hukommelse, i hvilken der er indlæst en ladeprocedure, som kan aflæses af en batterilader. I dette tilfælde kan der være tale om indirekte krænkelse, hvis man sælger en hukommelseschip, der i sin hukommelse har indprogrammeret en ladeprocedure, som kan aflæses af en batterilader.

Ved udarbejdelse af en patentansøgning skal man hele tiden have for øje, i hvilken retning der ønskes opnået en eneret. Det er derfor normalt, at man starter med at udarbejde en række patentkrav svarende til den ønskede beskyttelse. Hvor bredt man kan formulere et hovedkrav afhænger af de opfindelsesmæssige resultater, samt af den nærmest kendte teknik. Hvis det under behandlingen af en patentansøgning viser sig, at et hovedkrav er for bredt formuleret i forhold til den kendte teknik, så kan man gøre hovedkravet smallere ved at medtage ét eller flere underkrav, og derved opnå et nyt hovedkrav, der adskiller sig fra den kendte teknik.

Da målet er så brede hovedkrav som muligt, er det vigtigt, at underkravene er delt op som en række små byggeblokke, således at man ikke behøver at medtage flere begrænsninger i hovedkravet end højst nødvendig. Underkravene vil derfor ofte være meget specifikke i forhold til et bredt formuleret hovedkrav. Ved behandlingen af en patentansøgning kan man også foretage ændringer i et for bredt formuleret hovedkrav ved brug af oplysninger fra beskrivelsen inkl. tegninger. Dette stiller igen store krav til udformningen af beskrivelsen.

1.3.6 Beskrivelsen

Beskrivelsen består af en almindelig del og en eksempeldel og eventuelt tegninger. Først i den almindelige del er der en indledning, der kort præsenterer det område, opfindelsen falder ind under. Herefter gives en beskrivelse af baggrunden for opfindelsen, herunder angivelse af den kendte teknik med evt. henvisning til offentliggjorte patentskrifter. Under beskrivelsen af baggrunden for opfindelsen vil der ofte blive givet en beskrivelse af ét eller flere tekniske problemer, som ikke er løst med den kendte teknik, men som den foreliggende opfindelse giver en løsning på.

Denne definition af problem og løsning er med til at oplyse patentmyndighederne om behovet for opfindelsen og dermed behovet for, at der bliver udstedt et patent. Ved behandling hos Den Europæiske Patentmyndighed, EPO, lægges der normalt stor vægt på, at der kan gives en definition af ét eller flere problemer, som opfindelsen giver en løsning på.

Den almindelige del afsluttes med en opsummering af opfindelsen, hvor opfindelsen og de løsninger, der tilvejebringes med opfindelsen, beskrives i brede og generelle vendinger. Dette afsnit vil normalt svare til den vigtigste del af patentkravene, men for en

velskreven ansøgning vil dette afsnit dog indeholde flere byggeblokke og kombinationsmuligheder end angivet i patentkravene.

Efter den almindelige del følger eksempeldelen, der, hvis ansøgningen indeholder tegninger eller figurer, indledes med en kort opsummering af disse. Herefter følger en konkret og detaljeret gennemgang af forskellige eksempler på udførelsesformer for opfindelsen. Hvis ansøgningen indeholder tegninger, henvises der i eksempeldelen til disse tegninger. De beskrevne eksempler skal være valgt således, at de underbygger patentkravene. Denne beskrivelse af konkrete eksempler på opfindelsen skal være så detaljeret, at en fagmand alene på grundlag af beskrivelsen kan udøve opfindelsen.

Det er tidligere nævnt, at for at opnå en bred patentbeskyttelse skal man have så brede patentkrav som muligt. Antallet af eksempler i beskrivelsen kan dog bidrage yderligere til at give en bred patentbeskyttelse, idet de eksempler, der er givet i beskrivelsen bliver offentliggjort sammen med ansøgningen, hvorved andre ikke kan foretage en patentering af sådanne eksempler.

Det er derfor vigtigt, at man under udarbejdelse af beskrivelsen gør sig umage med at medtage så mange eksempler på udførelsesformer for opfindelsen som muligt, hvorved det gøres sværere for tredjepart at udtage patenter, der gør brug af ansøgerens opfindelse.

1.3.7 Sammendraget

Sammendraget er et resumé af beskrivelsen og patentkravene og offentliggøres som en del af patentansøgningen. Sammendraget tjener som information for de personer, der vil orientere sig om, hvilke ansøgninger og patenter, der er indleveret eller udstedt inden for et bestemt område. Sådanne personer kan være virksomheder, der undersøger om et nyt produkt krænker en eksisterende patentret, og som derfor kan være interesseret i en licensaftale. Endvidere kan der være tale om opfindere og ansøgere, der foretager en nyhedsundersøgelse i forbindelse med en ny opfindelse, samt patentmyndigheder, der ved behandling af en anden patentansøgning foretager en nyhedsundersøgelse, for at afdække den nærmeste kendte teknik.

Under normale omstændigheder er det i opfinders eller ansøgers interesse, at interesserede personer eller virksomheder har let ved at finde ansøgningen eller patentet. Det er derfor vigtigt, at sammendraget indeholder de væsentligste træk ved opfindelsen.

1.4 Udstedelse af patent

Formålet med udarbejdelse og indlevering af en patentansøgning er at opnå et udstedt patent, som giver så bred en beskyttelse som muligt af den opfindelse, der er beskrevet i ansøgningen.

For at en ansøgning kan føre til et udstedt patent, skal den indleveres til en patentudstedende myndighed og underkastes en behandling eller eksamination hos denne myndighed. I forbindelse med en patenteksamination foretager patentmyndigheden sin egen nyhedsundersøgelse, der omfatter kendt teknik offentliggjort i patentskrifter og faglitteratur inden ansøgningens indleveringsdag.

Herefter sendes en eksaminationsrapport til patentansøger, hvori patentmyndigheden redegør for, om ansøgningen kan føre til patent eller om der skal foretages ændringer. Ændringerne vil ofte kræve en ændring af patentkravene, således at disse præciseres i forhold til den kendte teknik. I rapporten gives en tidsfrist inden for hvilken patentansøger skal indlevere sin besvarelse. Der kan følge flere rapporter med efterfølgende besvarelser, men normalt opnås der på et tidspunkt enighed mellem patentmyndighed og patentansøger om det beskyttelsesomfang, der kan opnås, og patentet kan udstedes.

I forbindelse med indlevering og behandling af en patentansøgning kan man som ansøger vælge mellem forskellige indleveringsruter, hvilket fremgår af det følgende.

1.4.1 Internationale konventioner, indleveringsruter og prioritetsprincippet

De internationale konventioner, der vedrører patenter er:

»Convention for the International Protection of Industrial Property«, (Paris Convention),

»European Patent Convention«, (EPC), der i 1978 forenede det europæiske patentsystem, og

»Patent Cooperation Treaty«, (PCT) fra 1970.

1.4.1.1 Pariserkonventionen

Denne konvention, der første gang blev underskrevet i Paris i 1883, og herefter løbende er blevet revideret, etablerer et sæt fælles regler for beskyttelse af intellektuel ejendom, herunder patenter, som medlemslandene er forpligtiget til at følge. Dette indebæ-

rer, at et medlemsland er forpligtiget til at give ansøgere fra andre medlemslande de samme muligheder for patentbeskyttelse, som gives til medlemslandets egne ansøgere.

Herudover giver konventionen regler for prioritetsprincippet. Dette betyder, at når en ansøger indleverer en første patentansøgning, også kaldet en prioritetsansøgning, i et medlemsland, så har ansøgeren ret til efterfølgende at indlevere tilsvarende patentansøgninger i andre medlemslande, samt kræve prioritet fra den første patentansøgnings indleveringsdato, såfremt de efterfølgende patentansøgninger indleveres senest 12 mdr. fra indleveringen af den første patentansøgning. Når de efterfølgende patentansøgninger indleveres, vil de blive behandlet i henhold til det pågældende medlemslands patentlove.

1.4.1.2 Prioritetsprincippet – prioritetsåret

Ifølge Pariserkonventionen kan den første patentansøgning, prioritetsansøgningen, som en ansøger indleverer på en opfindelse, videreføres internationalt inden for 12 måneder. Denne periode benævnes også prioritetsåret.

En ansøger har også mulighed for at indlevere flere ansøgninger vedrørende den samme opfindelse indenfor prioritetsåret. Ved prioritetsårets udløb kan disse ansøgninger samles i én fælles patentansøgning, der videreføres internationalt. Herved har en ansøger mulighed for i den endelige ansøgning at medtage den videreudvikling af opfindelsen, som er foretaget inden for prioritetsåret.

Næsten alle de vigtige industrialiserede lande er medlem af Pariserkonventionen, men enkelte lande, f.eks. Taiwan, er ikke medlem, hvorfor man ikke kan kræve prioritet i disse lande. Hvis man ønsker en tidlig ansøgningsdato i Taiwan, er man derfor nødt til at indlevere ansøgningen så tidligt som muligt i dette land.

1.4.1.3 European Patent Convention, EPC

Følgende 19 europæiske lande har per 23. juni 1999 ratificeret den Europæiske Patentkonvention, EPC: Østrig, Belgien, Cypern, Danmark, England, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Italien, Irland, Luxembourg, Holland, Monaco, Portugal, Spanien, Sverige og Schweiz med Lichenstein.

Med EPC er der tilvejebragt et patentsystem, som gør det muligt at indlevere en enkelt europæisk patentansøgning, en såkaldt EP-ansøgning, hos Den Europæiske Patentmyndighed, EPO, idet ansøgningen designerer et antal af de lande, der har ratificeret EPC.

Hos EPO, der har afdelinger i Haag og München, bliver den enkelte patentansøgning færdigbehandlet indtil EPO udsteder patentet. Det udstedte europæiske patent skal herefter oversættes og registreres i de designerede lande, hvor patentet ønskes opretholdt.

Det bemærkes, at det Europæiske Patentkontor, EPO, ikke er en organisation under EU, hvilket også fremgår af de lande, der har ratificeret EPC. De lande, der har tiltrådt EPC, har også tiltrådt Pariser-konventionen, hvilket gør det muligt at anvende prioritetsprincippet i forbindelse med EP-ansøgninger. Man kan derfor indlevere en national patentansøgning i Danmark og inden for prioritetsåret indlevere denne som en EP-ansøgning hos EPO. Man kan også indlevere en prioritetsansøgning direkte som en EP-ansøgning hos EPO, og så videreføre denne ansøgning i lande, der er medlem af Paris-konventionen, inden for prioritetsåret.

Ved at indlevere en EP-ansøgning opnår man en stor fordel ved, at man får den samme sagsbehandling og dermed det samme patent for alle designerede lande. Dette betyder også en væsentlig omkostningsbesparelse.

Den væsentligste ulempe ved EPC-systemet ligger i, at hvis en ansøgning bliver afvist under behandlingen, så har man mistet sine rettigheder i alle de designerede lande. Der er dog nogle lande, hvor man kan indlevere en national ansøgning eller brugsmodel inden en EP-ansøgning bliver endelig afslået. For et udstedt europæisk patent er der en indsigelsesperiode på 9 mdr. efter udstedelsen af patentet, og hvis patentet bliver afvist som følge af en sådan indsigelse, så er EP-patentet også afvist i alle de designerede lande.

Det kan derfor i visse tilfælde være fornuftigt at gå med både livrem og seler, idet man indleverer en patentansøgning nationalt i de vigtigste af de europæiske lande, samtidig med at man indleverer en EP-ansøgning. Man kan så lade disse ansøgninger blive behandlet parallelt, hvorefter man kan opretholde de patenter, der giver den bedste beskyttelse.

1.4.1.4 Patent Cooperation Treaty, PCT

Hovedformålet med PCT er at tilvejebringe et system, der gør det lettere og dermed billigere at opnå patentbeskyttelse i de lande, der har tiltrådt PCT. De vigtigste af de industrialiserede lande har tiltrådt PCT-systemet, og for alle lande, der har tiltrådt PCT-systemet gælder, at disse lande også har tiltrådt Pariserkonventionen. Herved er det muligt at anvende prioritetsprincippet i forbindelse med PCT-ansøgninger.

Ved at anvende PCT-systemet kan man indlevere en enkelt international patentansøgning, en såkaldt PCT-ansøgning, der designerer alle de PCT-medlemslande, i hvilke man påtænker at videreføre patentansøgningen. En PCT-ansøgning skal dog senere indleveres nationalt i de lande, hvor man ønsker patentbeskyttelse, men med en PCT-ansøgning opnår man en udskydelse af de ofte store omkostninger, der er forbundet med at have en række nationale ansøgninger under behandling.

Herudover bliver der ved indlevering af en PCT-ansøgning tilvejebragt en international nyhedsundersøgelse, der offentliggøres sammen med eller umiddelbart efter PCT-ansøgningen, der offentliggøres 18 måneder fra prioritetsdatoen. I en PCT-ansøgning kan man designere EPC-landene samlet, hvilket kræver, at der senere indleveres en EP-ansøgning. Men man kan også designere EPC-landene enkeltvis.

1.4.1.4.1 PCT-indleveringsruten

Det mest normale indleveringsforløb ved anvendelse af PCT-systemet forløber som følger:

Prioritet: Der indleveres en første prioritetsskabende ansøgning. Denne indleveres normalt hos den lokale patentmyndighed. Der kan inden for prioritetsåret indleveres opdaterede ansøgninger på samme opfindelse.

PCT: Ved udgangen af prioritetsåret indleveres en PCT-ansøgning, der omfatter alle de ansøgninger, der er indleveret på opfindelsen i prioritetsåret. Oftest vil der være tale om, at prioritetsansøgningen først bliver opdateret ved indlevering af selve PCT-ansøgningen. PCT-ansøgningen vil normalt blive indleveret hos den lokale patentmyndighed, der videresender ansøgningen til PCT-myndigheden.

Der er intet i vejen for, at en PCT-ansøgning kan indleveres på et tidligere tidspunkt, og en PCT-ansøgning kan også tjene som prioritetsansøgning.

Efter indlevering af PCT-ansøgningen tilvejebringer PCT-myndigheden den tidligere nævnte internationale nyhedsundersøgelse.

Ved indlevering af en PCT-ansøgning gives der en udsættelse til indlevering af nationale ansøgninger

samt EP-ansøgninger. Således gives der i første omgang en frist på 20 måneder fra prioritetsdatoen til at videreføre en PCT-ansøgning nationalt. Dette giver en yderligere tidsfrist på 8 måneder udover de 12 måneder, som opnås med prioritetsåret.

De 20 måneder kan dog, og vil oftest, blive forlænget til 30 måneder, hvilket kræver, at man anmoder om en »præliminær eksamination« af ansøgningen. Denne anmodning skal indleveres senest 19 måneder fra prioritetsdatoen.

Den præliminære eksamination er en foreløbig og ikke-bindende eksamination, der foretages på basis af patentkravene i PCT-ansøgningen og de referencer, der er fundet ved den internationale nyhedsundersøgelse. Der udstedes en præliminær eksaminationsrapport, i hvilken der redegøres for, om opfindelsen anses for patenterbar ifølge de indleverede patentkrav.

Denne rapport modtages inden udløbet af de 30 måneder, hvorved ansøger har en god fornemmelse for, om ansøgningen kan føre til patent inden indlevering af de nationale ansøgninger.

National: Senest ved udløbet af PCT-systemets 20 eller 30 måneders frist skal PCT-ansøgningen indleveres nationalt i de lande, hvor man ønsker at opnå patent. Ved national indlevering skal ansøgningen oversættes til det pågældende lands sprog, og denne fase af patentforløbet kan derfor være meget dyr.

En PCT-ansøgning kan også videreføres hos EPO som en EP-ansøgning, hvorefter den behandles som en normal EP-ansøgning.

Ved den nationale behandling af en videreført PCT-ansøgning, er den nationale patentmyndighed ikke bundet af en præliminær eksamination. Men har man indleveret en PCT-ansøgning i Danmark, kan man vælge mellem den svenske patentmyndighed og EPO som den part, der skal forestå den præliminære eksamination. Vælger man EPO, og videreføres ansøgningen ved EPO, så vil en positiv præliminær eksaminationsrapport ofte medføre en positiv første rapport fra EPO.

1.4.1.4.2 Fordele ved PCT-systemet
Ved at anvende PCT-systemet kan man altså opnå en tidsfrist på 20 eller 30 måneder, før end man skal tage endelig stilling til, i hvilke lande man vil indlevere sin patentansøgning. Ved samtidig at anvende EPC-systemet, får man en yderligere tidsfrist svarende til behandlingen hos EPO, før end man skal tage stilling til, i hvilke EPC lande, man ønsker patent.

Inden for en tidsramme på 30 måneder har man en god mulighed for at videreudvikle sin opfindelse og til at finde ud af, om der er afsætningsmuligheder for de produkter, der er omfattet af patentansøgningen. Hvis det i denne periode viser sig, at der ikke er et marked for de disse produkter, kan man vælge at standse patenteringsprocessen.

Hvis man derimod har travlt med at få udtaget patent i ét eller flere lande, kan man foretage en hurtig national indlevering i disse lande, mens man venter med de resterende lande til udløbet af fristen på 20 eller 30 måneder. Det vil ofte være en fordel at foretage en hurtig national indlevering i USA.

1.4.2 Patentforløb og patentomkostninger
Af afsnit 1.4.1 fremgår det, at der ved anvendelse af prioritetsprincippet, den Europæiske Patentkonvention og PCT-systemet gives mange muligheder for at tilrettelægge et patentforløb, specielt hvis man ønsker en international patentering. I forbindelse med et patenteringsforløb forfalder der tilsvarende patentomkostninger, og ved fastlæggelse af et patenteringsforløb har man derfor også indflydelse på, hvornår patentomkostningerne forfalder.

1.4.2.1 International patentering
I en typisk international patenteringsproces vil man gøre brug af prioritetsprincippet, PCT-systemet og EP systemet med efterfølgende indlevering af nationale ansøgninger. Herudover kan der blive tale om enkelte nationale indleveringer af ansøgningen sideløbende med PCT-ansøgningen.

Omkostningerne i et patenteringsforløb vil være meget forskellige for de forskellige typer af opfindelser. Således er omkostningerne i forbindelse med en forholdsvis enkel, mekanisk opfindelse meget mindre end omkostningerne til en kompliceret, bioteknologisk opfindelse. Omkostningerne stiger med antallet af lande, i hvilke der ønskes udtaget patent, men ved anvendelse af PCT-systemet og EP-systemet kan man udskyde beslutningen om, i hvilke

lande der ønskes patent, hvorved man udskyder de tilsvarende omkostninger.

I det følgende er angivet hændelserne i et typisk patentforløb for en opfindelse, der ønskes patenteret internationalt, med angivelse af størrelsesordnen af omkostninger samt tidspunkter for forfald af disse. Endvidere er der givet en grafisk fremstilling af de tilsvarende akkumulerede minimum- og maksimum-omkostninger:

International patentering

Patentforløb med brug af PCT-systemet

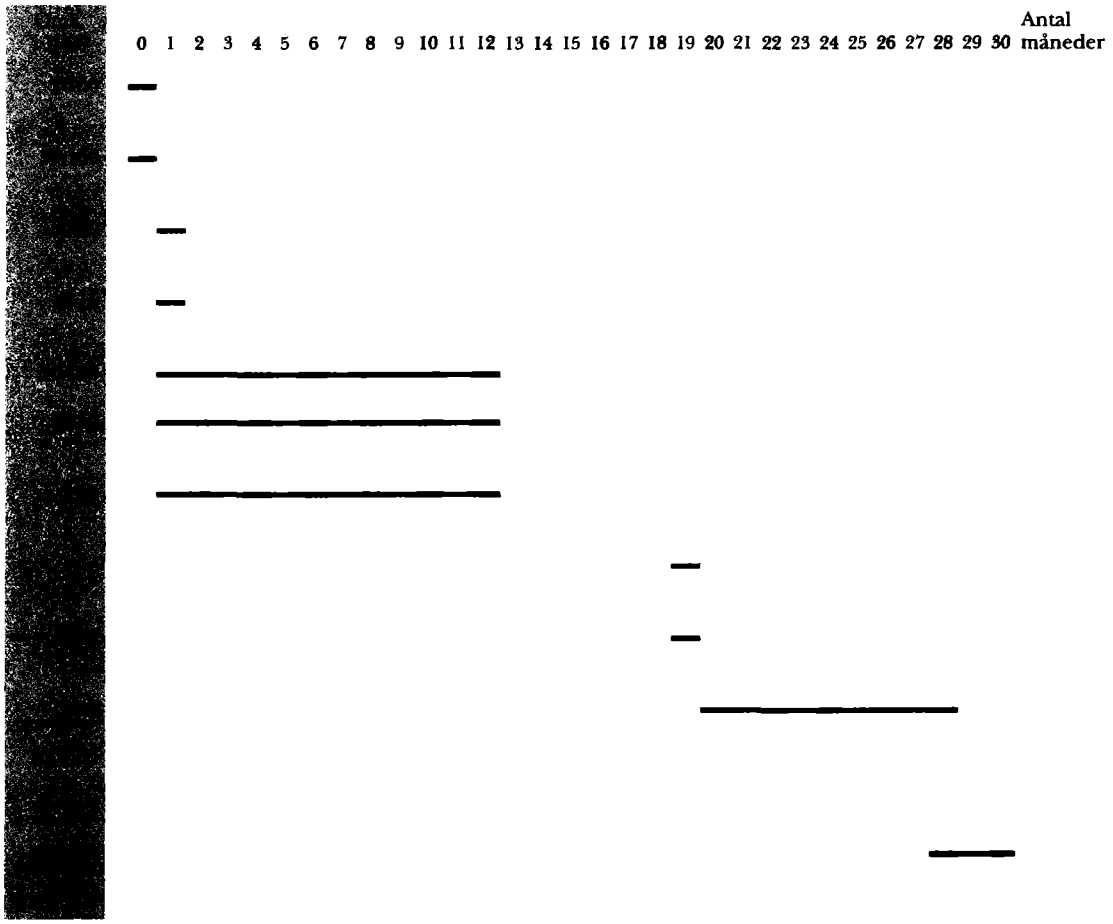

Herefter skal der betales eksaminations-gebyr i de forskellige lande, hvorefter behandlingen går i gang. Efter endt behandling udstedes et patent.
Når et EP-patent er udstedt, skal patentet oversættes og registreres i de EP-lande, hvor man ønsker at opretholde et patent.

	Omk. i 1000	31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 Antal måneder
Examination af EP-ansøgning hos EPO, modtagelse og besvarelse af én eller flere betænkninger	20-150	
Udstedelse af EP-patent, oversættelse af patentkrav og betaling og trykningsafgift	20-50	
Oversættelse og national registrering af EP-patent i ønskede lande	100-500	
Sum af omkostninger inkl. EP-patent	400-1.765	

Sideløbende med omkostninger til behandling af en EP-ansøgning er der omkostninger til behandling af de nationale indleverede ansøgninger, herunder USA og Japan. Hvis den er indleveret tidligt i USA fås følgende, idet starttidspunktet dog kan rykkes til måned 30 frem for måned 12:

Examination af US-ansøgning, modtagelse og besvarelse af én eller flere betænkninger	30-100	
Udstedelse af US-patent, betaling af trykningsafgift	20-50	(start i uge 24)
Sum af omkostninger inkl. EP- og US-patent	450-1.915	

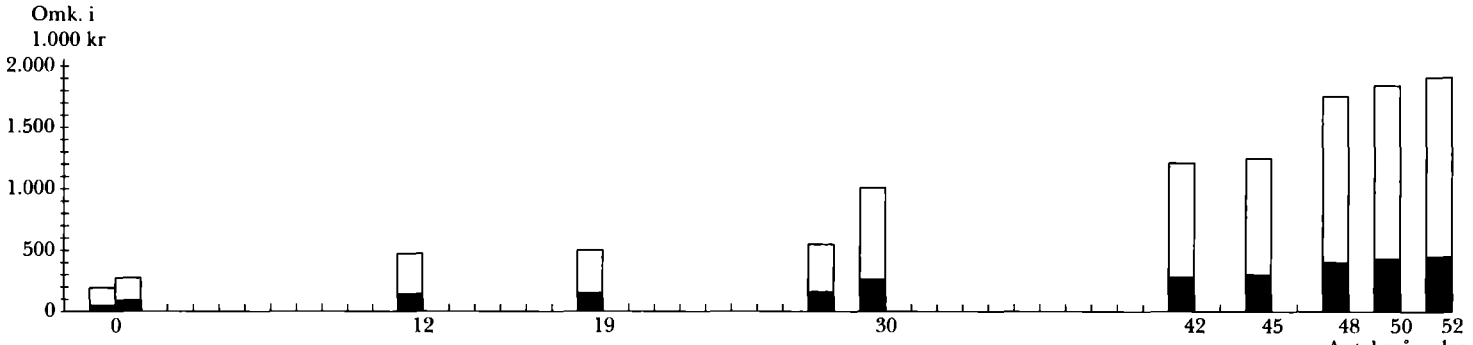

International patentering – Akkumulerede omkostninger som funktion af tiden

Har man indleveret en japansk ansøgning vil omkostninger til behandling af denne minde om omkostningerne til en US-ansøgning. I Japan er der dog mulighed for at udskyde behandlingen af en patentansøgning med op til 7 år, idet en PCT-ansøgning, der ønskes videreført i Japan dog skal indleveres senest ved udløbet af PCT-fasen efter 30 måneder.

Der skal ud over de anførte omkostninger løbende betales årsafgifter for at opretholde en patentret. Størrelsen af årsafgifterne vokser indtil patentet udløber.

Det ses, at fra 30 mdr. og fremefter kommer de store omkostninger i forbindelse med national indlevering og patentbehandlingen, men på dette tidspunkt ved man ofte, om det er værd at fortsætte med patenteringen. Det skal bemærkes, at en ansøger på et hvilket som helst tidspunkt i et patenteringsforløb kan standse patenteringsprocessen og dermed standse for yderligere omkostninger.

1.4.2.2 National patentering

I det forrige afsnit er vist forløbet for en international patentering med de dermed forbundne store omkostninger. Man kan dog også vælge at patentere direkte nationalt i ét eller flere lande. Vælger man således kun at ville have beskyttelse i for eksempel Tyskland og USA kan forløbet se ud som følger:

National patentering

Patentforløb

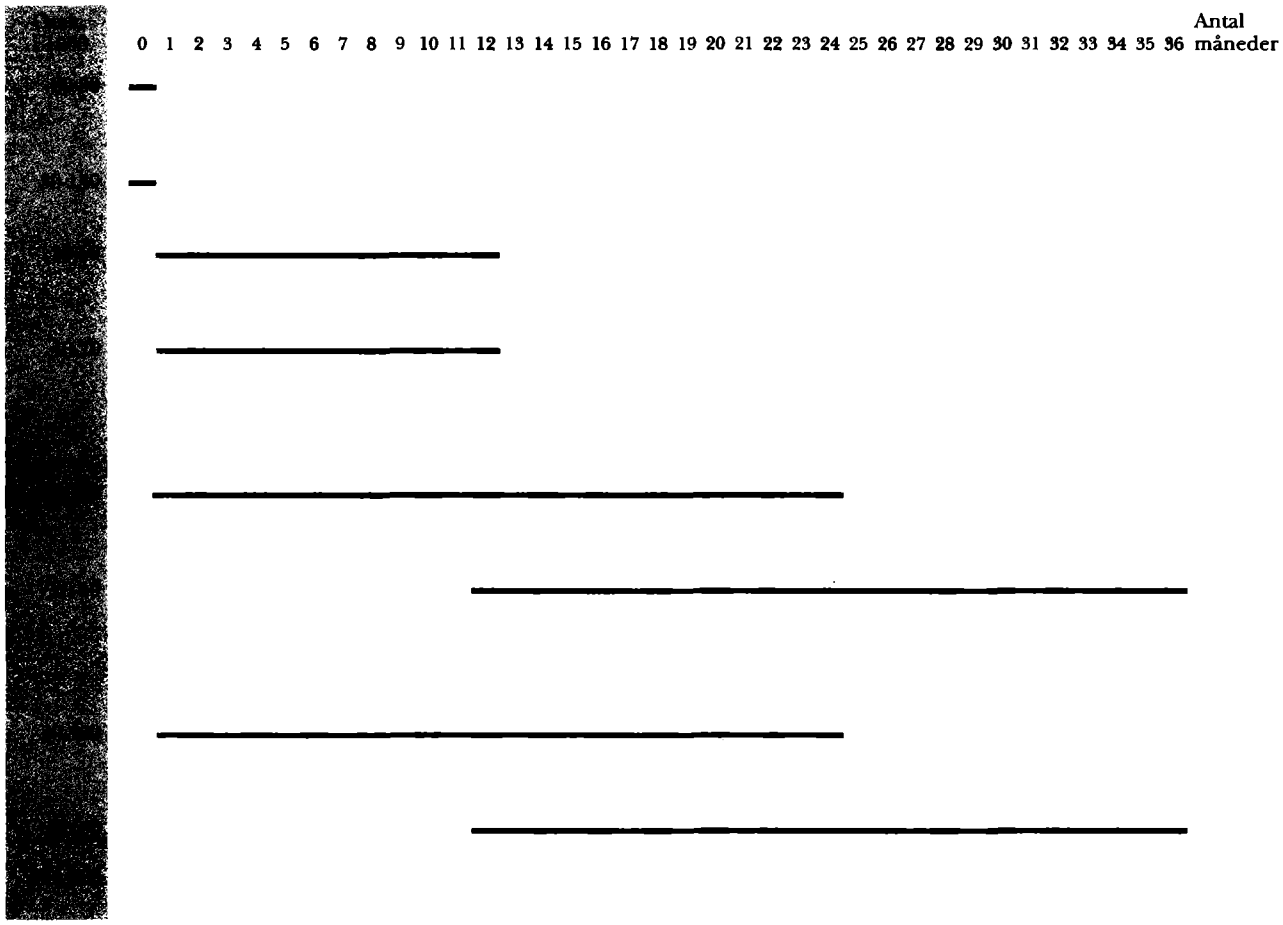

Det ses, at man som patentansøger selv kan have væsentlig indflydelse på omkostningerne, idet disse afhænger af hvor mange lande, man ønsker at udtage patent i. Som patentansøger bør man derfor altid forsøge at afstemme sine patentambitioner med den reelle værdi af opfindelsen.

1.4.3 Hvor hurtigt kan et patent udstedes?

Det er en udbredt forestilling, at det tager lang tid, f.eks. 4-5 år før man kan have et udstedt patent. Dette kan også være rigtigt, hvis man benytter sig af PCT-systemet.

Ved eksamination af en ansøgning giver patentmyndigheden normalt en frist på flere måneder til betaling af et gebyr og til indlevering af en besvarelse, og hvis man udnytter disse frister fuldt ud, er man med til yderligere at forlænge perioden frem til udstedelse af et patent. Der står dog ingen steder skrevet, at man skal vente flere måneder med at besvare en eksaminationsrapport eller vente til den sidste dato med at betale et officielt gebyr. En ansøger kan således selv være med til at forkorte tiden fra indlevering af en ansøgning til udstedelse af patent.

I USA er det muligt at opnå et udstedt patent indenfor 1-2 år fra indlevering af en ansøgning. Man kan derfor have et offentliggjort US-patent inden en PCT-ansøgning blive offentliggjort 18 måneder fra prioritetsdatoen.

I visse lande og hos den Europæiske Patentmyndighed, EPO, kan man endvidere opnå en fremskyndet eksamination, hvis man anmoder om dette. Der skal dog gives en begrundelse for anmodningen, hvilket normalt vil være en formodet krænkelse. Man kan ved anmodning om fremskyndet examination hos EPO opnå et udstedt EP-patent indenfor 1 år fra indlevering af en EP-ansøgning.

Nationale og regionale ansøgninger, herunder US-ansøgninger og EP-ansøgninger, kan indleveres samtidig med den prioritetsskabende ansøgning uden om PCT-systemet. Men er der indleveret en PCT-ansøgning, kan man på et ønsket tidspunkt indlevere en national eller regional ansøgning.

Som ansøger har man derved forskellige valgmuligheder med hensyn til, hvor lang tid, der skal gå fra indlevering af en patentansøgning til udstedelse af et patent. Ansøger kan derfor selv have indflydelse på, om der skal udstedes patent inden for 1-2 år, eller om der skal gå 4-5 år. I praksis ønsker de fleste ansøgere at udskyde patentomkostningerne så lang tid som muligt, og medmindre man som ansøger selv giver udtryk for ønsket om en hurtig sagsbehand-

ling, vil et patentbureau derfor vente med at betale gebyrer og besvare officielle skrivelser indtil udløbet af den givne frist.

Under alle omstændigheder gælder det dog, at når man har indleveret en prioritetsskabende ansøgning, så starter uret, og hvis man ønsker at bevare sin prioritet, så følger der en række omkostninger, hvoraf de første forfalder senest efter 1 år ved prioritetsårets udløb.

1.5 Brugsmodel

I visse lande, herunder Danmark, Finland og Tyskland, er der mulighed for at opnå beskyttelse via en såkaldt brugsmodel. En ansøgning til en brugsmodel adskiller sig principielt ikke fra en patentansøgning, men i Danmark kan man kun opnå en brugsmodelbeskyttelse for apparatkrav, mens der ikke gives brugsmodelbeskyttelse for fremgangsmådekrav.

En brugsmodel er derfor specielt velegnet overfor mekaniske og elektro-tekniske opfindelser. Den væsentligste forskel på en brugsmodel og et patent ligger i, at der for brugsmodeller gælder, at man kan få brugsmodellen registreret, uden at der er foretaget en eksamination. I tilfælde af en eventuel krænkelse, kan tredjepart forlange en eksamination med de dermed forbundne omkostninger.

Hvis en brugsmodel bliver eksamineret, er der de samme krav til nyhed som for en patentansøgning, mens kravene til opfindelseshøjde er mindre end for en patentansøgning. Hvordan dette skal fortolkes i praksis, kan være svært at sige.

En brugsmodel kan indleveres som en selvstændig brugsmodelansøgning eller på basis af en verserende patentansøgning. Der gælder endvidere, at hvor et patent giver en eneret på op til 20 år, så gælder den eneret, der kan opnås med en brugsmodel kun i op til 10 år.

For en brugsmodelregistrering i Tyskland og Danmark kan forløbet se ud som følger:

Brugsmodel	Patentforløb

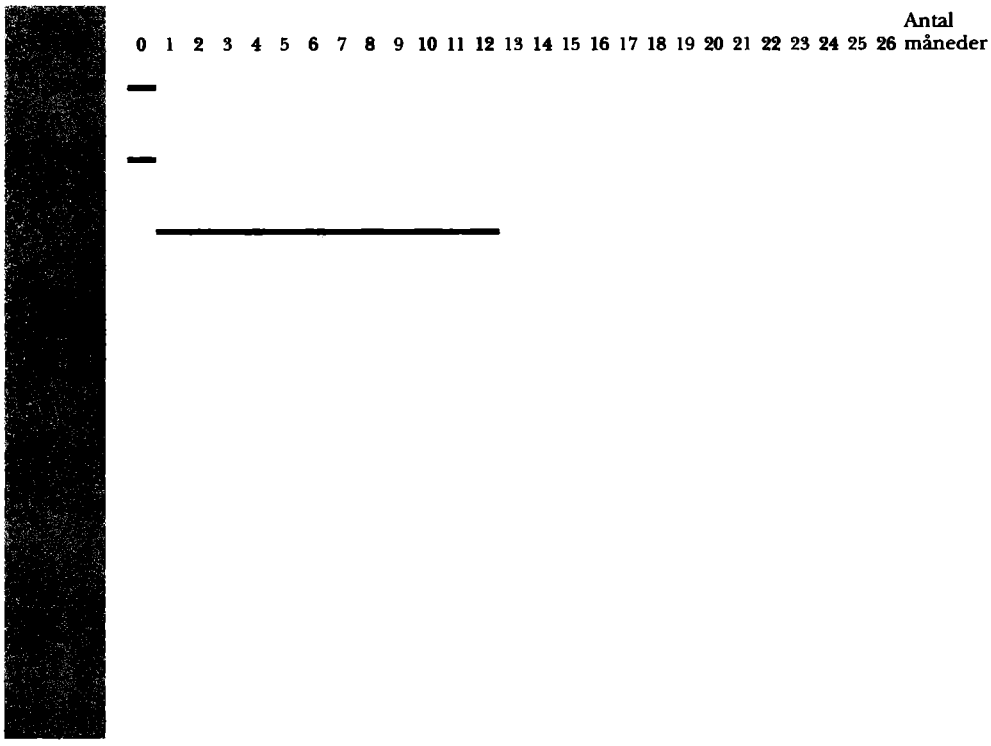

En brugsmodel giver således mulighed for en meget hurtig opnåelse af en registreret ret. I Danmark og Tyskland kan en brugsmodel indleveres på basis af en eksisterende patentansøgning, der designerer Danmark eller Tyskland, som f.eks. en PCT-ansøgning og en EP-ansøgning.

1.6 Patenter som informationskilde

Der bliver dagligt publiceret et stort antal patentskrifter, og disse publikationer repræsenterer en meget stor teknisk viden. Det er således anslået, at op til 80% af den viden, der publiceres via patentskrifter, ikke er tilgængelig på anden måde.

Patentskrifter har længe været indekseret ved brug af et internationalt klassificeringsskema. Herudover har den moderne computerteknik med Internettet gjort det muligt via kommercielle og ikke-kommercielle databaser på en relativ let og økonomisk overkommelig måde at få adgang til patentlitteraturen.

Ligesom en patentansøgers egen ansøgning bliver offentliggjort og dermed bidrager til patentlitteraturen, således vil konkurrenternes ansøgninger også blive offentliggjort. Det er derfor muligt at foretage en databaseovervågning af diverse konkurrenters offentliggjorte patentskrifter, hvorved man kan få et indblik i konkurrenternes aktiviteter. Hvis man skal i gang med et nyt udviklingsprojekt eller forskningsprojekt, kan man foretage en databasesøgning inden for området, hvilket kan give inspiration til den videre udvikling. Man kan også se, om der er udstedte patenter, som man krænker, og som kræver, at man indgår en licensaftale, eller om det er muligt at udvikle produktet således, at man undgår en krænkelsessituation.

Det vil altid være en god ide, at man som opfinder eller patentansøger følger med i patentlitteraturen via de muligheder, der findes på Internettet. I forbindelse med en nyhedsundersøgelse til brug for udarbejdelse og indlevering af en patentansøgning er det en god idé at søge sagkyndig bistand, idet det kræver en del øvelse at finde frem til de mest relevante referencer, og da det er af stor betydning for den endelige patentbeskyttelse, at man finder så mange relevante referencer som muligt, før ansøgningen indleveres.

Ønsker man at foretage en løbende overvågning af patentskrifter inden for et bestemt område, kan man selv sætte en sådan overvågning i gang, men man kan også benytte sig af professionel assistance fra et patentbureau eller fra Patent- og Varemærkestyrelsen.

1.6.1 Referencer for søgning efter patentskrifter
I det følgende er anført nogle Internetadresser, der kan bruges hvis man ønsker at følge med i patentlitteraturen. Man bør i visse tilfælde overveje, at et firma som IBM via deres frie databaser har en mulighed for at følge med i, hvilke søgeord der bliver brugt ved en søgning, og dermed kan registrere, inden for hvilke områder en virksomhed har nye aktiviteter.

Frit tilgængelige databaser:
dk.espacenet.com (Patent- og Varemærkestyrelsen)
ep.espacenet.com (European Patent Office, EPO)
www.uspto.gov/patft (US Patent Office)
www.patents.ibm.com (IBM)

Kommercielle databaser:
www.micropatent.com
www.dialog.com

En stor del af patentlitteraturen kan hentes ned fra Internettet via for eksempel dk.espacenet.com eller www.micropatent.com.

Herudover er kan man bestille kopi af diverse patentskrifter hos Patent- og Varemærkestyrelsen, tlf. 43 50 80 00.

1.6.2 Eksempel på databaseundersøgelse
I det følgende er givet et eksempel på en databaseundersøgelse, der skal bruges i forbindelse med et udviklingsprojekt inden for komprimering af musiksignaler. I undersøgelsen anvendes IBM's database. Musiksignaler kan i dag oversættes til digitale data, og på digital form kan disse data behandles som andre digitale data. Dvs. at disse data kan lagres i elektroniske hukommelser og sendes via Internettet fra en computer til en anden computer. En begrænsende faktor for udbredelsen af musik på digital form er at, der kræves megen elektronisk hukommelsesplads, hvis der ønskes en god lydkvalitet. Der bliver derfor gjort store anstrengelser for at komprimere musiksignalerne, således at der kræves mindre hukommelsesplads samtidig med, at lydkvaliteten bevares. I forbindelse med komprimering af musiksignaler på digital form findes en industristandard under betegnelsen MPEG.

Gå ind på Internettet på www.patents.ibm.com.
Der ønskes en søgning på »musik« og »komprimering«. På engelsk vælges den bredere betegnelse »audio« og »compression«. Som søgekommando indtastes »audio compression«, og der klikkes på »search«.
Resultatet af denne søgning er 66 hits. Der er imidlertid kun valgt at søge på US patenter og på forsider af disse, US (Front pages).
Ved næste søgning klikkes ind på alle de tilgængelige patentskrifter, US, EP, Japanske abstracts og PCT. Her er resultatet 128 hits.
Ved at søge på udtrykket »audio compression« kræves det, at ordene »audio« og »compression« følger lige efter hinanden. Dette giver alt for snæver en søgning. Der klikkes derfor ind på søgning under »Advanced Text«, og her søges på udtrykket »audio <and> compression«, idet der kun søges på US patenter og forsider af disse. Herved opnås 1021 hits.
Udtrykket »compression« er for snævert valgt, da »compressing« også kan bruges. Der foretages derfor en søging på udtrykket »audio <and> compress«, stadig US patenter og forsider af disse, hvilket giver 1080 hits.*
Søgningen gøres bredere ved at søge på US patenter med både forside og patentkrav, US (Front with claims). Herved opnås 1849 hits.
Der teknik, der ønskes undersøgt, kan også anvendes til talesignaler. Søgningen udvides derfor til udtrykket »(audio <or> speech <or> voice) <and> compress«, hvilket giver 2879 hits.*
Endelig udvides denne søgning til at omfatte US (Front with claims) sammen med EP, JP og PCT patentskrifter. Dette giver 5717 hits.
Der er nu fundet en søgeprofil, der ser ud til at tage alt med. Men 5717 hits er uoverskueligt, og der skal derfor foretages en indsnævring af søgeprofilen.
I forbindelse med projektet er man interesseret i at følge industristandarden MPEG, og der søges derfor på udtrykket »(audio <or> speech <or> voice) <and> compress <and> MPEG«, hvilket reducerer antallet af hits til 257.*
Ved en kort gennemgang af de fundne referencer ses, at der er et stort antal, som angår komprimering af videosignaler. Der søges derefter på udtrykket »(audio <or> speech <or> voice) <and> compress <and> MPEG <not> video«, hvilket reducerer antallet af hits til 45, der er et overskueligt antal.*

Ud fra denne søgning blev der i første omgang fundet 45 patentskrifter. Man må herefter gå ind og se på abstrakt for disse 45 referencer for at finde de patentskrifter, der repræsenterer den teknik, der kommer nærmest på det produkt, som man er i gang med at udvikle. Heraf kan man se, hvem der arbejder inden for det samme område, og om ens produkt er kendt fra de fundne patentskrifter.

Man kan også se, om ens produkt krænker nogle af de fundne patentskrifter.

Har man fundet et særligt relevant US patent er der i IBM's database mulighed for at klikke ind på de patenter, der refererer til det fundne patent, og på de patenter, som det fundne patent refererer tilbage til. Herved er der yderligere mulighed for at finde relevante patentskrifter.

Det skal bemærkes, at via IBM's database er der ikke adgang til nationale patenter ud over US patenter og Japanske abstrakts. Således er der ikke adgang til nationale tyske patenter. Disse nationale patenter må søges via andre databaser.

Den her beskrevne databaseundersøgelse er ikke en komplet undersøgelse. Den er den første ud af flere undersøgelser. Med det store antal patentskrifter, som findes inden for området vil det være nødvendigt at undersøge flere patentskrifter end de 45, der blev fundet ved den sidste søgeprofil. Der skal derfor laves flere undersøgelser, hvor der søges på andre profiler. Disse undersøgelser kan laves efterhånden som projektet udvikler sig, og det bliver mere klart, hvad der er nyt og dermed udgør selve opfindelsen. Der bør herudover foretages en søgning inden for faglitteraturen.

Ved benyttelse af industristandarden MPEG er der flere kendte patentrettigheder, der skal respekteres. Således har Fraunhofer Gesellschaft og Thomson en række patenter, hvor man er nødt til at indgå en licensaftale, hvis man laver et produkt, der benytter denne standard. Disse patenter kan findes ved en databaseundersøgelse i patentlitteraturen, men da Fraunhofer og Thomson har lagt information om deres licensbetingelser ud på Internettet, kan man med fordel søge under »MPEG« på de normalt tilgængelige søgemaskiner. Det kan under alle omstændigheder anbefales, at man ud over søgninger i patentlitteraturen også foretager bredere søgninger via Internettet.

2 Licensering

af Ole Wiborg

2.1 En lille forhistorie

I slutningen af 1970'erne fandtes der på Odense Universitet en gruppe molekylærbiologiske forskere, som arbejdede med at undersøge, hvordan visse DNA-fragmenter – såkaldte plasmider – opførte sig i bakterier. Deres forskning var særdeles grundforskningsorienteret, men på et tidspunkt fandt de ud af, hvordan man ved at lave bestemte konstruktioner af disse plasmider kunne øge udbyttet af genteknologiske produkter som for eksempel den slags insulin eller vækshormon, der i dag fremstilles af bl.a. Novo Nordisk. På det tidspunkt var der faktisk endnu ikke markedsført produkter, som var fremstillet ved gensplejsning, og det var forbundet med ret store vanskeligheder at få produceret tilstrækkeligt store mængder af sådanne produkter fra gensplejsede organismer. Et par af forskerne mente derfor, at deres opdagelse måske kunne være af kommerciel betydning, og ved en ihærdig indsats lykkedes det dem da også at skaffe midler til at få udarbejdet og indleveret en patentansøgning på deres opfindelse i slutningen af 1977.

Forskerne havde imidlertid ikke mulighed for selv at bruge deres opfindelse eller at videreudvikle den. De kontaktede derfor alle de større danske lægemiddelvirksomheder, som de mente kunne have interesse i at udnytte og videreudvikle teknologien. Det viste sig dog at være langt sværere end antaget at få overbevist virksomhederne om anvendelsesmulighederne og perspektiverne i opfindelsen. Først efter flere års veritabel ørkenvandring til både danske og udenlandske virksomheder lykkedes det at få den danske virksomhed Alfred Benzon A/S interesseret i opfindelsen. Alfred Benzon arbejdede bl.a. med at fremstille lægemidlet interferon og kunne se fordelen ved at producere interferon ved hjælp af forskernes opfindelse. Endvidere kunne de se muligheder for at videreudvikle og licensere teknologien til andre medicinalfirmaer. Alfred Benzon indgik derfor en aftale med forskerne og fik overdraget patentrettighederne mod betaling af en licensafgift på salg af produkter fremstillet ved brug af opfindelsen.

Af forskellige årsager nedlagde Alfred Benzon sin interferonforskning kort tid efter og kom aldrig rigtigt i gang med at videreudvikle opfindelsen. Der blev dog gjort en del bestræbelser på at få andre internationale medicinalfirmaer interesseret, bl.a. ved afholdelse af store videnskabeligt anlagte symposier i New York og Tokyo i begyndelsen af 1980'erne. Og det lykkedes da også op gennem årene at få en del licensaftaler på plads. Nogle af disse licensaftaler kom i stand efter, at det ved et omfattende detektivarbejde blev konstateret, at visse firmaer krænkede patenterne ved at bruge opfindelsen eller videreudviklinger af denne.

Til trods for den relativt begrænsede videreudvikling og markedsføring benyttes den oprindelige opfindelse i dag i mere eller mindre modificeret form i produktionen af nogle af de største genteknologisk fremstillede lægemidler. Opfinderne og Nycomed Pharma A/S, der på et tidspunkt overtog rettighederne fra Alfred Benzon, modtager licensafgifter på en omsætning i nærheden af 10 milliarder kroner. Blandt andet på det amerikanske firma Schering-Plough's salg af alfa-interferon, der alene overstiger mere end 500 millioner dollars årligt. Selv med en ganske lille royaltysats bliver det til mange penge, og opfinderne har i mange år kunnet supplere deres indkomst fra universiteterne med millionbeløb.

Ovenstående eksempel fra den danske virkelighed indeholder en meget stor del af de elementer, som er vigtige i forbindelse med udnyttelsen af patentrettigheder. Den er et eksempel på, at det betaler sig at patentere gode forskningsresultater, og gøre det tidligt. Den er et eksempel på, at man er nødt til at markedsføre sin opfindelse, overvåge sine patentrettigheder, have en god del held, samt ikke mindst være i besiddelse af en stor del tålmodighed og stædighed for at få succes. Men den er også et eksempel på en dårlig udnyttelse af en opfindelse, der ved en meget mere målrettet videreudvikling både kunne have ført til langt større licensindtægter og etablering af danske bioteknologiske firmaer og arbejdspladser. Men det er altid nemt at være bagklog.

2.2 Betydningen og brugen af patenter

Historien i indledningen handler mest om, hvordan man udnytter sin patenterede opfindelse ved at give licens til andre. Det samme vil det meste af de efterfølgende afsnit koncentrere sig om, da licensaftaler er særdeles vigtige i forbindelse med udnyttelse af patentrettigheder, især for mindre og nystartede virksomheder. For at lette fremstillingen benyttes betegnelsen *patent* i det følgende både om et udstedt *patent* og en *patentansøgning,* medmindre andet specifikt er angivet.

2.2.1 Beskyttelse af investeringen

For højteknologiske, forskningsbaserede virksomheder repræsenterer et patent en beskyttelse af den investering, som er foretaget i udviklingsarbejdet. I modsætning til know-how, som det kan være vanskeligt at præcisere nærmere, udgør et patent et håndfast og veldefineret aktiv, der relativt enkelt kan disponeres over i lighed med eksempelvis fast ejendom. De fleste virksomheder, der baserer deres forretning på forskning og udvikling af nye produkter, har typisk en meget aktiv patenteringsstrategi, hvor man rutinemæssigt søger patentbeskyttelse på nye eller forbedrede produkter og metoder. Ved at udtage patenter sikrer man sig løbende at kunne udnytte de opnåede resultater, og har således en vis sikring for at udviklingsomkostningerne ikke er spildt, fordi andre i mellemtiden opnår patent på de samme opfindelser.

2.2.2 Patenteringsstrategi, defensiv og offensiv patentering, hemmeligholdelse

Når en virksomhed eller en forsker gør en ny erkendelse, udvikler et nyt produkt, en ny fremstillingsmetode eller lignende, kan det ofte være nærliggende at tro, at man er den eneste i verden som har fået de gode idéer. Det kan derfor også være fristende at hemmeligholde sine idéer og opfindelser, især hvis de let kan kopieres af andre, hvis de offentliggøres for eksempel i et patent. Nu findes der imidlertid en del begavede og kreative mennesker uden for Danmarks grænser, og det har vist sig, at de samme gode idéer og opfindelser har en tilbøjelighed til at komme fra mange forskellige personer og virksomheder nogenlunde på samme tid. Dette er en simpel konsekvens af, at langt de fleste opfindelser bygger på eksisterende videnskabelig og teknologisk erkendelse. Da adgangen til denne viden stort set er momentan og fælles i vort informationssamfund, vil de mest kreative mennesker, som arbejder inden for

et givet forskningsområde, ofte få de samme idéer uanset hvor de befinder sig i verden.

Et af det allervigtigste formål med et patent bliver derfor at beskytte sig mod den situation, at andre opnår patent på de samme opfindelser, man selv har gjort. Selvom man måske selv har gjort opfindelsen langt tidligere, er det ikke tilstrækkeligt til at sikre en ret til at udnytte opfindelsen. Opnår en anden patent på den samme opfindelse, vil man reelt være afskåret fra at udnytte denne, medmindre man kan opnå en licens fra patenthaveren. I mange lande findes der ganske vist bestemmelser om forbenyttelsesret, men sådanne bestemmelser er typisk ret begrænsende og giver især ikke mulighed for at udnytte sine opfindelser uden for de nationale grænser.

Det kan også tænkes, at universitetsforskere pludselig offentliggør resultater, der vil umuliggøre både patentering og hemmeligholdelse af teknologien. Dermed kan hele grundlaget for overhovedet at kommercialisere et produkt være faldet til jorden, eksempelvis hvis udviklingsomkostningerne ikke kan betale sig, fordi det færdige produkt let vil kunne kopieres af konkurrenter. Patentering er derfor et vigtigt *defensivt* instrument i beskyttelsen af ens virksomhed.

Ovenstående skal ikke forstås således, at man *altid* skal patentere sine opfindelser. Der er ingen tvivl om, at hemmeligholdelse kan være et særdeles effektivt og relevant instrument til at beskytte sin opfindelse, især hvis man tror på levetid af ens produkt udover de 20 års beskyttelse, et patent giver. Det kræver blot to ting: At ingen finder på det samme og at ingen røber hemmeligheden. Hvis man kan være nogenlunde sikker på det, er der ingen grund til at søge patent. Skoleeksemplet på en effektiv og profitabel hemmeligholdelse er Coca Cola Corporation's hemmeligholdelse af recepten til at fremstille Coca Cola®. Selvom konkurrenter i årtier har forsøgt at komme frem til en tilsvarende recept, er det endnu ikke lykkedes nogen at fremstille et produkt, der svarer til Coca Cola®. Et mere hjemligt eksempel kunne være fremstillingen af Tuborg øl. I praksis er det ofte fordelagtigt at kombinere hemmeligholdelse af viden om hele eller enkelte dele af fremstillingsmetoden med en patentering af selve slutproduktet. Ikke mindst, da det normalt er nemmere at håndhæve sine patentrettigheder på produkter end på fremstillingsmetoder.

Man kan også vælge en mere *offensiv* patenteringsstrategi, hvor man ikke blot søger at beskytte sine egne opfindelser, men aktivt

prøver at forhindre andre i kunne drive virksomhed inden for bestemte områder. Ved den offensive strategi søger man at patentere alt, hvad der overhovedet er muligt inden for ens eget kerneområde såvel som beslægtede områder, eventuelt ved at erhverve patentrettigheder fra universiteter og andre virksomheder. Både markedet, videnskabelig/teknisk litteratur og patentpublikationer m.m. følges nøje både for hele tiden at kunne sikre sig yderligere patentrettigheder og for at identificere mulige krænkere af ens egne patentrettigheder. I givet fald forfølges patentkrænkere særdeles aktivt for at få dem til at standse deres aktiviteter eller trække produkter tilbage fra markedet. Eventuelt kan formålet være at få dem til at betale licensafgift for at udnytte opfindelserne. En sådan offensiv strategi er både kostbar og ressourcekrævende at forfølge, men kan være meget effektiv til at befæste ens position i nogle bestemte markedssegmenter. Derudover er den ofte et meget direkte udtryk for den ret, man grundlæggende opnår via et patent, nemlig retten til at udelukke andre fra at udøve en opfindelse, snarere end retten til at praktisere den.

Nogle af de mere kontroversielle eksempler på offensiv patentering kan findes blandt visse bioteknologiske virksomheder, der igennem en årrække har søgt at patentere så mange af de menneskelige gener som muligt. Eksempelvis chokerede det amerikanske firma Celera, Inc. i 1999 både virksomheder og forskere, da det meddelte at have indleveret ikke færre end 6500 provisoriske patentansøgninger på menneskelige gener. Dog med det formål senere at give licens til lægemiddelvirksomheder, så de på baggrund af generne kan udvikle nye lægemidler. Der har imidlertid været tale om en så massiv patentering på dette område, at både lægemiddelvirksomheder og den amerikanske regering har været bekymret for konsekvenserne. Med udsigten til at skulle betale licensafgifter til bl.a. Celera af en meget stor del af deres fremtidige produkter, søsatte en række af de allerstørste lægemiddelkoncerner for nylig et projekt, som har til formål at offentliggøre information om så mange gener som muligt for at undgå at blive blokeret i deres egen forsking og betale licensafgifter. Offentligørelsen sker ved – patentering. Det er dog tvivlsomt, om det når at frigøre dem for betaling af licensafgifter i større omfang. Derudover ændres patentlovgivningen i USA næppe, blot fordi der i dette tilfælde er tale om patentering af materiale fra mennesker.

2.2.3 Egen eller andres udnyttelse af et patent
Nu er et patent i sig selv ikke synderlig interessant. Det er derimod mulighederne for at omsætte patentet til pengeindkomst, enten med det samme eller på længere sigt. Det kan grundlæggende gøres på to måder:

- Ved selv at udnytte opfindelsen
- Ved at lade andre udnytte opfindelsen

Endelig er der muligheden for at tjene penge ved ikke at udnytte et patent. Det kunne for eksempel være tilfældet, hvor man har erhvervet rettigheder til et patent med det formål at forhindre konkurrenter i at udnytte patentet til at fremstille produkter, der konkurrerer med ens egne produkter.

En etableret virksomhed vil sædvanligvis ønske selv at udnytte sine patenter inden for dens kerneområder, investere de nødvendige udviklingsomkostninger, etablere produktion og sælge produkterne via virksomhedens egne salgskanaler. Forudsat virksomheden har de nødvendige ressourcer til effektivt at udvikle produkterne og tilstrækkelig markedsdækning til at kunne sælge disse effektivt, er det den mest attraktive løsning. Dels beholder man fuldstændig kontrol over både rettigheder og alle led i processen, dels behøver man ikke dele med andre og kan høste den maksimale profit på sin opfindelse.

I praksis er det dog de færreste virksomheder, der har en størrelse, som gør, at de selv kan udnytte alle deres opfindelser med internationalt potentiale effektivt. Inden for forretningsområder eller geografiske markeder, hvor virksomheden kun har ringe styrke, kan den søge at profitere af opfindelsen ved at lade andre udnytte den på licensbasis. Virksomheden kan eventuelt søge at opnå tilsvarende rettigheder fra en licenstager, hvis denne har patentrettigheder af interesse. En sådan udveksling af patentrettigheder kan være særdeles attraktiv til at styrke begge parters forretningsområder.

For mindre og nystartede virksomheder, eller for forskeren, der netop har gjort en opfindelse, er der meget ofte intet alternativ til at lade andre udnytte opfindelsen. Enten ved at indgå en licensaftale eller eventuelt helt at sælge sit patent. Imellem disse yderligheder findes en lang række mulige kombinationer, hvor man kan vælge selv at udnytte et patent inden for bestemte områder eller

lande og udlicensere rettighederne til andre områder eller geografiske regioner.

I denne sammenhæng skal også nævnes muligheden for at udnytte sit patent i forbindelse med kapitalrejsning til en ny virksomhed. Et patent kan være et særdeles vigtigt aktiv for en ny virksomhed derved, at det både dokumenterer og sikrer ens rettigheder til den eller de opfindelser, som skal danne basis for virksomheden. Professionelle investorer og långivere ser meget positivt på eksistensen af et patent, fordi det udgør et omsætteligt aktiv, og fordi det kan gøres til genstand for uvildig analyse af eksperter inden for det pågældende tekniske/kommercielle område.

2.2.4 Hvornår kan man bruge et patent?

Når man har fået udstedt et patent, enten nationalt eller internationalt, er det principielt resultatet af en grundig sagsbehandling hos de respektive patentmyndigheder, der oftest vil have begrænset beskyttelsesomfanget, så alt det nærliggende og allerede kendte er udeladt. Ens udstedte patent repræsenterer således dokumentationen for de rettigheder, som er givet en af myndighederne, og patentrettighederne vil kunne håndhæves ved domstolene. Som udgangspunkt for licensforhandlinger eller forfølgelse af eventuelle krænkere er det naturligvis det bedste at have et udstedt patent, men i de fleste tilfælde er det ikke nødvendigt at vente de tre til ti år, det kan tage at få udstedt et patent for at kunne udnytte sine rettigheder. Man kan sagtens indgå licensaftaler baseret på en patentansøgning, der forventes senere at føre til udstedte patenter.

Har man indleveret en Europæisk Patentansøgning, kan de ansøgte rettigheder i en sådan håndhæves overfor krænkere af patentet tilbage til tidspunktet for offentliggørelsen af patentansøgningen, idet ansøgningen giver en såkaldt *provisorisk beskyttelse.* Udnyttelsen af denne kræver dog, at der i de enkelte lande indleveres en oversættelse af patentkravene til de nationale sprog så tidligt som muligt efter offentliggørelsen af patentansøgningen. Man vil så kunne søge erstatning for patentkrænkelse tilbage fra det tidspunkt, hvor oversættelsen af patentkravene blev indleveret. En vigtig undtagelse i denne sammenhæng er USA, hvor det kun er muligt at håndhæve sine patentrettigheder ved domstolene når, og fra det tidspunkt, hvor der foreligger et udstedt patent. Dette er dog ikke til hinder for, at man kan indgå licensaftaler baseret på ens patentansøgning.

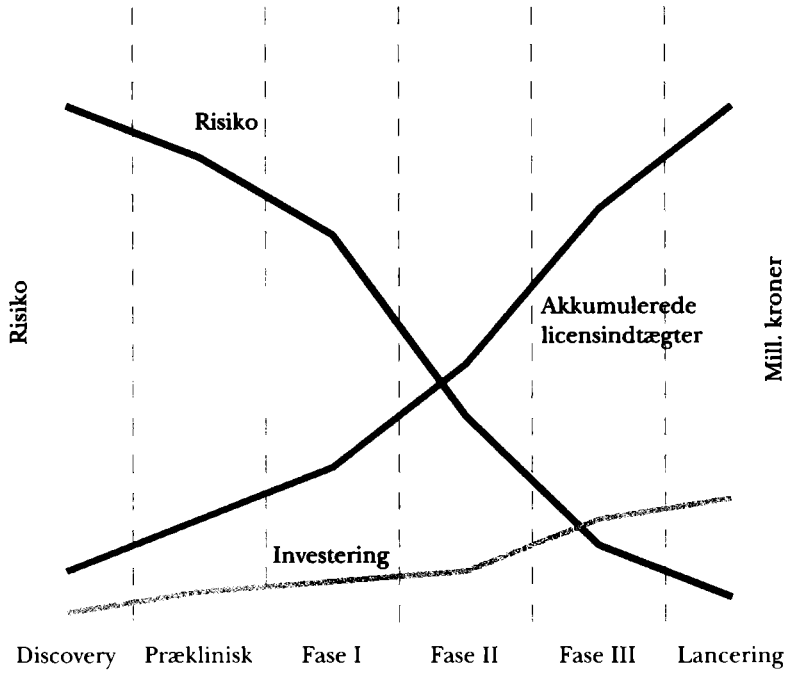

Figur 2.1. Sammenhængen mellem risiko og licensbetaling afhængigt af licenseringstidspunktet (skematisk)

Hvornår skal man så begynde at indgå licensaftaler? Svaret er, at det skal man så sent som muligt og så tidligt som muligt. Drejer det sig om udviklingen af et nyt produkt, hvor man selv har ekspertise, mulighed for at investere de nødvendige ressourcer og komme frem til det endelige produkt mindst lige så hurtigt som en licenstager ville kunne, er der ingen grund til at indgå licensaftaler før sent i forløbet. Ved selv at have foretaget den nødvendige udvikling, vil man have reduceret den tekniske usikkerhed og deraf følgende økonomiske risiko, og dermed øget værdien af patentet betydeligt. Der vil derfor være mulighed for samlet at få større licensafgifter, end hvis man havde udlicenseret på et tidligere tidspunkt. Samtidig har man beholdt kontrollen over forløbet. Specielt i forhold til udvikling af lægemidler er der en nøje og anerkendt sammenhæng mellem risiko og afkast, hvor man vil kunne opnå stadig bedre licensbetingelser, afhængigt af hvor sent i udviklingsforløbet, man indgår en aftale (forudsat at ens produkt ikke er blevet overflødiggjort af anden udvikling), jf Figur 2.1. Da det

kun er mellem en og ti procent af nye lægemidler, der nogensinde kommer på markedet, er det klart, at har man selv afholdt de nødvendige udviklingsomkostninger, må der alt andet lige kompenseres herfor af licenstageren.

På den anden side skal man indgå licensaftaler så tidligt som muligt. Der er ingen grund til at vente på, at et patent bliver endeligt udstedt. I nogle tilfælde kan det endog være en ulempe, dels på grund af de lange sagsbehandlingstider, og dels fordi det oprindelige beskyttelsesomfang kan blive stærkt begrænset i det endelige patent. En sådan begrænsing er ikke nødvendigvis en hindring for, at man kan opnå licensafgifter indtil patentet udstedes. Man kan endog efter omstændighederne oppebære licensafgifter efter udløbet af patentet, såfremt der indgår andre intellektuelle rettigheder (f.eks. varemærker) eller know-how i licensaftalen.

Formålet med at søge licenstagere tidligt er primært at få udviklet, markedsført og/eller anvendt ens opfindelse så hurtigt som muligt. Man må også antage, at mulige licenstagere med tiden selv vil kunne udvikle konkurrende teknologi/produkter eller licensere en sådan fra andre kilder. Licensering bliver derved konkurrencepræget, og især inden for sektorer som for eksempel bioteknologi eller telekommunikation, hvor der er meget stor udviklingsaktivitet og mange – omend unikke, så dog ofte substituerbare opfindelser – kan det være helt afgørende for success, at det lykkes at finde en licenspartner meget tidligt. Ellers vil partneren simpelthen have forpligtet sig over for en anden licensgiver. Derudover kan man i processen med at søge licenspartnere få megen værdifuld information om ikke mindst markedsforholdene. Finder man en licenspartner, der ikke er i stand til at investere tilstrækkeligt eller udvikle ens produkt hurtigt nok, er der stor risiko for, at produktet ikke opnår tilstrækkelig markedssucces, selv om det i princippet er teknologisk overlegent.

2.2.5 Hvilke patenter er de mest værdifulde?

Patenter kan groft taget inddeles i *produktpatenter* og *fremgangsmåde- eller metodepatenter.* Inden for det mekaniske/elektroniske område benævnes produktpatenter som oftest »apparatpatenter«. Produktpatenter giver en beskyttelse af selve produktet, eventuelt inklusive de metoder, der benyttes til at fremstille det. Det er derfor i sin karakter meget stærkere og også nemmere at håndhæve end fremgangsmådepatenter, hvor man »kun« opnår beskyttelse af en fremstillingsmetode og dermed en indirekte beskyttelse af det pro-

dukt, der fremstilles ved brug af metoden. Alt andet lige er et produktpatent derfor mere værdifuldt end et fremgangsmådepatent. Værdien af et produktpatent kan ofte opgøres med en rimelig nøjagtighed, når patentet er blevet offentlig tilgængeligt, ved at sammenligne med markedet for lignende produkter.

Har man opfundet en ny oliepumpe, en bionedbrydelig plastpose eller et helt nyt lægemiddel, kan man typisk opnå både beskyttelse af både selve produktet samt de metoder, man har benyttet til fremstillingen. Har man derimod fundet på en ny metode til at fremstille en allerede kendt pumpe, plastpose eller lægemiddel, er det kun muligt at opnå patent på selve metoden. Værdien af nye metoder til fremstilling af kendte stoffer er typisk bestemt af den besparelse, man kan opnå ved anvendelse af metoden eller værdien af den kvalitetsforbedring, der kan opnås, og den større markedsandel man kan opnå med et sådant forbedret eller billigere produkt.

En slags afart af fremgangsmådepatenter udgøres af teknologipatenter, hvor man har opfundet mere basale teknikker, som kan benyttes inden for mange forskellige områder, og hvor anvendelsesmulighederne måske dårligt kan overskues på det tidspunkt, hvor man indleverer en patentansøgning. Eksempler herpå kan være udvikling af helt nye generelle metoder til at måle indholdet af kemiske stoffer i blandinger, nye forbrændingspricipper, en ny måde at bygge huse på, nedsættelse af lysets hastighed osv. Sådanne patenter bygger ofte på nye videnskabelige erkendelser, som det kan være særdeles vanskeligt både at værdisætte og omsætte til praksis, da der ofte kræves meget yderligere udviklingsarbejde. Også selve licenseringsarbejdet kompliceres, da det kan være vanskeligt at definere præcist hvilke rettigheder og pligter, man ønsker licenstageren skal have.

Afslutningsvist skal det nævnes, at mange patenter – formentlig de allerfleste – næppe er det papir værd, de er skrevet på. Ud af de millioner patenter, der eksisterer i verden, er der i praksis næppe meget mere end nogle få procent, der udnyttes. Til gengæld er det så ikke så få af disse, der er millioner og endog milliarder af kroner værd. I den forbindelse kan det være værd at huske på, at det alene er markedsforholdene, der bestemmer værdien af et patent. Uanset hvor sofistikeret teknologisk indhold, et patent måtte have eller hvor snedig en opfindelse, man har beskrevet, er det dybest set ligegyldigt, hvis der ikke er nogen, der er villige til at betale en tilstrækkelig høj pris for de produkter, der kan fremstilles ved brug af opfindelsen.

2.3 Licensering

2.3.1 Formålet med at indgå licensaftaler og nogle begreber

En *licensaftale* indgås mellem to parter, en *licensgiver* og en *licenstager*, på engelsk benævnt henholdsvis licensor og licensee. Mod en form for vederlag får licenstageren adgang til at udnytte enten immaterielle rettigheder (patenter, varemærker, brugsmønstre, ophavsret) eller know-how, som licensgiveren er i besiddelse af. Kompensationen er typisk en *licensafgift* (royalty), et engangsbeløb eller en kombination af begge dele.

For licens*tageren* er formålet med en sådan aftale at opnå adgang til teknologi og produkter hurtigere end han ellers ville være i stand til ved egenudvikling, om overhovedet. For licens*giveren* drejer det sig *om* at få udviklet teknologien eller produkterne hurtigere, end han selv ville være i stand til, *om* at få adgang til flere markeder, eller *om* at skaffe kapital til ham selv eller virksomheden. Endelig kan der være mere strategiske årsager til at søge en licenstager. Eksempelvis kan man ved at tilbyde en konkurrent licens på ens egne produkter søge at begrænse konkurrencen fra dennes produkter og via samarbejdet øge den fælles styrke i markedet.

Licensaftaler er ikke kun til fordel for aftaleparterne. Også fra et samfundsmæssigt synspunkt må licensaftaler betragtes som et gode, da de er medvirkende til at sprede ny teknologi og produkter langt hurtigere, end det ellers ville være muligt. Hvis den gennemsnitlige patenthaver selv skulle sørge for at udnytte sine rettigheder internationalt uden at gøre brug af licensaftaler, ville det i bedste fald tage særdeles lang tid at dække alle markeder, i værste fald aldrig komme til at ske. På den anden side kan der dog også fra et samfundsmæssigt synspunkt være nogle betænkeligheder i forhold til licensaftaler, da de er baseret på udnyttelse af enerettigheder og derfor kan medvirke til monopoldannelse og konkurrenceforvridning. Selvom man med stor rimelighed kan hævde det modsatte, nemlig at licensaftaler i deres natur faktisk er med til at begrænse monopoldannelse, har man i mange lande, herunder i den Europæiske Union, indført visse konkurrenceretlige begrænsninger i aftalefriheden til at indgå licensaftaler.

Artikel 81 (tidl. 85) i EØF-traktaten er rettet imod og indeholder et forbud mod, at to eller flere virksomheder indgår konkurrencebegrænsende aftaler, der har til formål at begrænse konkurrencen ved aftale om prisfastsættelse, markedsandele m.v. Licensaftaler, både patentlicensaftaler og know-how licensaftaler er som

udgangspunkt omfattet af dette forbud, og overtrædelse heraf kan medføre både ugyldiggørelse af aftalen samt idømmelse af store bøder. På grund af de mange positive elementer i licensaftaler (spredning af teknologi m.v.), har kommisionen imidlertid indført en gruppefritagelse for bestemmelserne i Artikel 81 for patentlicensaftaler og know-how licensaftaler, såfremt en række betingelser er opfyldt. Hvis betingelserne for fritagelse ikke er opfyldt, kan man direkte søge om fritagelse for at være underlagt forbuddet i Artikel 81 ved at indsende en kopi af aftalen til kommisionen. Reglerne om fritagelse er forholdsvis komplicerede, og det må anbefales at søge sagkyndig bistand, hvis man er i tvivl om, hvorvidt en licensaftale er omfattet af forbudet i Artikel 81. Hele forordningen om patentlicensaftaler findes bagerst i bogen som bilag 2, og der henvises hertil for nærmere beskrivelse af betingelserne for gruppefritagelsen m.m.

Licensering er særdeles almindeligt inden for mange brancher, men især hvor produktudvikling kræver store investeringer, og i de tilfælde hvor en virksomhed ikke selv har et globalt produktions- og salgsapparat. Et velkendt eksempel er medicinalbranchen, hvor omkostningerne til udvikling af et nyt lægemiddel er meget høje og kan løbe op i flere milliarder kroner. For at få et tilstrækkeligt afkast af så store investeringer, er det nødvendigt at sælge lægemidlerne på så mange markeder som muligt. Alle medicinalfirmaer af en vis størrelse har derfor i mange år helt rutinemæssigt søgt andre medicinalfirmaer til at udvikle og markedsføre deres lægemidler i de lande, hvor de ikke selv har haft den fornødne styrke.

2.3.2 Forløbet af en licenseringsprocess

Forud for indgåelse af en licensaftale, er det overordentlig vigtigt at have helt styr på rettighedssituationen i forhold til patentet. Hvem ejer patentet og hvem har ret til at indgå licensaftaler, der giver rettigheder til at udnytte den patenterede opfindelse og i hvilket omfang? I det tilfælde, hvor der er tale om, at en enkelt person i en virksomhed har gjort en opfindelse, som herefter er blevet patenteret af virksomheden, er der sjældent de store problemer med at fastslå rettighederne. Men i mange tilfælde kan der være tale om, at flere eksterne personer har bidraget til opfindelse, eventuelt i et samarbejde mellem flere virksomheder eller institutioner, og her er det ikke altid klart slået fast, hvem der har rettigheder til opfindelsen. Man må derfor sikre sig, at de nødvendige overdragelsesdokumenter, selskabskonstruktioner m.v. til at fastslå

rettighedssituationen er på plads, før en licenseringsproces påbegyndes. Det kan være helt ødelæggende for et licenseringsforløb, hvis der undervejs opstår tvivl om, hvem der har hvilke rettigheder til opfindelsen.

Som oftest kommer initiativet til indledning af licensforhandlinger fra indehaveren af patentet. Omfanget og kompleksiteten af licenseringsarbejdet afhænger meget af, hvilken opfindelse der er tale om. Nogle opfindelser kan være færdigudviklede til et niveau, hvor man alene søger en markedsføringspartner til sit produkt nærmest svarende til at indgå en distributionsaftale. Andre opfindelser kræver massivt udviklingsarbejde og millioninvesteringer for at kunne omsættes til færdige produkter. I det følgende er der taget udgangspunkt i den mest komplicerede situation, hvor et større udviklingsarbejde er påkrævet.

Lad os antage, at en nystiftet dansk virksomhed kaldet NewCo har opfundet og patenteret en ny indkapslingsteknik, der kan tænkes anvendt til at modificere visse typer af lægemidler, så disse kan indgives igennem munden istedet for ved brug af injektionssprøjter. Et eksempel på et sådant lægemiddel kunne være insulin. Forskerne bag opfindelsen har selv benyttet teknikken på et andet lægemiddel, humant væksthormon (der benyttes til behandling af dværgvækst), og har nogle indledende lovende resultater. De ønsker at arbejde videre med humant væksthormon med det formål at introducere et sådant nyt indkapslet produkt på markedet, men er også interesserede i, at teknikken anvendes mere generelt til at forbedre andre lægemidler. Da NewCo kun har begrænsede ressourcer til rådighed og primært har kompetancer inden for de indledende faser af lægemiddeludvikling, ønsker de at finde licenspartnere både til udviklingen af det nye væksthormonprodukt og til anvendelse af teknikken på andre lægemidler. Forløbet af licenseringsprocessen kan skitseres som i figur 2.2 og vil blive nøjere gennemgået i det følgende. I praksis forløber processen dog sjældent lige efter bogen, og den kan være mere eller mindre kompliceret afhængigt af hvor omfattende licensaftaler, der er tale om.

2.3.3 Afklaring af mål og strategi

Før man springer ud i det praktiske arbejde med at finde en licenstager, må man forsøge at gøre sig det klart, *hvad* det er man ønsker at opnå med licensaftalen, *hvordan* man vil gøre det og *hvornår* processen skal startes. Skal licenstageren udvikle et produkt, etablere produktion af produktet, markedsføre og sælge det eller

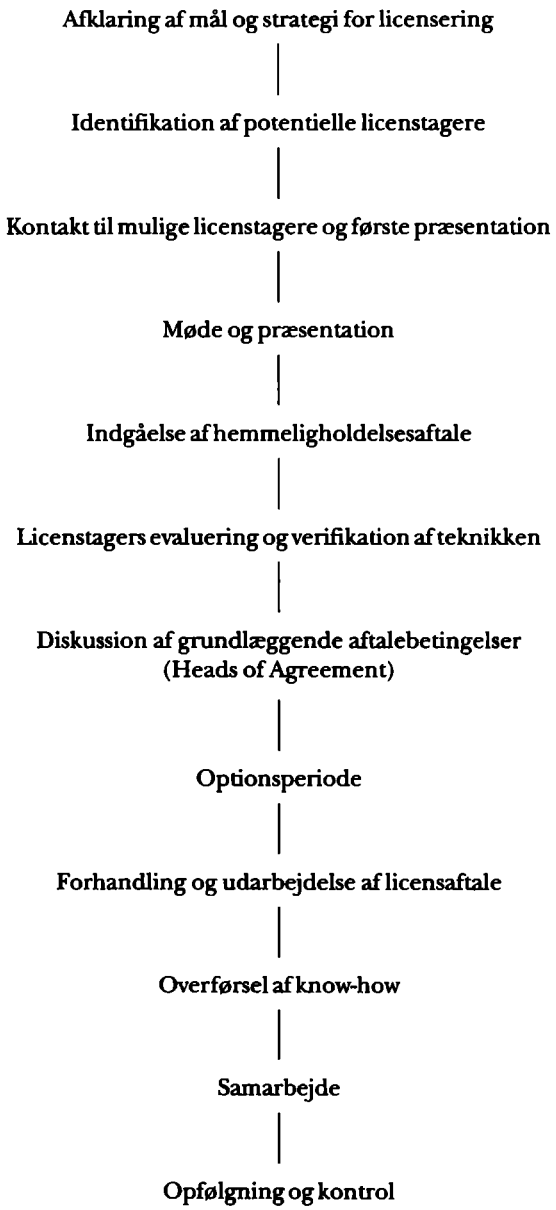

Figur 2.2. Forløbet af licenseringsprocessen

eventuelt alle tre dele? Hvilket omfang skal licensaftalen have? Hvilke rettigheder ønsker man, at licenstageren skal udnytte og hvilke ønsker man selv at udnytte? Skal licensen gives eksklusivt eller non-eksklusivt, eventuelt kun eksklusivt for bestemte lande eller anvendelsesområder? Ønsker man en enkelt licenstager eller skal der være mange?

Svarene på disse og andre spørgmål vil være snævert afhængige af både den pågældende opfindelse og virksomhedens egen situation. Udfra de overordnede mål bør man videre forsøge at opstille nogle kriterier for hvilken licenspartner, man ønsker. Desuden skal man gøre sig nogle indledende overvejelser om de økonomiske betingelser for aftalen: Hvor store skal licensafgifterne være? Skal der betales et engangsbeløb (downpayment) for at få adgang til patentrettighederne? Skal der ske løbende financiering af ens eget udviklingsarbejde? Skal der være milestonebetalinger, som udbetales når bestemte mål i udviklingsarbejdet er nået? Udfra en estimering af de nødvendige udviklingsomkostninger, det forventede salg, produktionsomkostninger og opnåelige salgspriser m.v. må man prøve at vurdere, hvor meget man skal kræve.

Opstilling af kriterier for en ideel licenspartner kan for eksempel omfatte krav til:

1) Branche og størrelse af virksomheden
For at få en vis sikkerhed for, at en licenstager kan løfte en udviklings- eller salgsopgave, kunne det være et krav, at den mulige licenstager skal være have sine hovedaktiviteter inden for et bestemt kerneområde, og have en minimumsomsætning på en milliard dollars. Modsat kunne man også vælge at satse på mindre virksomheder som licenstagere. Mens ens opfindelse kun ville være én blandt mange forretningsaktiviteter i den store multinationale virksomhed, kan den mindre virksomhed have større interesse i og fokus på netop at udvikle ens opfindelse.

2) Forskning og udvikling, produktion
Hvis licenstageren skal forestå udvikling af en omkostningstung og specialiseret process eller et nyt produkt, må han nødvendigvis have omfattende ekspertise og aktiviteter inden for det relevante område. Hvis der skal etableres produktion, må han ligeledes have relevant ekspertise samt mulighed for at etablere den nødvendige produktionskapacitet.

3) Produkter eller teknologi
Er der tale om at skulle finde en licenstager til en videreudvikling af et eksisterende produkt, kan det være hensigtsmæssigt at søge sin licenspartner mellem udbyderne af disse produkter, da disse firmaer må formodes at have den største viden om både produkter og marked.

I nogle tilfælde kan det imidlertid tænkes, at de eksisterende udbydere er mest interesserede i at forsvare deres egne produkter og kun vil udnytte licensforhandlinger til at få mere viden om ens opfindelse. Det kan endog tænkes, at de kunne finde på at udnytte ens opfindelse på uretmæssig vis, især hvis der er tale om en forbedret produktionsprocess, hvor det kan være svært at påvise patentkrænkelse. I den situation kan man vælge at søge licenspartnere blandt andre virksomheder, der måtte have en interesse i at komme ind på de eksisterende markeder.

4) Markedsdækning
Hvis man ønsker en licenstager til at markedsføre og sælge ens produkt, er det helt afgørende, at han har både et solidt markedskendskab og en stor dækning af det pågældende geografiske marked. Jo flere potentielle kunder og jo mere forbrugsorienterede produkterne er, desto vigtigere er det at have en solid markedstilstedeværelse. Nicheprodukter og produkter til industrien, der per enhed sælges for relativt store beløb, kræver måske snarere specialistviden og fordrer kun et forholdsvis begrænset salgsapparat, der til sin tid kan udbygges efter behov.

5) Kvalitet
Hvis ens produkt er nye danske designmøbler, et avanceret støbeværktøj eller en lårbensprotese, der kun kan fremstilles ved hjælp af præcisionsværktøj i komplicerede processer, må man stille store krav til både effektiv kvalitetsstyring og kvalitetskontrol. Er der derimod tale om licensproduktion af en billig øloplukker, vil kvalitetskravene skulle sættes lavere og fokus være på produktionsomkostningerne.

6) Placering
Ønsker man at etablere licensproduktion i et bestemt land, f.eks. Kina, giver placeringen af licenstageren umiddelbart sig selv. Derimod kunne man i forbindelse med et udviklingssamarbejde måske snarere ønske sig en dansk eller europæisk partner fremfor en japansk.

For vores eksempel fra før, NewCo, ville en overordnet licenseringsstrategi kunne formuleres som:

»Det primære mål er at finde én international pharmaceutisk virksomhed som licenstager til på eksklusiv basis at udvikle, producere og sælge det nye væksthormon på alle markeder undtagen det europæiske. Da NewCo på sigt ønsker at opbygge en integreret lægemiddelvirksomhed, vil NewCo selv både producere og sælge væksthormonet i Europa. I første omgang søges derfor en ikke-europæisk virksomhed som licenstager. Såfremt dette ikke er muligt, vil der blive søgt en europæisk partner, hvor der som minimum kan opnås co-marketing rettigheder til produktet i Europa. Udviklingen af det nye væksthormon skal foregå i et egentligt samarbejde mellem licenstager og NewCo. Licenstageren skal i forvejen have et humant væksthormon på markedet og være i stand til at gennemføre klinisk udvikling hurtigt. Når NewCo's egen undersøgelse af det nye væksthormon i dyreforsøg er afsluttet, skal de mulige licenstagere kontaktes.

Såfremt det ikke lykkes at finde en stor international licenstager i løbet af 12 måneder, vil vi søge at finde et mindre bioteknologisk/pharmaceutisk firma, som ikke nødvendigvis har væksthormon i deres produktportefølje, men som har ekspertise til at forestå produktion af denne type lægemidler samt en vis ekspertise inden for klinisk afprøvning af lægemidler. Målet vil være at samarbejde om udviklingen og etablering af produktionen af det nye væksthormon. Når resultater fra de første kliniske afprøvninger foreligger, skal der søges en licenstager til at markedsføre produktet internationalt undtagen i Europa, hvor NewCo selv vil markedsføre produktet.

Endelig ønsker NewCo at finde licenstagere til anvendelse af indkapslingsteknologien på andre produkter end humant væksthormon. Målgruppen vil være alle lægemiddelvirksomheder og bioteknologiske virksomheder, der udvikler eller har proteinbaserede lægemidler. Dette skal ske på semi-eksklusiv basis, hvor licenstageren får eneret til at benytte teknologien udelukkende til et bestemt proteinbaseret lægemiddel, men ikke andre. Eventuelt kan den semi-eksklusive licens udvides til at omfatte alle produkter inden for et bestemt behandlingsområde. Hvor det er muligt, vil NewCo søge at få salgs- og markedsrettigheder i Europa til de pågældende produkter. Dette licenseringsarbejde har den laveste prioritet, og iværksættes når der kan frigøres ressourcer fra arbejdet med at finde en licenstager for det nye væksthormon«

2.3.4 Hvordan finder man en licenstager?

Med sin liste af kriterier kan man nu begynde at lede efter de mulige licenstagere til ens opfindelse i prioriteret rækkefølge. Alt andet lige må man søge sin eller sine licenspartnere blandt de virksomheder, som må formodes hurtigst at kunne udvikle produktet, etablere produktion og hurtigst kan opnå det største salg. Andre overvejelser kan dog også komme ind i billedet. For eksempel kan det være svært at få de største og mest interessante licenspartnere i tale, da de er genstand for bejlen fra mange andre licensgivere. Desuden kan de ofte på grund af deres størrelse og deraf følgende bureaukrati være særdeles langsommelige i deres beslutningsprocesser. Man må også forvente, at de mest interessante licenstagere ofte vil forsøge at presse licensgiveren voldsomt på de økonomiske betingelser, da de er helt på det rene med, at de er attraktive som licenspartnere, eksempelvis hvis de har en dominerede position i det relevante markedssegment.

Der er mange forskellige kilder til at finde potentielle licenstagere. Først og fremmest bør man gøre et stort stykke skrivebordsarbejde og gennemgå både den relevante tekniske litteratur og patentlitteraturen. Specielt søgning i patentdatabaser (eksempelvis www.uspto.gov, www.espace.net.dk eller www.pctgazette.wipo.int) kan være meget værdifulde, og ofte give megen information om hvilke firmaer, der arbejder med produkter og teknologi relateret til opfindelsen. Kommercielle eller teknisk/kommercielle tidskrifter inden for bestemte brancheområder kan være gode kilder til at finde interessante virksomheder. Der findes typisk også internationale fortegnelser i form af bøger eller databaser over firmaer, der er aktive i bestemte brancher. Ved at kontakte brancheorganisationer, ambassader, konsulater o.lign. kan man normalt få tilsendt fortegnelser over relevante firmaer. I den mere kostbare ende kan man mod betaling få adgang til markedsanalyser og firmaprofiler, der udarbejdes og udgives af firmaer, der har specialiseret sig inden for bestemte brancher. Nogle af disse analyser og profiler kan koste titusinder af kroner at få adgang til, penge som dog i mange tilfælde er givet godt ud, da man kan spare megen tid og få lige præcis den information man ønsker. Når det drejer sig om sådanne analysefirmaer, er det dog en god idé at rekvirere indholdsfortegnelser, prøveudskrifter eller lignede, før de helt store beløb spenderes.

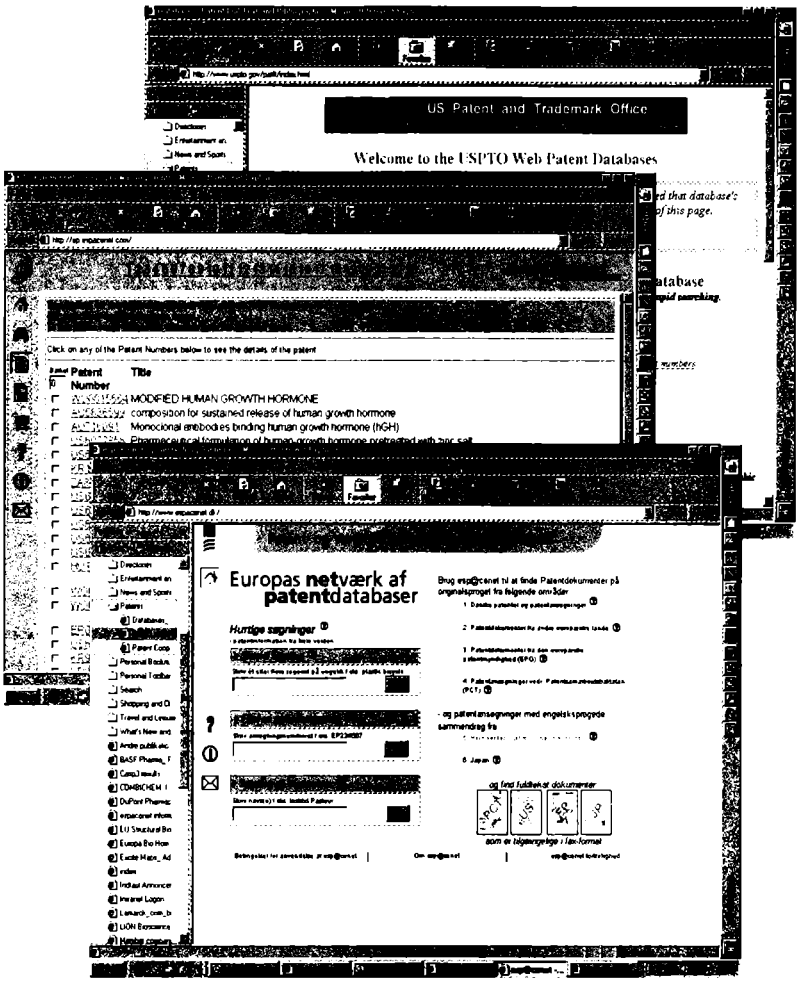

Figur 2.3. Eksempler på patentdatabaser på nettet

Internettet er naturligvis en oplagt kilde til information om mulige licenspartnere, men det bør bruges med omtanke, og man skal ikke forvente at kunne finde den professionelle information, man søger, ved at indtaste søgeord i de gængse søgemaskiner. Det man kan bruge nettet til, er at finde nogle af de mulige licenspartnere og de kommercielle udbydere af branche- og virksomhedsinformation. Men det er især til at skaffe information om de enkelte virksomheder, man allerede har identificeret som værende mulige licenspartnere, nettet kan bruges. Der kan være stor forskel i omfanget af den

information, firmaerne selv lægger ud på nettet, og her kan de professionelle udbydere af information igen komme ind i billedet.

Videnskabelige konferencer, udstillinger og messer er oplagte til både at identificere mulige licenstagere og komme i kontakt med disse. Inden for nogle områder som eksempelvis bioteknologi arrangeres der direkte »partnering events«, som har til hensigt at skabe kontakt mellem mindre udviklingsvirksomheder og store etablerede virksomheder. Fordelen ved sådanne arrangementer og andre konferencer er, at man på meget kort tid kan etablere personlig kontakt til mange firmaer. Man bør dog generelt prioritere sine kræfter godt, da der findes et væld af konferenceaktiviteter, og selv med en stor videnskabelig indsigt i et område er det ikke altid nemt at afgøre, hvor det i en licenseringsmæssig sammenhæng er mest relevant at slå sig op med sin udstillingsstand eller lignende.

2.3.5 Igennem nåleøjet til det første møde

Når man har rodet rundt i bunker af informationskilder og efterhånden fået etableret sin liste over mulige licenstagere, skal listen ved hjælp af de føromtalte kriterier skæres ned til en kort prioriteret liste over dem, man virkelig vil forsøge at få et møde i stand med. Her bliver det utrolig vigtigt at identificere de rette personer at etablere kontakten med. Selv i små virksomheder med færre end 100 ansatte er der en stor sandsynlighed for, at ens henvendelse ender i papkassen til miljøpapir, hvis man blot sender den til virksomheden uden at den er stilet til den rigtige person. Hvordan skal det så ikke gå, hvis man sender et brev til Siemens AG, Tyskland og beder om et møde for at diskutere en licensaftale? Det kan lyde trivielt, men ikke desto mindre bliver man ofte overrasket over, hvor meget benarbejde og hvor mange telefonsamtaler, det kræver at finde frem til de rette personer at kontakte i en virksomhed. Derfor er det også helt oplagt at bruge sit eget og andres personlige netværk til at finde vej. Hvis man ikke har identificeret de rette personer, har man reelt ingen mulighed for at følge op på sin henvendelse senere hen.

Det ligger i kortene, at det er en fordel at have talt med de rette personer, før man sender sin henvendelse om en licenseringsmulighed, men det er ikke altid praktisk muligt. Man kan så forsøge at stile sin henvendelse til den mest relevante afdeling eller til en person med titel af f.eks. Production Manager, Director of Business Development eller Director of Licensing.

Den første henvendelse skal typisk være så kort og klar som muligt. Der er ingen pointe i at skrive et fem siders langt brev, som ingen gider at læse alligevel. Indholdet skal kort beskrive produktet eller teknologien, og hvorfor den er interessant i en markedsmæssig eller produktionsmæssig sammenhæng og helst lige netop for den pågældende virksomhed. Derudover kan man kort skrive, at man er interesseret i at diskutere et muligt licensarbejde, vil kontakte vedkommende med henblik på at drøfte en eventuel interesse og aftale et møde, og derudover henvise til vedlagt yderligere information. Den vedlagte information bør være non-konfidentielt materiale på maksimalt 5-10 sider. I markedsføring opererer man med et begreb kaldet KISS – »Keep It Simple, Stupid«. Selvom det er amerikansk inspireret, kan det anbefales at overveje ved udformningen af henvendelser og alt andet materiale, der skal promovere salget af ens opfindelse.

Nu kunne man godt forestille sig, at en interessant opfindelse ville få den pågældende direktør, business development director, forskningschef eller hvem man nu har kontaktet, til øjeblikkeligt at ringe tilbage for at aftale et møde. Det vil imidlertid sjældent være tilfældet, og ind imellem kan man faktisk undres over, hvor begrænset interessen tilsyneladende er for at licensere nye produkter eller teknologier. Det kan skyldes mange ting: *at* virksomhederne generelt mener de selv kan udvikle produkterne, *at* de egentlig ikke bryder sig om andres teknologi, *at* de har travlt med andre ting, eller *at* de i almindelighed er vant til at blive oversvømmet med den slags henvendelser. I hvert fald skal man være indstillet på at bruge megen tid på at følge op på sin henvendelse for at få et møde i stand. Det gælder ikke kun, hvis man er en lille ny virksomhed. Det kan af og til være ligeså svært, selvom man repræsenterer en stor etableret virksomhed. Man må konstatere, at på trods af at virksomheder udfra rationelle økonomiske overvejelser burde indgå bestemte licensaftaler, sker dette langtfra altid. Gode personlige kontakter er i særdeles mange tilfælde afgørende for, om det lykkes at få en licensaftale i hus.

2.3.6 Møde og præsentation

Forud for det første møde bør man have sat sig særdeles godt ind i den mulige licenstagers virksomhed og forberedt en præsentation, der er målrettet mod netop denne virksomheds forhold og behov. Eksempelvis kan det være ret væsentligt at vide, om den pågældende virksomhed allerede har et konkurrende produkt på

markedet, og hvordan ens eget produkt vil påvirke dette. Derudover er det generelt vigtigt, at man gør sig klart, hvad man ønsker og forventer at opnå fra ethvert møde. Når man går ind ad døren, skal man vide, hvad man gerne vil gå ud med igen. Det er ikke altid, man får det med ud, som man forventede, men hvis man ikke har gjort sig sin forventning klart, kan man stort set ikke vide, om mødet gav et godt eller dårligt udbytte.

Ved forberedelsen af ens præsentation er det vigtigt at prøve at sætte sig i den anden parts sted og forestille sig, hvad der vil være vigtigt for denne. Hvordan kan opfindelsen bringe værdi til licenstageren, hvordan passer den sammen med hans eksisterede produkter og teknologi? Præsentationen skal derfor så vidt muligt fokusere på de markedsbehov, opfindelsen vil imødekomme og de øgede indtjeningsmuligheder eller omkostningsbesparelser, der er for licenstageren snarere end at være en langstrakt gennemgang af tekniske detaljer. Hvis licenstageren iøvrigt fatter interesse for idéen og markedsmulighederne, skal der nok blive lejlighed til at gå i detaljer senere. Men man må være forberedt på at blive udfordret på ens egne antagelser og data om produktet, herunder ikke mindst i forhold til markedsstørrelser, prissætning, og alternative produkter og teknologier. Et grundigt forarbejde er derfor en nødvendighed. Har man identificeret vigtige spørgsmål, som man ikke selv umiddelbart kan svare på, eksempelvis om markedsstørrelser, kan det være en god idé at rejse disse overfor den mulige licenstager, både for at demonstrere at man er opmærksom på spørgsmålet og naturligvis for at få et svar på det.

Derudover er det i almindelighed vigtigt at stille en række spørgsmål til den mulige licenspartner både for at afklare graden af interesse for opfindelsen og for at vurdere, om det er den rigtige licenspartner. Hvilken strategi og hvilke produkter har firmaet? Hvor hurtigt kan de udvikle ens produkt? Hvilke geografiske markeder dækker de? Hvor stor en salgsstyrke er der på de enkelte markeder o.s.v.? Da licenstageren ofte må formodes at have det bedste kendskab til det relevante marked, bør man naturligvis bede om, at de undersøger dette nærmere og kommer med en vurdering af, hvor stort salg af produktet, der kan opnås, hvor hurtigt og til hvilke priser. Tilsvarende kan man for mere uprøvede teknologier bede dem om at præcisere, hvor de ser muligheder i forhold til deres forretning og hvilket økonomisk potentiale, der kan være. Hvis licenstageren gør et fornuftigt stykke arbejde med at undersøge disse spørgsmål nærmere, får man en god indikation

af, om interessen er seriøs samt eventuelt også nogle mere kvantitative antagelser som udgangspunkt for diskussion af aftalebetingelserne.

Nu er det ikke altid, man umiddelbart kan få den anden part til at rykke ud med en masse informationer eller lave en markedsanalyse. Situationen er ofte den, at den mulige licenstager opfatter sig selv som betalende kunde, og udnytter denne rolle til at stille spørgsmålene snarere end at give svar.

Som licensgiver repræsenterende en lille virksomhed vil man typisk stå overfor den opgave ikke blot at skulle sælge en licens, men nærmest hele sin virksomhed og tillid til dennes grundlag og levedygtighed. I sin præsentation bør man derfor også kunne give en klar fremstilling af ens virksomhed, forretningsgrundlaget og skabe tillid til den kompetence, der findes i virksomheden. Men man må være forsigtig med ukritisk at forsøge at besvare alle de spørgsmål, en licenstager kan stille. Der kan per definition altid stilles flere spørgsmål end der kan gives svar, og en mulig licenstager vil udnytte dette til at få så megen information som muligt, eller simpelthen til at finde undskyldninger for ikke at indgå en licensaftale. Det er således vigtigt at forsøge at vende rollerne om, så licenstageren tvinges til at bidrage til en fælles afklaring på, om og hvorfor opfindelsen er interessant. Helst så hurtigt som muligt. Aftal derfor altid hvad der skal gøres, hvem der skal gøre det, og hvornår det skal være gjort.

2.3.7 Hemmeligholdelsesaftale

På et tidspunkt i forløbet vil der normalt blive behov for at indgå en hemmeligholdelsesaftale (secrecy agrement eller confidential disclosure agreement), således at der kan udveksles fortrolige oplysninger mellem parterne med henblik på, at den mulige licenstager kan vurdere opfindelsen nærmere. Der kan være tale om, at licenstageren ønsker at se nærmere på en ikke-offentliggjort patentansøgning, eksperimentelle data eller know-how, som virksomheden har. I almindelighed bør man søge at opdele sit præsentationsmateriale i en konfidentiel og en ikke-konfidentiel del, så det ikke er nødvendigt at indgå en hemmeligholdelsesaftale, før man holder det første møde med en mulig licenstager. Derved beskytter man både sin information og har en mulighed for at sortere de virksomheder fra, som man ikke selv er interesseret i at gå videre med. Det gør det også lettere at arrangere det første møde, når den anden part ikke først skal skrive under på en hemmeligholdelses-

erklæring. Hemmeligholdelsesaftaler er behandlet nærmere i kapitlet »Udveksling af fortrolige oplysninger«.

Der er mange eksempler på, at virksomheder på uetisk vis har udnyttet information fra en opfinder, hvor der ikke er indgået en hemmeligholdelsesaftale, så man skal passe særdeles meget på ikke at fristes til at give hemmeligheder videre i tillid til mundtlige løfter og sympati for personerne på den anden side af bordet. Det er heller ikke særlig besværligt at indgå en hemmeligholdelsesaftale. De findes i mange standardudgaver, og med en smule assistance fra en advokat, kan en sådan aftale indgås i løbet af nogle dage. Man skal dog være opmærksom på, at formuleringen i visse aftaler kan *forpligte* licensgiveren til at fortælle mange detaljer om opfindelsen, og noget sådant bør man selvfølgelig prøve at undgå. Videre bør man undgå, at det kun er skriftlig information, der er omfattet af hemmeligholdelsen, da det i praksis kan være særdeles byrdefuldt at skulle nedskrive alt, hvad der måtte diskuteres mellem parterne. Endelig er det en god idé at sørge for, at det er licenstageren, som har bevisbyrden, hvis han senere skulle påstå, at visse informationer ikke er omfattet af aftalen, eventuelt fordi han selv har udviklet dem.

2.3.8 Verifikationsperioden

Hvis det efter de første møder og udveksling af information er lykkedes at skabe interesse hos den mulige licenstager om opfindelsen, vil han normalt ønske at undersøge alle tekniske og markedsmæssige detaljer før en licensaftale indgås. Omfanget af denne verifikationsprocess eller »due diligence«, som det ofte betegnes, er meget afhængig af typen af opfindelse. Hvis der er tale om en ny og uprøvet teknologi som for eksempel NewCo's indkapslingsteknik, vil licenstageren typisk ønske meget detaljerede oplysninger om så mange eksperimentelle data som muligt, markedsdata, videnskabelige publikationer, NewCo's medarbejderes kvalifikationer, mulige konkurrende teknologier, andre patenter m.m. I nogle tilfælde vil licenstageren forlange, at der gennemføres bestemte eksperimentelle undersøgelser, der kan vise om opfindelsen virker som antaget. I andre tilfælde kan der være tale om, at licenstageren vil skulle have adgang til en prototype af det nye produkt, eller der kan stilles krav om, at licensgiveren skal fremstille en sådan prototype.

Selvom der er indgået en hemmeligholdelseaftale skal man være forsigtig med kritikløst at sende al information til partneren. Ofte

kan det være tilstrækkeligt, at licenstageren kommer på besøg hos licensgiverens virksomhed og gennemgår materialet under opsyn.

Da der ofte skal involveres en del mennesker med både teknisk, juridisk og forretningsmæssig ekspertise, kan det tage adskillige måneder at gennemføre en sådan verifikation. For at fremskynde processen så meget som muligt må opfinderen prøve at få aftalt både tidsfrister og tidspunkter for de næste møder, og hele tiden følge op på de aftalte aktiviteter, såvel ens egne såvel som licenstagerens. En mulighed er at indgå en optionsaftale, hvor licenstageren får en periode på 3 eller 6 måneder til at beslutte sig for at tage en licens på nogle bestemte vilkår. Ofte vil licenstageren være parat til at betale for at få en sådan option, da han så er sikret mod at andre løber med opfindelsen i optionsperioden, og det lægger et vist pres på licenstageren for at få truffet en beslutning. I almindelighed bør man dog være forsigtig med at give en ekslusiv option, da det forhindrer licensgiveren i at diskutere licens med andre virksomheder i optionsperioden.

2.3.9 Grundlæggende aftalebetingelser

Allerede på et tidligt tidspunkt og før de første møder med mulige licenstagere skal man have gjort sig forestillinger om de grundlæggende elementer i licensaftalen baseret på ens mål og strategi for licenseringen; disse kan f.eks. være:

- *Hvad tilbydes der licens på?* Er det kun patentrettigheder eller indgår der også know-how, f.eks. om en fremstillingsmetode. Hvis der indgår know-how, er det ofte anbefalelsesværdigt at indgå særskilt aftale om udnyttelsen af denne, da licenstager ikke umiddelbart vil være indstillet på for eksempel at betale licensafgifter efter patenternes udløb. I nogle tilfælde vil det også stride mod de konkurrenceretlige regler at opkræve licensafgift alene på udnyttelsen af know-how.
- *Hvilke begrænsninger er der i licensen?* Gives der kun ret til at udnytte opfindelsen til at fremstille et bestemt produkt, måske kun til bestemte anvendelser, og er rettigheden eksklusiv eller non-ekslusiv. En sådan afgrænsning kan være særdeles vanskelig at foretage og kan kræve gode argumenter at opretholde overfor en licenstager.
- *Samarbejde?* Hvis der er tale om et udviklingssamarbejde, må det defineres hvilke aktiviteter henholdsvis licensgiver og licenstager skal være ansvarlige for.

- *Territorium?* For hvilke lande gives licensen? Søger man en multinational partner, kan det være særdeles vanskeligt at lave nogen begrænsning på territoriet. Ofte vil det være en betingelse fra partnerens side at få en global licens for overhovedet at diskutere en licensaftale.
- *Vederlag?* Hvordan skal vederlaget fordeles på faste betalinger og licensafgifter? Hvor meget skal der betales ved indgåelsen af aftale (downpayment)? Hvilken licensafgift skal der betales?

Såvidt muligt bør licensgiveren vente sålænge som muligt med at præsentere detaljer om sine forventninger til aftalebetingelser. Man skal søge så megen information fra licenspartneren om hans forventninger til markedet, indtjening per produktenhed, lanceringstidspunkt m.m, man kan, og benytte disse informationer til at argumentere for licensbetingelserne.

Enighed om de grundlæggende aftalebetingelser opnås typisk på baggrund af en mundtlig forhandling partnerne imellem, der derefter nedfældes på skrift eller danner grundlag for udarbejdelse af udkast til en licensaftale. Det kan ofte være en fordel, at man udarbejder et oplæg til de vigtigste aftalepunkter som oplæg til et forhandlingsmøde, et såkaldt »Heads of Agreement« eller »Basic Terms Sheet«.

2.3.10 Forhandlingen

Den vigtigste del af forhandlingen af aftalebetingelserne foregår normalt på et eller flere møder mellem parterne, og derefter imellem møderne ved kommentering af skriftlige aftaleudkast. Det er vigtigt at få forhandlet de mest grundlæggende ting på plads først, så man skal søge at undgå fordybelse i alt for mange juridiske spidsfindingheder fra starten, ligesom det normalt er en dårlig idé at sende et udkast til licensaftale, før man har diskuteret det væsentligste indhold heri.

Når en endelig licensaftale foreligger, skulle den gerne repræsentere en afbalanceret hensyntagen til begge parters intereresser, så de føler sig tilfredse med de økonomiske betingelser og er motiverede til at føre den ud i livet. På den anden side skal den også tage højde for de værst tænkelige situationer, man kan forestille sig kunne opstå, og det kan ofte være vanskeligt at balancere mellem disse elementer.

God forhandlingsteknik er næsten en videnskab i sig selv, men enkelte anvisninger kan måske være på sin plads. Forud for for-

handlingen bør licensgiveren gøre sig klart, hvad der er mere eller mindre væsentligt i aftalen og prøve at identificere de elementer, som det kan vise sig vanskeligt at opnå enighed om. Her kan det være meget givtigt at overveje kreative løsninger, som regulerer forskellige tænkelige situationer og så vidt muligt tager højde for begge parters betænkeligheder. Man bør forberede sig på at diskutere alle delelementer i aftalen, og ikke mindst have defineret hvor langt man vil give sig i forhold til de vigtigste bestemmelser. Det kan for eksempel være at acceptere en lavere licensafgift eller en udvidelse af territoriet.

Partneren vil tit søge at benytte en salamitaktik, hvor der skæres lidt af alle betingelserne, en ad gangen. Vent derfor med at acceptere ændringer til hele omfanget står klart. Til gengæld er det også vigtigt at lytte til – ofte fornuftige – grunde til, at nogle aftalebestemmelser må ændres. Endelig er det altid en fordel at være mindst to deltagere, så man har en mulighed for at diskutere indbyrdes undervejs, men der skal kun være én person, som leder forhandlingen.

2.3.11 Hvem skal udarbejde licensaftalen?

Medmindre man selv har særdeles stor erfaring i at udarbejde aftaler og god juridisk indsigt, bør udarbejdelsen af en licensaftale overlades til en ekspert. I modsætning til mange andre områder, f.eks. køberetten, findes der kun begrænset hjælp i lovgivningen med hensyn til reguleringen af et licensforhold mellem to parter. Derudover er licensaftaler i deres natur ofte særdeles komplekse. De omhandler komplicerede produkter og teknologier, indeholder bestemmelser om udviklingssamarbejde, og indgås ofte mellem to parter i forskellige lande med hvert deres lovsystem. Der er derfor al mulig grund til at være meget omhyggelig med udarbejdelsen af en licensaftale og konsultere en advokat med speciale i indgåelse licensaftaler. Men netop på grund af den stærkt specialiserede natur af licensaftalen, skal man selv være forberedt på at medvirke aktivt i formuleringen af aftalen. Selv den bedste advokat har sjældent indsigt i opfindelsen eller det marked, der er genstand for opfindelsen, og må derfor assisteres med både definitioner og bestemmelser.

Iøvrigt må det anbefales, at man tager initiativet til udarbejdelsen af det første udkast til licensaftalen, selvom dette kan være ressourcekrævende. Derved opnår man både en bedre forståelse af rationalet bag de enkelte bestemmelser, og det bliver i højere grad

op til anden part at skulle argumentere for, hvorfor nogle bestemmelser skal ændres eller nye tilføjes. De ekstra ressourcer, der investeres i udarbejdelsen af det første udkast til licensaftalen, tjener sig normalt mange gange hjem igen. Dels som sparede ressourcer under forhandlingerne, og dels i form af bedre aftalebetingelser, end man ville have opnået, såfremt den anden part havde lavet det udkast, der danner grundlag for forhandlingerne.

2.3.12 Når licensaftalen er indgået

Når licensaftalen endelig er på plads, begynder det egentlige og vigtigste arbejde med at få omsat patentrettighederne til salg af produkter, hvad enten der er tale om udviklingssamarbejde, licensproduktion eller salg og markedsføring af produkter, der importeres fra licensgiveren.

Allerede under licensaftaleforhandlingerne og i licensaftalen bør man fastlægge, hvad der skal ske i den efterfølgende implementeringsfase. I teorien kunne man forvente, at hvis parterne er villige til at indgå en licensaftale, er de også villige til at føre den ud i livet. I praksis sker dette dog ikke altid per automatik. Det kan skyldes, at det er andre personer, der skal føre aftalen ud i livet end dem, der med entusiasme har forhandlet den, eller det kan ske, at én parts interesser og fokus pludselig ændres i en anden retning. Der er derfor god grund til at bruge en del energi både på at fastlægge, hvad der aktuelt skal ske, og på at følge op på det aftalte.

Begge parter bør udpege én kontaktperson, der varetager den overordnede kontakt og er ansvarlig for at følge op på alle spørgsmål vedrørende licensaftalen. Ved større udviklingsarbejder må der udarbejdes projektplaner og etableres et projektteam på begge sider, samt fastlægges rutiner for beslutningsprocedurer, informationsflow, mødeaktivitet mv.

Er der tale om en licensproduktion, som forudsætter adgang til licensgiverens know-how, må denne sørge for, at den nødvendige information og ekspertise overføres til licenstageren, evt. ved uddannelse af licenstagerens personale. Ofte må der gennemføres periodevise inspektioner for at sikre, at produktionsforskrifter og kvalitetskrav overholdes. Også i tilfælde, hvor licensgiver ikke formodes at levere yderligere information eller produkter efter licensaftalens indgåelse, kan der være god grund til opfølgning og kontrol, eksempelvis hvor licenstager selv producerer og markedsfører det licenserede produkt uden assistance fra licensgiver. Eventuelt kan det aftales at holde et eller flere årlige møder, hvor li-

censtager skal redegøre for, hvordan udviklingen af salget har været, forventninger og budgetter for den kommende periode m.m. Sådanne møder er meget effektive til at følge licenstagerens indsats og resultater.

Endelig skal det bemærkes, at skriftlige aftaler ikke er nogen garanti for success i et licenseringsforløb. Ofte spiller det en langt større rolle, at enkeltpersoner i en virksomhed – helst på så højt niveau som muligt – har forpligtet sig, og at man omhyggeligt plejer sine personlige relationer til de pågældende. Det gælder i Danmark, men i endnu højere grad når man bevæger sig uden for landet.

2.4 Licensaftalens indhold og omfang

I det følgende gives en nøjere gennemgang af de mest typiske bestemmelser i en licensaftale og nogle af de overvejelser, man bør gøre sig i forbindelse hermed. En stor del af det væsentligste indhold i en licensaftale er dog allerede berørt i det foregående kapitel, og vil derfor kun blive summarisk omtalt i det følgende. Fremstillingen er på ingen måde fyldestgørende, og det må indskærpes, at man altid bør søge professionel ekspertbistand til udarbejdelsen af en licensaftale, hvis man ikke selv har den fornødne ekspertise.

2.4.1 Parterne (The Parties)

Normalt er der to aftaleparter i en licensaftale. Disse kan være juridiske personer såsom aktieselskaber, anpartselskaber, privatejede selskaber eller organisationer, eller det kan være individer. Disse angives i aftalen med navn og præcise oplysninger om adresse. Mens det er relativt nemt at forsikre sig om, at et individ eksisterer, kan der være grund til at sikre sig, at et selskab faktisk eksisterer, og hvem der er berettiget til at tegne selskabet. Der er set kedelige eksempler på, at uberettigede har underskrevet aftaler eller endog forfalsket underskrifter, hvilket kan medføre ugyldighed af aftalen. Man bør også være opmærksom på, om aftalen forpligter hele den koncern (moderselskabet), man ønsker at indgå aftalen med eller måske kun et mindre datterselskab.

2.4.2 Hensigt og mål med aftalen (Whereas.)

I aftalens indledning (præambel) skriver man ofte kort, hvad der er parternes interesse i at indgå aftalen og hvad de ønsker at opnå. Selve teksten er normalt ikke juridisk bindende, men kan være nyttig til at tolke aftalens bestemmelser ved senere uoverensstemmelser. Eksempelvis kunne der i NewCo's licensaftale stå, at NewCo har udviklet en indkapslingsteknik og afprøvet denne på humant væksthormon. Om licenspartneren kunne der stå, at denne har kompetence og ressourcer inden for lægemiddeludvikling og interesse i at udvikle, sælge og markedsføre den nye teknik i forbindelse med indkapsling af humant væksthormon.

2.4.3 Definitioner (Definitions)

For senere i aftalen at kunne formulere de enkelte bestemmelser så enkelt og præcist som muligt, opstiller man normalt en række definitioner på særlige begreber samt indføjer visse standarddefinitioner. For eksempel kan der være behov for at afklare, hvad der

skal forstås ved »Indkapslingsteknik«, og man kan i definitionen blandt andet henvise til appendices, som beskriver hele området nøjere. Så slipper man for at skulle gøre det, hver gang ordet nævnes i en eller anden bestemmelse. Standarddefinitioner benyttes til at definere hvad man forstår ved »Nettosalg«, »Datterselskaber«, »Territoriet« o.lign.

2.4.4 Omfanget af licensen (Scope and Grant of License)
Det må præciseres hvilke rettigheder, der gives licens til at udnytte og omfanget heraf (kun dele af patentet, graden af eksklusivitet, territoriet, m.v.). Hvis der er tale om et udviklingssamarbejde, der involverer overførsel og udnyttelse af know-how, er det særlig vigtigt at få beskrevet denne know-how så nøjagtigt som muligt. Ofte beskrives både patentrettigheder og know-how under definitioner, så det er lettere at fomulere omfanget af licensen.

Licenstager vil i nogle tilfælde ønske at opnå ret til at videre-licensere (sublicensere) rettighederne til andre parter for eksempel med det formål at opnå tilstrækkelig dækning af markedet i lande, hvor licenstager ikke selv har datterselskaber. Efter omstændighederne kan det være rimeligt at indrømme en sådan ret til sublicensering, men det er klart, at man herved afgiver en væsentlig kontrol over forvaltningen af patentrettighederne. Endvidere bør man være opmærksom på, at indgåede aftaler med trediemand kan resultere i komplicerede problemstillinger, såfremt licensgiver på et tidspunkt ønsker at opsige aftaleforholdet. Som hovedregel bør man derfor ikke indrømme ret til sublicensering, og i givet fald som minimum kræve ret til godkendelse af den pågældende licenstager og forlange kopi af de indgåede sublicensaftaler.

2.4.5 Udviklingssamarbejde (Development Co-operation)
Det kan være fordelagtigt at lave en særskilt aftale om, hvad udviklingssamarbejdet indebærer, men bestemmelse herom inkluderes ofte i licensaftalen. Man skal være opmærksom på at få beskrevet omfanget af dette nøjagtigt, eventuelt i et bilag til aftalen. Det skal fremgå hvilke aktiviteter, der skal gennemføres, hvem der er ansvarlig, hvor mange ressourcer parterne skal stille til rådighed og hvilke mål, der skal nås og hvornår. Da udviklingen af en ny teknologi eller et nyt produkt kan være ret uforudsigelig, kan det være hensigtsmæssigt at inkludere en bestemmelse om at nedsætte et »udviklingsråd« eller tilsvarende, hvor de to parter hver har et antal pladser. Dette udviklingsråd kan så træffe afgørelser i løbet af

udviklingsarbejdet uden at man ved hver ny situation bliver nødt til at forhandle ændringer i licensaftalen.

2.4.6 Engangsbetaling og milepælsbetalinger (Downpayment, Milestone Payments)

Enhver seriøs licenstager må formodes at være villig til at betale et passende og ikke-refunderbart engangsbeløb (downpayment eller upfront payment) ved indgåelsen af licensaftalen for at få adgang til at udnytte patentrettighederne. Fra licensgiverens synspunkt er det af interesse at opnå en så stor downpayment som muligt, både for at sikre sig sig den øjeblikkelige indkomst, men især som forsikring for, at licenstageren vil gøre sig de største anstrengelser for at udnytte opfindelsen og få udbytte af sin investering. Omvendt er licenstageren typisk interesseret i at udskyde betalingen så lang tid som muligt og helst til det tidspunkt, hvor der er etableret salg af produktet. Det er svært at give nogle faste regler om hvor stor en engangsbetaling skal være, men som et udgangspunkt kan man forsøge sig med et beløb, der svarer til ca. 5% af den forventede og risikojusterede indtjening for licenstageren. I NewCo's tilfælde kunne det opgøres således: Salget af det nye væksthormon over en 5-årig periode forventes at være på en milliard kroner. Fratrukket produktions- og markedsføringsomkostninger vil indtjeningen til licenspartneren være ca. 250 millioner kroner. Sandsynligheden for at produktet kan udvikles og godkendes er ca. 20%. Engangsbetalingen kunne herefter fastsættes til 2,5 millioner kroner.

Udover engangsbetalingen kan det aftales, at licenstageren skal foretage en række milestonebetalinger, der gøres afhængige af, at der nås bestemte mål i udviklingen af produktet. Fordelen ved milestonebetalinger er, at de følger succesen af produktet og derfor er nemmere at acceptere for licenstageren end store engangsbetalinger på et tidligt tidspunkt, hvor man ingen garanti har for, om produktudviklingen vil lykkes. Efterhånden som de enkelte faser i produktudviklingen lykkes, vil værdien af produktet øges, og man deler dermed succesen.

2.4.7 Licensafgifter og minimumsbetalinger (Royalties)

Selve licensafgiften fastsættes typisk som en procentdel af det samlede salg, licenstageren opnår eller som en afgift per produceret (og solgt) enhed af produktet. Licensafgiftens størrelse er afhængig af mange forskellige forhold såsom branche, graden af patentbeskyttelse, om der er tale om en forbedret fremstillingsmetode el-

ler et helt nyt produkt, og ikke mindst markedsforholdene. Helt overordnet kan man sige, at størrelsen af licensafgiften afhænger af, hvor meget den enkelte part bidrager og hvor stor en risiko han påtager sig, jvf. også den tidligere Figur 2.1. Videre afhænger licensafgiften af, hvilke krav licenstager har til sin dækningsgrad og overskudsgrad på tilsvarende produkter, og man kan gå ud fra, at loftet for licensafgiftens størrelse ligger der, hvor licenstageren ville kunne opnå den samme indtjening ved at udvikle og sælge egne produkter. Har licenstageren således typisk en nettoindtjening på 15% for en bestemt type af produkter og nettoindtjeningen for det licenserede produkt forventes at ligge på 20%, vil der maksimalt være plads til en licesafgift på 5%.

Licensafgifter for udnyttelse af fremstillingsmetoder er generelt lave, især hvis licenser gives på non-eksklusiv basis. For metoder til forbedret produktion af eksisterende produkter må man generelt forvente, at licensafgiften ligger i størrelsesordenen 0,5 til 3%, medmindre der er tale om en virkelig markant reduktion af produktionsomkostningerne eller en så drastisk kvalitetsforbedring, at produkternes pris kan hæves væsentligt. Det hænger sammen med, at produktionsomkostningerne ofte kun udgør en lille del af salgsprisen. Licensafgifter for nye produkter kan ligge mellem en og ti procent, og typisk fra to til fem procent.

Som en lille sidebemærkning skal det indskydes, at mange opfindere og nystartede virksomheder tit har urealistiske forventninger om, hvor store engangsbetalinger og licensafgifter, der kan opnås. Det skyldes som oftest manglende kommerciel erfaring og ringe viden om markedsforholdene for de pågældende produkter, men kan også være udslag af simpel grådighed. Det kommer man sjældent langt med – hvis ens udspil til licensafgifter er urimelig langt fra hvad den mulige licenstager er villig til at betale, vil han ikke sjældent stoppe videre forhandling uden at gå nærmere ind i diskussionen. Man skal naturligvis ikke sælge sin opfindelse billigere end nødvendigt, men det kan være et godt udgangspunkt at analysere indtjeningsgrundlaget nærmere, så man har en klar forståelse af de nødvendige investeringer, tidshorizonten, produktions- og markedsføringsomkostninger samt prissætning som forudsætning for en rimelig beregning af licensafgiften.

I visse tilfælde betales der ikke nogen direkte licensafgift. Det kan være tilfældet, hvor licenstageren er forpligtet til udelukkende at købe det licenserede produkt eller råmaterialer/mellemprodukter til fremstilling heraf hos licensgiveren. Licensgiveren pro-

ducerer det licenserede produkt eller råmateriale/mellemprodukt, og leverer dette til licenstageren til en højere pris end denne selv ville kunne producere eller købe det til. Prisen på produktet fra licensgiveren inkluderer da indirekte den licensafgift, som licenstager ellers ville skulle betale. Der kan være store fordele ved et sådant arrangement, da det både sikrer en kontrol over produktionen, leverancerne til licenstager og giver mulighed for at opnå en større indtjening udover udløbet af patentbeskyttelsen, især når produktionen forudsætter en del know-how. Man skal dog være varsom med sådanne klausuler (tying clauses), da de meget tit kan være i strid med de konkurrenceretlige regler.

Selv om licensgiver producerer til licenstager for en højere pris, kan det naturligvis også kombineres med en licensafgift på det endelige salg af produkterne i markedet. Da licenstager oftest vil stå for salg og markedsføring og bære omkostningerne herved, vil fordelingen i et sådant arrangement typisk være således, at licenstager får ca. to trediedele af udsalgsprisen for produktet, mens en trediedel går til licensgiveren og producenten.

I forlængelse af ovenstående skal det anføres, at selv om den oprindelige licensaftale omfatter udnyttelse af licensgiverens know-how, kan man ikke umiddelbart forvente at kunne opkræve licensafgift på udnyttelsen af know-how'en efter udløbet af patentbeskyttelsen. I mange tilfælde vil der være tale om, at know-how'en er blevet almindelig kendt i den forløbne periode, og det kan være vanskeligt at dokumentere det modsatte. Licensafgiften bør derfor gøres afhængig af patentrettighederne, og eventuelt opdeles således, at der fastsættes en afgift for udnyttelse af henholdvis patentrettigheder og know-how, således at en licensbetaling kan opkræves efter udløb af patenterne.

I nogle tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at aftale en variabel licensafgift, således at den enten øges eller reduceres afhængigt af det opnåede salg. Der kan argumenteres for, at licensafgiften skal øges med stigende salg, da det kan tages som et udtryk for at licensgiverens produkt faktisk var så godt som han påstod. Desuden vil et stort salg give licenstageren en større indtjening per enhed, da hans variable omkostninger per enhed typisk vil reduceres som følge af stordriftfordele, og hans faste omkostninger vil udgøre en mindre del af det totale salg. Modsat kan der argumenteres mod en stigende licensafgift udfra, at det alene er licenstagerens fortjeneste, at der etableres større salg og han derfor bør have den stør-

ste gevinst derved. Licenstageren vil derfor ofte argumentere for en faldende licensafgift jo større salget er.

Udover den faste licensafgift kan man aftale betaling af en årlig minimumslicensafgift, der skal betales for at bevare licensrettighederne, eventuelt per land eller region. Formålet hermed er at give licenstageren et incitament til at udnytte opfindelsen, og sikre licensgiveren mulighed for at opsige aftalen med kort varsel, hvis dette ikke sker. For at en sådan minimumsbetaling skal være effektiv overfor licenstager, skal den være temmelig høj og svare til licensbetaling på i størrelsesordenen halvdelen af det forventede salg. Det er dog langt fra i alle tilfælde, at det er muligt og rimeligt at få indført høje minimumsbetalinger, men hvor der er tale om udlicensering af allerede udviklede og markedsførte produkter, må det stærkt tilrådes.

Licenstageren vil af og til forsøge at beskytte sig mod at der sker en akkumulering af licensafgifter, fordi han er nødt til at søge licens fra andre patenthavere for at kunne udnytte opfindelsen. Inden for komplekse teknologiske områder vil dette ofte være tilfældet. Der skal måske søges licenser fra helt op til 5-10 forskellige patenthavere for lovligt at kunne producere og markedsføre et bestemt produkt. Licenstager vil derfor ønske at indføre en »staggering clause«, der medfører en nedsættelse af licensafgiften såfremt denne er nødt til at betale for andre licenser. I almindelighed må man sige, at sådanne klausuler er rimelige, men man bør være meget varsom med, at de ikke udhuler ens licensafgifter. Som et minimum bør man indføre en undergrænse for, hvor lav ens licensafgift kan blive.

Opgørelse og betaling af licensafgifter bør ske per kvartal, eventuelt endnu oftere, så man løbende kan følge med i licenstagers aktivitet og licensgiveren bør heller ikke give ham længere kredittid end højst nødvendigt. I praksis betales licensafgifter ofte 60-90 dage efter udløbet af et kvartal. Opgørelsen skal som et minimum indeholde oplysninger om grundlaget for beregning af licensafgiften, hvad enten det er antal solgte enheder i kvartalet eller nettosalget fratrukket rabatter, vareprøver, transportomkostninger, afgifter med mere. Derudover kan det aftales, at opgørelsen skal indeholde opgørelse af salg per land med angivelse af lokal valuta, omregningskurser osv. Licensafgiften bør altid beregnes af nettosalget til en uafhængig trediemand, og ikke for eksempel salget fra licenstagerens moderselskab til et datterselskab, hvor der kan fastsættes mere eller mindre kunstige priser. Grundlaget for bereg-

ning af licensafgiften i dette tilfælde må være datterselskabets salg til uafhængige kunder.

2.4.8 Krav til investeringer, salg m.m. (Performance)
Svarende til minimumslicensafgiften kan man forøge at indføje en række andre krav til licenstager med det formål at sikre en så hurtig og effektiv udnyttelse af opfindelsen som muligt, samt ikke mindst undgå braklægning af denne. Er der tale om et produktionssamarbejde, kan der stilles krav om, at en række investeringer skal gennemføres inden for bestemte tidsfrister. Der kan stilles krav om, at et produkt skal lanceres på givne markeder før et bestemt tidspunkt, og at der skal bruges et vist minimumsbeløb på markedsføring m.m.

Når produktet er lanceret, bør man især opstille krav om, at der for nærmere aftalte perioder skal opnås en vis minimumsomsætning eller minimumsafsætning opgjort i enheder. I løbet af en årrække skal dette minimumssalg gradvist øges. Såfremt licenstager ikke når de stillede mål, skal aftalen kunne opsiges. Man skal være opmærksom på, at der selv med en række præstationskrav i licensaftalen kan gå ganske lang tid, ofte 1-2 år, fra at man er blevet opmærksom på, at licenstageren ikke yder sit optimale, til at man effektivt kan opsige aftalen og søge en anden partner. Det vil derfor næsten altid være bedre at bruge mere tid på at finde den bedste partner end en partner, der accepterer en række skrappe minimumskrav, men reelt ikke hverken vil eller kan honorere dem. I mange tilfælde vil man risikere at være bundet til den dårligere licenstager, selvom man principielt har adgang til at opsige aftalen, simpelthen fordi det ikke er praktisk muligt at etablere et nyt og bedre licensforhold.

2.4.9 Forbedringer og tillægsopfindelser (Improvements)
Meget ofte vil licenstager stille krav om ikke kun at få adgang til licensgiverens patenterede opfindelse, men også de forbedringer og tillægsopfindelser, der gøres fremover. Fra licensgivers side kan der være grund til bekymring over et sådant krav i et uafprøvet forhold til en licenstager, ikke mindst fordi det kan være vanskeligt at definere præcist, hvad der skal forstås ved forbedringer og tillægsopfindelser. På den anden side må kravet generelt siges at være rimeligt for at beskytte licenstager imod, at han på et senere tidspunkt udsættes for konkurrence fra licensgiveren selv eller en anden virksomhed, som har opnået licensrettigheder til et forbedret

produkt. Dette kunne især være urimeligt i et tilfælde, hvor licensgiveren, efter at licenstageren havde opbygget et nyt marked, pludselig lancerede et svagt forbedret produkt og dermed profiterede på licenstagerens investeringer og anstrengelser.

Som licensgiver bør man søge at definere forbedringer og tillægsopfindelser så snævert som muligt, og derudover undgå at give licenstager en ubetinget ret til at få adgang hertil. Som udgangspunkt kan man søge at begrænse licenstagers adgang, så han kun får en option eller førsteret til at forhandle en aftale om at udnytte tillægsopfindelsen, men ikke et forhåndstilsagn om nogle bestemte betingelser. I den forbindelse skal der især manes til forsigtighed med at aftale bestemmelser, der kræver, at licensgiveren skal tilbyde licenstageren adgang til tillægsopfindelser på samme vilkår som en anden part er villig til at tilbyde. I praksis vil det være særdeles svært både at skulle sammenligne betingelser og reelt forhandle med flere parter på samme tid.

I forbindelse med udviklingssamarbejder kan det forudses, at begge parter vil kunne bidrage med forbedringer og nye patenter i forløbet. Det må her sikres, at begge parter får ret til at udnytte sådanne opfindelser, ligesom ansvaret for patentering, omkostninger m.v. må fastlægges. En mulighed er at indføre en bestemmelse om, at begge parter skal have ret til på non-eksklusiv basis og uden betaling af licensafgifter at udnytte de gjorte opfindelser. Det skal bemærkes, at bestemmelser om adgangen til tillægsopfindelser m.m. efter omstændighederne kan give anledning til konkurrenceretlige problemer

2.4.10 Hemmeligholdelse (Confidentiality)

Der må indføjes en bestemmelse om hemmeligholdelse af hver parts information svarende til indholdet af en hemmeligholdelsesaftale. En sådan fortrolighedsforpligtelse bør forblive i kraft også efter udløb eller opsigelse af aftalen.

Selve eksistensen af, og indholdet af licensaftalen er normalt ikke omfattet af fortrolighedsbestemmelserne, men det sker ofte, at en af parterne ønsker en bestemmelse indført om, at selve aftalen skal betragtes som fortrolig. Der må advares om at indføre en sådan klausul, da det senere kan vise sig uhensigtsmæssigt ikke at måtte forevise aftalen til andre, eksempelvis til en fusionspartner i forbindelse med virksomhedssammenlægning. En generel bestemmelse om, at aftalen skal hemmeligholdes, må derfor indeholde en undtagelse om, at dette ikke skal være tilfældet, såfremt det har et legitimt formål.

2.4.11 Pressemeddelelser (Press Releases)
For en mindre, nyetableret virksomhed er det ofte af stor betydning for dens videre udvikling, at indgåelse af en licensaftale kan offentliggøres for at tiltrække andre licenstagere eller investorer. Det er derimod langt fra givet, at licenstageren har samme interesse i, at et licensforhold kommer til offenlighedens og dermed konkurrenters kendskab. Hvis det tillægges stor betydning at offentligøre indgåelsen af licensaftalen, må man derfor søge at få indført en bestemmelse herom allerede i aftalen, da det kan være forbundet med betydelige vanskeligheder at få den andens part accept heraf efter, at aftalen er underskrevet. I den forbindelse må det drøftes, i hvilket omfang de økonomiske betingelser for aftalen skal offentliggøres, hvem der skal udarbejde pressemeddelelsen, og der må aftales en tidsfrist – typisk nogle dage eller en uge – for, hvornår den anden part skal have givet sine kommentarer hertil.

2.4.12 Patentkrænkelser (Patent Infringement)
I forbindelse med indgåelse af aftalen rejser der sig grundlæggende to spørgsmål med hensyn til styrken og krænkelse af patentrettigheder:

1) Krænkelse af licensgivers patentrettigheder:
Det er tænkeligt, at der i løbet af licensaftalens løbetid vil være en eller flere konkurrenter, der vil producere produkter, som krænker de patentrettigheder, der er givet licens til. Er det licensgiver eller licenstager, der har ansvaret for at forfølge disse krænkere og bringe patentkrænkelsen til ophør? Medmindre andet specifikt er aftalt, må man som udgangspunkt gå ud fra, at patentindehaveren (licensgiveren) ikke umiddelbart har en forpligtelse til at forsvare sine patentrettigheder, og dermed forfølge og eventuelt anlægge sag ved domstolene for at få standset en patentkrænkelse. Det kan imidlertid være rimeligt, at patentindehaveren i licensaftalen pålægges en sådan forpligtelse, især hvis der er tale om at meddele flere uafhængige parter en non-eksklusiv licens til at udnytte samme opfindelse

Er der tale om en eksklusiv licens, kan forpligtelsen til at forfølge patentkrænkere i princippet lægges over på licenstageren, især hvis denne må formodes at have langt større interesse i og bedre juridiske og økonomiske ressourcer end licensgiveren til at forfølge sådanne krænkere. Der vil dog sjældent være tale om, at licensgiveren fuldstændigt kan frigøre sig for en forpligtelse til i det

mindste at bistå den anden part i en patentkrænkelsessag, men der kan lægges et loft over de ressourcer og omkostninger, licensgiveren er forpligtet til at bidrage med. Det må anbefales at være særdeles forsigtig med at indgå vidtgående forpligtelser i forbindelse med håndhævelse af ens patentrettigheder, både da patentkrænkelser kan udvikle sig til særdeles langstrakte og komplicerede sager, og da omkostningerne herved kan blive meget høje.

2) Krænkelser af andres patentrettigheder
Det følger af ovenstående, at man også skal være varsom med at udstede nogen form for garanti for, at ens egne patentansøgninger kan føre til patent, at patentrettighederne kan håndhæves og er fri for at krænke andres patentrettigheder. Som licensgiver må man i aftalen såvidt muligt søge at pålægge licenstager ansvaret for at løse en situation, hvor udøvelsen af ens opfindelse (muligvis) krænker andres patenter. Licenstager må sørge for at søge de nødvendige licenser og eventuelt tage det retslige opgør. Man vil dog ofte som licensgiver blive afkrævet en erklæring om, at udøvelsen af ens patenter efter ens bedste overbevisning ikke krænker trediemands på tidspunktet for indgåelsen af aftalen. Hvis man allerede på tidspunktet for indgåelsen af licensaftalen er vidende om eller burde være vidende om, at ens patent ikke kan udnyttes uden licens fra en anden patenthaver, eller er vidende om, at ens patentansøgning næppe kan føre til patent, må man forudse alvorlige problemer senere i forløbet, hvis man afgiver en erklæring om det modsatte.

2.4.13 Specifikationer, kvalitet (Specifications, Quality Assurance and Quality Control)

Både licensgiver og licenstager kan have interesse i, at der aftales nærmere specifikationer for de råvarer, mellemprodukter og færdigprodukter, der skal leveres eller produceres under en licensaftale. Eksempelvis vil det ofte være modstridende med licensgiverens interesser, hvis hans produkt fremstilles i en lavere kvalitet til nogle markeder end andre selvom det ikke altid er tilfældet. Det kan derfor være relevant både at opstille krav til specifikationer, analysemetoder og kvalitetskontrol af råvarer og produkter. Disse indføres typisk som tillæg til aftalen, hvor indholdet i tillæggene om nødvendigt kan opdateres og ændres, uden at det berører selve aftalen. Der kan også være tale om, at produkterne skal leve op til bestemte myndighedskrav. Det må derfor aftales, at de til enhver

tid gældende myndighedskrav skal være gældende, og hvem det iøvrigt påhviler at opnå relevante tilladelser, godkendelser m.v.

2.4.14 Produktansvar, forsikringer

Som producent og forhandler har man ansvar for, at de produkter, man fremstiller og bringer i omsætning, er egnede til deres formål og ikke forvolder skade på personer eller ejendom. I visse lande, og i særdeleshed USA, kan man risikere at skulle betale store skadeserstatninger som følge af produktdefekter, der forårsager skader på personer. Der er derfor grund til at optage bestemmelser i licensaftalen om hvem, der har bærer produktansvaret og deraf følgende erstatningskrav. Det gælder i særdeleshed de tilfælde, hvor licensgiver producerer og leverer det licenserede produkt eller råmaterialer/mellemprodukter til licenstageren. Selv om det er licenstageren, der markedsfører og sælger produktet, vil licensgiveren ifalde produktansvar, hvis en defekt ved produktet kan henføres til hans fremstilling af dette. Det samme vil kunne være tilfældet, selvom licenstager er ansvarlig for og forestår hele produktionen, hvis det kan eksempelvis kan påvises, at defekten ved produktet kan henføres til licensgiverens forskrifter for, hvordan produktionen skal gennemføres.

Som udgangspunkt bør man aftale, at den part, som forestår og kan kontrollere en given aktivitet, uanset om dette er udarbejdelse af produktionsforskrifter, godkendelse heraf eller selve produktionen, bærer ansvaret for produktskader, som kan henføres til den pågældende aktivitet.

Hvis licenstager er eneansvarlig for hele produktionen, vil det være normalt, at han alene bærer det fulde ansvar for skader forvoldt af produktet. Såfremt licensgiveren leverer råmaterialer til licenstagerens produktion, vil han være ansvarlig for skader, der kan henføres til defekter i disse råmaterialer. Efter omstændighederne kan begge parterne være ansvarlige for skader forvoldt af produktet, eksempelvis hvis en defekt samtidigt kan henføres til licensgiverens leverance af råmateriale og licenstagers mangelfulde kontrol af det færdige produkt,

I et vist omfang er det muligt at tegne produktansvarforsikringer, som dækker skader på personer og ejendom. I licensaftalen kan man derfor optage bestemmelse om, at den ene eller begge parter skal tegne sådanne forsikringer for et vist minimumsbeløb.

Udover ovennævnte produktansvar kan det efter omstændighederne være relevant at optage bestemmelser i aftalen om ansvar og

erstatning for råmaterialer, mellemprodukter og produkter, som på grund af en skade ikke kan benyttes til videre fremstilling eller salg.

2.4.15 Aftalens løbetid og opsigelse (Term, Termination)
Licensaftalen vil normalt løbe fra tidspunktet for indgåelsen til det tidspunkt, hvor det sidste patent udløber. Eventuelt kan der være bestemmelser om, at der efter udløbet skal betales licensafgift for varelagre, der blev produceret under patentperioden, men solgt efter udløbet.

En licensaftale er oftest uopsigelig fra licensgiverens side, medmindre den anden part i væsentlig grad misligholder aftalen. Hvis dette ikke var tilfældet, kunne licenstageren dårligt forsvare at investere i udvikling, produktion, salg og markedsføring af produktet. Derimod forekommer det oftere, at licenstageren har visse rettigheder til at opsige aftalen med et nærmere angivet varsel.

Misligholdelsesgrunde, der giver ret til opsigelse af aftalen, er typisk manglende betalinger af licensafgifter, manglende opfyldelse af salgsmål o.lign., eller at bestemte milestones ikke nås inden for de fastsatte tidsfrister.

Derudover vil man normalt have en bestemmelse om, at aftalen kan opsiges, hvis den anden part går konkurs, træder i betalingsstandsning eller tilsvarende.

2.4.16 Lovvalg m.m. (Choice of Law)
En aftale mellem to parter, der begge er bosiddende og har deres virksomhed i Danmark, giver normalt ikke anledning til større problemer i forhold til hvilken lov, der skal anvendes ved fortolkning af aftalen, og hvor den ville skulle prøves. En sådan aftale vil være underkastet dansk ret og uoverenstemmelser mellem parterne afgøres ved en dansk domstol.

Anderledes stiller det sig, når licensaftalen er indgået mellem to virksomheder bosiddende i forskellige lande. Her vil det ikke på forhånd være helt så klart, under hvilket lands lov, aftalen skal fortolkes og ved hvilket lands domstole, en sag kan anlægges. Parterne bør derfor i aftalen indføre en bestemmelse om, hvilken lovgivning, der skal regulere aftalen, og hvor en eventuel sag skal føres. Dette er ikke helt trivielt, da der kan være særdeles store forskelle på, om en aftale er underlagt amerikansk eller dansk lovgivning, og om man skal føre retssagen ved en amerikansk eller dansk domstol. Hvis man ikke kan blive enige om vælge en af parternes boste-

der som udgangspunkt for lovvalget, kan man som en kompromisløsning vælge lovgivningen i et andet land, som må formodes at give begge parter samme fordel (eller ulempe).

Afslutningsvis skal nævnes muligheden for at aftale voldgift som alternativ til at føre sag ved domstolene. Voldgiftssager foregår bag lukkede døre, parterne kan selv vælge voldgiftsmænd, og sagerne afgøres ofte hurtigere end normale retssager. Der kan derfor være en række fordele forbundet med at vælge voldgift. På den anden side er det ofte ret kostbart at føre voldgiftsager, og man har normalt fraskrevet sig muligheden for at appellere afgørelserne til en højere instans.

3 Rettigheder til patenterbare opfindelser gjort af ansatte og selvstændige konsulenter

Af Bjørn Ryberg

3.1 Indledning

Ejendomsretten til en patenterbar opfindelse opstår hos den eller de fysiske personer, der har gjort opfindelsen. Opfinderne er de personer, der har ydet en i intellektuel henseende selvstændig indsats, som har bidraget til den opfundne løsning af det pågældende tekniske problem, eller med andre ord de personer, der har ydet den kreative indsats, som giver opfindelsen opfindelseshøjde set i forhold til den forud kendte teknik.

Når en opfindelse er gjort i forbindelse med, *at* opfinderen er ansat hos en eller anden arbejdsgiver, eller *at* opfinderen som selvstændig konsulent arbejder for en eller anden kunde, bliver opfinderens rettigheder efter omstændighederne overført helt eller delvist til arbejdsgiveren/kunden. Emnet for dette kapitel er spørgsmålet om, i hvilket omfang opfindernes rettigheder overgår til arbejdsgiveren/kunden. Det her i kapitlet anførte om patenterbare opfindelser finder tilsvarende anvendelse på frembringelser, der registreres i henhold til reglerne i brugsmodelloven. For så vidt angår andre immaterielle rettigheder, herunder rettigheder i henhold til ophavsretsloven, varemærkeloven, mønsterloven, lov om halvlederprodukter og plantenyhedsloven gælder der i vidt omfang andre regler. De vil ikke blive gjort til genstand for omtale her. På grund af edb-programmers store betydning for den tekniske udvikling og dermed for en del patenterbare opfindelser må det dog nævnes, at ophavsretten til edb-programmer, der er frembragt af en arbejdstager under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, i medfør af ophavsretslovens § 59 overgår til arbejdsgiveren.[1]

1. Det er en ret udbredt misforståelse, at opfindelser, der er baseret på edb-programmer og/eller kun kan realiseres ved hjælp af edb-programmer, ikke kan være genstand for patent i Danmark. Realiteten er imidlertid, at sådanne opfindelser kan patenteres efter helt samme regler som andre opfindelser, idet det afgørende er, om der er den fornødne tekniske effekt med nyhed og opfindelseshøjde.

Tvivl med hensyn til, om man er berettiget til at disponere over en patenterbar opfindelse, kan være fuldstændig ødelæggende for ens muligheder for at kommercialisere en opfindelse. Det gælder både, *a)* hvis man har søgt om og/eller fået udstedt patent på opfindelsen, og en anden – for eksempel ens arbejdsgiver – hævder, at opfindelsen tilkommer ham, og *g)* hvis man har krav på at få en opfindelse overdraget, men opfinderen – for eksempel en ansat i ens virksomhed – har en anden opfattelse. Selv meget ringe tvivl vil således kunne blokere for ens muligheder for *at* tiltrække investorer til en virksomhed, der skal udvikle og udnytte opfindelsen, eller *at* disponere over opfindelsen ved salg til en køber eller ved indrømmelse af licens til en licenstager. Det er derfor at meget stor vigtighed, at man så hurtigt som muligt får fjernet enhver aktuel eller potentiel tvivl med hensyn til rettighedssituationen. Her er gode aftaler, som så vidt muligt på forhånd tager højde for mulige problemer, selvsagt af stor værdi.

Opfinderen og arbejdsgiveren/kunden kan udtrykkeligt have aftalt, hvordan rettighederne til opfindelser gjort af opfinderen skal fordeles mellem opfinderen og arbejdsgiveren/kunden. Sådanne særlige aftaler falder uden for fremstillingen her i kapitlet. Emnet for dette kapitel er de tilfælde, hvor parterne ikke har indgået nogen særskilt aftale om rettighedsfordelingen.

Nogle arbejdstagere har stillingsbetegnelsen »konsulent«. I denne sammenhæng anses de ikke for selvstændige konsulenter, idet de ikke er selvstændige men derimod arbejdstagere. Den selvstændige konsulent er navnlig karakteriseret ved, *at* hans konsulentvirksomhed er momsregistreret, *at* han sender sine kunder egentlige fakturaer for det udførte arbejde, og *at* der ikke skal indeholdes A-skat af kundens betalinger for det udførte arbejde. En selvstændig konsulents opgaver kan for eksempel dreje sig om løsningen af et konstruktionsmæssigt problem, som kunden er rendt ind i forbindelse med udviklingen af et nyt produkt.

Her i kapitlet sondres der mellem ejendomsret til en opfindelse og brugsret til en opfindelse. Der kan derfor være grund til at præcisere, hvad der i denne sammenhæng nærmere ligger i begreberne ejendomsret og brugsret.

Den, der har ejendomsretten til en opfindelse, er som udgangspunkt berettiget til frit at disponere over opfindelsen på en hvilken som helst måde, herunder ved at søge om og at få udstedt patent på opfindelsen eller ved at offentliggøre opfindelsen. Ejerens dispositionsret er begrænset på forskellig vis. For det 1. skal ejeren re-

spektere de af lovgivningen i almindelighed, herunder miljølovgivningen og straffeloven, følgende begrænsninger for borgernes handlinger. For det 2. skal ejeren efter omstændighederne respektere forskellige rettigheder, som andre borgere har erhvervet, herunder andres patentrettigheder.

Ejeren af en patenteret opfindelse kan ved indgåelse af en licensaftale indrømme en virksomhed ret til at udnytte den patenterede opfindelse. Sådan en udnyttelsesret kan have form af en *enelicens*, hvor ejeren fraskriver sig retten til at indrømme tilsvarende licenser til trediemand, men hvor ejeren forbeholder sig ret til selv at udnytte opfindelsen. Udnyttelsesretten kan også have form af en *eksklusiv licens*, hvor ejeren fraskriver sig retten såvel til at give trediemand licens som til selv at udnytte opfindelsen.

Selv om licenstageren ved en eksklusiv licens er den eneste virksomhed, der er berettiget til at udnytte opfindelsen, indebærer eksklusiviteten ikke, at licenstageren får en retsstilling, der kan sammenlignes med ejerens retsstilling. Licenstagerens rettigheder er begrænset til en brugsret, og licenstageren kan ikke disponere over selve patentet. Den eksklusive licenstager kan end ikke videreoverdrage sin brugsret til en underlicenstager – medmindre andet er aftalt. Omvendt kan ejeren af patentet frit disponere over patentet, selv om ejeren har fraskrevet sig retten til selv at udnytte opfindelsen. Ejeren skal naturligvis i sine dispositioner respektere den eksklusivitet, som han har indrømmet den eksklusive licenstager, men efter licensaftalens udløb, opsigelse eller ophævelse, falder denne begrænsning i ejerens dispositionsret bort, og ejeren vil for eksempel kunne give en tilsvarende eksklusiv licens til en ny licenstager. Endvidere indebærer eksistensen af en eksklusiv licens ikke nødvendigvis, at ejeren er forhindret i *at* pantsætte patentet som sikkerhed for et lån, *at* indrømme en trediemand forkøbsret til patentet, *at* sælge patentet, eller *at* give en ny licenstager en licens vedrørende aspekter af den patenterede opfindelse, som ligger uden for den første licenstagers eksklusivitet – for eksempel en ny licens vedrørende et andet teknisk anvendelsesområde.

3.2 Opfindelser gjort af arbejdstagere

3.2.1 Indledning

I forbindelse med opfindelser gjort af arbejdstagere er der i lovgivningen diverse regler vedrørende *a)* arbejdstagerens og arbejdsgiverens gensidige fortrolighedsforpligtelser *b)* arbejdstagerens ret til at søge patent på sine opfindelser og *c)* vederlag til arbejdstage-

ren i forbindelse med overdragelse af opfindelser til arbejdsgiveren etc. Sådanne spørgsmål vil ikke blive gjort til genstand for behandling her. I dette afsnit 3.2 er fokus alene på spørgsmålet om ejendomsret og brugsret til den ansattes opfindelser, idet det er disse spørgsmål, der er af størst praktisk interesse i forbindelse med overvejelser om, hvem der er berettiget til at disponere på hvilken måde over en opfindelse for eksempel ved salg af eller indrømmelse af licenser til opfindelsen. For så vidt angår andre spørgsmål kan der navnlig henvises til Mads Bryde Andersens fremstilling i Lov om arbejdstageres opfindelser med kommentarer fra 1995, som er udgivet af Akademikernes Centralorganisation.

3.2.2 Ejendomsretten herunder retten til at søge om og få udstedt patent

3.2.2.1 Forskellige regler for forskellige kategorier af arbejdstagere

Når man taler om ejendomsretten til opfindelser gjort af ansatte, må man sondre mellem 3 former for ansatte, nemlig *a)* ansatte ved universiteter under Forskningsministeriet, i sektorforskningsinstitutioner, i offentlige sygehuse og i sundhedsvidenskabelige forskningsinstitutioner under amterne (herefter kaldet »Offentlige Forskningsinstitutioner«), *b)* videnskabeligt personale ved andre højere læreanstalter og *c)* ansatte hos andre arbejdsgivere (herefter kaldet »Almindelige Arbejdsgivere«).

Det fremgår af § 1, stk. 3, i lov om arbejdstageres opfindelser (herefter kaldet »LAO«), at lærere og andet videnskabeligt personale ved højere læreanstalter, som ikke er Offentlige Forskningsinstitutioner, har den fulde ret til de af dem gjorte opfindelser. Det indebærer, at sådanne ansatte ikke har pligt til at overdrage retten til de af dem gjorte opfindelser til deres arbejdsgivere, medmindre det må anses for aftalt i opfinderens ansættelsesvilkår.

Opfindelser gjort af ansatte i Offentlige Forskningsinstitutioner er omfattet af lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner (herefter kaldet »LOVOF«), i det omfang der er tale om opfindelser gjort efter den 1. januar 2000, jf. lovens § 19, stk. 2.

Opfindelser gjort af videnskabeligt personale ved højere læreanstalter før den 1. januar 2000 er omfattet af den ovenfor omtalte regel i LAO § 1, stk. 3, i henhold til hvilken opfinderne har den fulde ret til de af dem gjorte opfindelser. Det gælder, uanset om deres arbejdsgiver har karakter af en Offentlig Forskningsinstitution. I LOVOF § 19, stk. 2, er det anført, at en opfindelse som en ansat ved en Offentlig Forskningsinstitution ikke har informeret sin arbejds-

giver om inden den 1. januar 2000, skal anses for gjort efter denne dato. Denne bestemmelse bør formentlig opfattes som en bevisregel, der blot indebærer, at opfindelsen anses for gjort efter den 1. januar 2000, medmindre den ansatte kan føre bevis for, at opfindelsen rent faktisk er gjort før.

Opfindelser gjort af ansatte hos Almindelige Arbejdsgivere er omfattet af LAO, uanset hvornår opfindelsen er gjort.

LAO har navnlig den virkning, at den beskytter ansatte opfindere mod urimelige ansættelsesbetingelser, for så vidt angår den ansattes pligt til at overdrage opfindelser til arbejdsgiveren. Loven indeholder således en del regler, som man i en ansættelsesaftale ikke gyldigt kan fravige til skade for den ansatte. Som en konsekvens af nogle af reglerne i LAO har en række offentlige arbejdsgivere i praksis haft meget begrænsede muligheder for at kræve opfindelser gjort af deres ansatte overdraget til sig. LOVOF styrker i vidt omfang disse offentlige arbejdsgiveres retsstilling i forhold til ansatte opfindere. Formålet med loven er at sikre, at forskningsresultater frembragt ved hjælp af offentlige midler bliver nyttiggjort for det danske samfund ved erhvervsmæssig udnyttelse.

Efter begge love kan arbejdsgiveren efter omstændighederne kræve opfindelser overdraget til sig. Overdragelsespligten er i begge love begrænset til opfindelser, der er patenterbare i Danmark, og frembringelser, som kan registreres i henhold til reglerne i lov om brugsmodeller.[2]

3.2.2.2 Betingelserne for overdragelsespligt i henhold til LAO

Den overdragelsespligt, som i medfør af LAO påhviler ansatte hos Almindelige Arbejdsgivere, er begrænset til *a)* opfindelser, som opfinderen er »nået til gennem sin tjeneste«, og hvor »udnyttelsen falder indenfor virksomhedens arbejdsområde« og *b)* opfindelser som »angår en af virksomheden stillet, nærmere angiven opgave«.

A. Kriterierne »nået til gennem sin tjeneste« og »udnyttelsen falder indenfor virksomhedens arbejdsområde«

For at en Almindelig Arbejdsgiver i henhold til LAO kan gøre krav på en opfindelse, må arbejdsgiveren sandsynliggøre, at der er tale om en opfindelse, som opfinderen er *nået til gennem sin tjeneste* hos arbejdsgiveren. Det er i den forbindelse ikke afgørende, om opfindelsen er undfanget på arbejdspladsen eller i arbejdstiden, men

2. LAO § 1, stk. 1, og § 7, stk. 1 samt LOVOF § 3 og § 8.

det er omvendt ikke enhver mere eller mindre fjern forbindelse mellem tjenesten og opfindelsen, der kan gøre en opfindelse til en tjenesteopfindelse.[3]

I produktionsvirksomheder omfatter *virksomhedens arbejdsområde* ikke alene hovedproduktionen men også hjælpemidler for denne, for eksempel værktøjsmaskiner, nye råmaterialer og lignende.[4] Opfindelser, som kan danne grundlag for en helt ny produktion, vil også kunne henregnes til virksomhedens arbejdsområde, såfremt den nye produktion falder i naturlig tråd med den hidtidige produktion. Som eksempel kan nævnes, at en ansat ingeniørs opfindelse af en maskine til trykning af aluminiumsstrimler, hvorfra der kan udstanses flaskekapsler, kan anses for at ligge inden for en virksomheds arbejdsområde, når virksomheden fremstiller flaskelukkemaskiner, der fra aluminiumsstrimler kan udstanse de til flaskelukningen nødvendige kapsler, selv om virksomheden hidtil hverken har fremstillet aluminiumsstrimlerne eller maskiner til fremstilling af aluminiumsstrimlerne.[5]

Ved fastlæggelsen af det, der skal anses for at ligge inden for en virksomheds arbejdsområde, skal der udvises en passende grad af

---

3. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 29.
4. Det er ikke udtrykkeligt anført i lovteksten, men det er forudsat i den til grund for LAO liggende betænkning, at der med udtrykket »virksomhedens arvejdsområde« alene er tænkt på virksomhed, som bliver drevet med henblik på økonomisk gevinst, jf. betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951). s. 19 og 30. I overensstemmelse hermed er det som begrundelse for nødvendigheden af en helt ny lov i form af LOVOF i stedet for blot en ændring af LAO blandt andet anført, at det er tvivlsomt, om de i LAO indeholdte kriterier for overdragelsespligtens indtræden kan føre til overdragelsespligt for det videnskabelige personale på universiteterne, idet universiteternes arbejdsområde ikke er at drive kommerciel virksomhed, og idet forskerne selv vælger deres forskningsprojekter. Se besvarelsen af spørgsmål 10 fra Folketingets Forskningsudvalg til Forskningsministeren – bilag 1 til Forskningsudvalgets betænkning af 5. maj 1999 vedrørende forslaget til LOVOF (lovforslag nr. 93).

   Som følge af det anførte bør overdragelsespligten i medfør af LAO anses for begrænset til opfindelser inden for det arbejdsområde, der kan siges at udgøre arbejdsgiverens erhvervsmæssigt drevne virksomhed, medmindre opfindelsen angår en af arbejdsgiveren stillet nærmere opgave, jf. den herom gældende særregel. Dette må have den konsekvens, at der som hovedregel ikke er nogen overdragelsespligt, når arbejdsgiveren ikke driver erhvervsmæssig virksomhed.
5. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 7 f.

forsigtighed med at gå uden for virksomhedens hidtidige aktivitetsområde, idet en arbejdstager, som fejlagtigt har antaget, at en opfindelse ligger uden for en virksomheds arbejdsområde, risikerer at ifalde erstatningsansvar på grund af sit fejlskøn.[6]

Hvis en arbejdsgiver driver flere forskellige (erhvervs)virksomheder, er det kun den virksomhed, hvori opfinderen er ansat, der er afgørende for omfanget af overdragelsespligten. Tilsvarende er det i en koncern sammensat af flere forskellige selskaber ikke i sig selv afgørende, hvorledes de økonomiske og juridiske skillelinier er i koncernen. I sådanne koncernforhold er de praktiske skillelinier afgørende.

B. Kriteriet »angår en af virksomheden stillet, nærmere angiven opgave«
Hvis en ansat får stillet en bestemt udviklingsopgave, som ligger uden for virksomhedens aktuelle arbejdsområde, må de i forbindelse med opgaven gjorte opfindelser anses for at være »nået gennem tjenesten«, men da de ligger uden for virksomhedens arbejdsområde, vil de ikke være omfattet af reglen om pligt til overdragelse af opfindelser, som opfinderen er nået til gennem tjenesten, og som ligger inden for virksomhedens arbejdsområde. Dette er baggrunden for reglen om overdragelsespligt for opfindelser, der angår en af virksomheden stillet nærmere angiven opgave.[7]

At det skal dreje sig om en »nærmere angiven opgave« må antages at begrænse reglens anvendelsesområde til tilfælde, hvor der er stillet en relativt konkret og veldefineret opgave.

3.2.2.3 Betingelserne for overdragelsespligt i henhold til LOVOF
Som nævnt ovenfor er overdragelsespligten for ansatte i Offentlige Forskningsinstitutioner begrænset til opfindelser, der er gjort »som led i arbejdet«. Rent sprogligt kunne afgrænsningen af overdragelsespligten i LOVOF tyde på, at overdragelsespligten efter LOVOF skal være mere omfattende end efter LAO.[8]

---

6. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 19 og 29.
7. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 19 og 29.
8. Som udgangspunkt må »som led i arbejdet« og »nået til gennem tjenesten« anses for synonyme udtryk. Overdragelsespligten i henhold til LOVOF ikke er gjort afhængig af, om en opfindelse falder inden for arbejdsgiverens virksomheds område, eller om den angår en af arbejdsgiveren nærmere stillet opgave. Endvidere må en opfindelse, der er gjort under udførelsen af en af arbejdsgiveren nærmere stillet opgave altid må anses for at være gjort som et led i arbejdet.

For så vidt angår den nærmere forståelse af udtrykket »som led i arbejdet« er der ikke nogen vejledning at hente i bemærkningerne til lovforslaget. En vis vejledning finder man dog i Forskningsministerens besvarelse af de spørgsmål, som Folketingets Forskningsudvalg i forbindelse med lovforslagets behandling stillede til ministeren.

Af disse svar fremgår det, at overdragelsespligten efter LOVOF kun skal omfatte sådanne opfindelser, som udspringer af de pligter, der påhviler arbejdstageren i kraft af ansættelsesforholdet, og som må anses for at være et udslag af arbejdet. Efter omstændighederne kan der eventuelt blive tale om at udvide overdragelsespligten til også at omfatte biprodukter af en sådan forskning. Opfindelser, som ikke udspringer af det konkrete ansættelsesforhold skal anses for private og dermed uden for overdragelsespligten efter LOVOF.[9]

En Offentlig Forskningsinstitution, der vil kræve en opfindelse overdraget, skal kunne føre bevis for, at opfindelsen er omfattet af opfinderens overdragelsespligt. Er forskningsinstitutionen ikke i stand til det, kan den ikke gennemtvinge en overdragelse fra opfinderen.[10]

I Forskningsministeriets besvarelse af Forskningsudvalgets spørgsmål er det forudsat, *at* der er en række forskelle mellem LAO og LOVOF, og *at* disse forskelle indebærer at overdragelsespligten efter LOVOF er mindre omfattende end overdragelsespligten efter LAO selv om ordlyden af de relevante bestemmelser umiddelbart kunne give det modsatte indtryk. Som eksempler på forskelle er det nævnt, *a)* at overdragelsespligten efter LAO kan omfatte »flere opfindelser end de, der direkte følger af arbejdstagerens arbejdsbeskrivelse«, og *b)* at arbejdsgiveren efter LAO kan gøre krav på retten til arbejdstagerens opfindelser, selv om udnyttelsen af opfindelsen falder uden for virksomhedens arbejdsområde, hvis blot opfindelsen udspringer af arbejdsgiverens instruktionsbeføjelse.[11]

Selv om det ikke udtrykkeligt fremgår af lovteksten, er det med andre ord blevet forudsat, at overdragelsespligten efter LOVOF

9. Forskningsministeriets besvarelse af Forskningsudvalgets spørgsmål 41 og 42.
10. Forskningsministeriets besvarelse af Forskningsudvalgets spørgsmål 41.
11. Forskningsministeriets besvarelse af Forskningsudvalgets spørgsmål 41.

kun kan omfatte opfindelser, som mere eller mindre direkte »følger af arbejdstagerens arbejdsbeskrivelse«, og som falder inden for arbejdsgiverens virksomheds arbejdsområde. Man må på det foreliggende grundlag gå ud fra, at overdragelsespligten skal være begrænset på den således forudsatte måde. Hvis en ansat ved en Offentlig Forskningsinstitution får stillet en nærmere angiven opgave, må opgavens løsning i denne sammenhæng antages at skulle anses for at »følge af arbejdstagerens arbejdsbeskrivelse« med den deraf følgende konsekvens, at opfindelser gjort som et led i opgavens udførelse er omfattet af overdragelsespligten efter LOVOF – forudsat at den falder inden for forskningsinstitutionens arbejdsområde. Offentlige Forskningsinstitutioner driver typisk ikke virksomhed, der kan karakteriseres som erhvervsmæssig. Dette kan give anledning til nogle særlige vanskeligheder med hensyn til afgrænsningen af, hvilke opfindelser der skal anses for at falde inden for en Offentlig Forskningsinstitutions arbejdsområde og dermed inden for overdragelsespligten i henhold til LOVOF. Man kan ikke ukritisk overføre den tilsvarende afgrænsning fra LAO, idet det i LAO er forudsat, at det deri anvendte udtryk »virksomhedens arbejdsområde« skal forstås som vedrørende erhvervsmæssig virksomhed.[12]

3.2.2.4 En sammenligning af overdragelsespligtens omfang i henhold til LAO og LOVOF

De forskellige formuleringer i de 2 love dækker over en reel forskel, men ved en korrekt fortolkning må forskellen antages at være end anden end den, som selve lovteksten læst uden sammenhæng med forarbejderne indicerer. På baggrund af ovenstående kan omfanget af overdragelsespligten i henhold til de 2 love illustreres i

12. At man i LOVOF har forudsat, at det også kan komme på tale med overdragelsespligt, selv om arbejdsgiveren ikke driver virksomhed med henblik på økonomisk gevinst, fremgår blandt andet af det faktum, at man anså det for nødvendigt med en helt ny lov i form af LOVOF i stedet for blot en ændring af LAO, fordi det blev anset for tvivlsomt, om de i LAO indeholdte kriterier for overdragelsespligtens indtræden kunne føre til overdragelsespligt for det videnskabelige personale på universiteterne, blandt andet fordi universiteternes arbejdsområde ikke er at drive kommerciel virksomhed. Den i LAO indeholdte forudsætning vedrørende forståelsen af »virksomhedens arbejdsområde« er nærmere omtalt ovenfor i note **4.**, hvortil der i øvrigt henvises, for så vidt angår de relevante referencer.

nedenstående skema, hvor de 2 lodrette kolonner vedrørende LAO drejer sig om tilfælde, hvor opfindelsen henholdsvis angår og ikke angår en af arbejdsgiveren stillet nærmere opgave. I skemaet betyder »ja«, at arbejdstageren har overdragelsespligt, mens »nej« betyder, at der ikke er overdragelsespligt. I skemaet skal udtrykket »erhervsmæssig virksomhed« forstås som virksomhed drevet med henblik på økonomisk gevinst.

	LAO		LOVOF	
	ej stillet opgave	+ stillet opgave	følger af arbejdsbeskrivelsen for eksempel af en stillet opgave	følger ikke af arbejdsbeskrivelsen
opfindelser inden for arbejdsgivers erhvervsmæssige virksomhed	ja	ja	ja*	nej
opfindelser inden for arbejdsgivers virksomhed i øvrigt	nej	ja	ja	nej
andre opfindelser	nej	ja	nej	nej

* Forudsat at den Offentlige Forskningsinstitution driver erhvervsmæssig virksomhed.

3.2.2.5 Overdragelsespligt efter fratrædelse – LAO og LOVOF

Hvis der inden for en periode på 6 måneder efter en ansats fratræden hos en Almindlig Arbejdsgiver bliver indleveret en patentansøgning med den fratrådte arbejdstager som opfinder, anses opfindelsen som udgangspunkt for at være gjort før ansættelsesforholdets ophør.[13] Det indebærer, at opfindelsen vil være omfattet af LAO's regler om overdragelsespligt, medmindre den fratrådte opfinder kan sandsynliggøre, at opfindelsen først er gjort efter ansættelsesforholdets ophør. Der er ingen tilsvarende regel i LOVOF.

3.2.2.6 Arbejdstagerens underretningspligt og arbejdsgiverens fremsættelse af krav om overdragelse

Efter begge love skal den arbejdstager, der har gjort en af overdragelsespligten omfattet opfindelse, underrette sin arbejdsgiver om opfindelsen. Ifølge begge love har arbejdsgiveren efter modtagelsen af sådan en underretning en frist, inden for hvilken arbejdsgi-

13. LAO § 9.

veren kan forlange ejendomsretten til opfindelsen overdraget. I LOVOF er fristen 2 måneder, mens den i LAO er 4 måneder.[14]

Hvis en Offentlig Forskningsinstitution ikke ønsker at få overdraget opfindelsen, kan den inden for den omtalte frist på 2 måneder vælge at frafalde retten til at få overdraget opfindelsen men samtidig kræve, at opfinderen skal betale den offentlige forskningsinstitution et rimeligt vederlag, hvis opfinderen finder på at udnytte opfindelsen erhvervsmæssigt.[15]

Hvis en Almindelig Arbejdsgiver ikke ønsker at få overdraget opfindelsen, kan arbejdsgiveren ikke på samme måde forlange at få del i indtægterne fra den ansattes eventuelle erhvervsmæssige udnyttelse af opfindelsen. Hvis en Almindelig Arbejdsgiver undlader at overtage opfindelsen, beholder den ansatte med andre ord opfindelsen og kan udnytte den erhvervsmæssigt uden at skulle betale sin arbejdsgiver nogen form for royalty eller lignende. Ifølge den betænkning, der ligger til grund for LAO, er en hos en Almindelig Arbejdsgiver ansat arbejdstager, der ønsker at sælge en ham tilhørende opfindelse, i princippet frit stillet med hensyn til, hvem han ønsker at sælge sin opfindelse til, idet han dog naturligvis må respektere den ret, som arbejdsgiveren i medfør af loven har til at kræve opfindelsen overdraget.[16]

I den juridiske litteratur er der forfattere, som har givet udtryk for, at det følger af en arbejdstagers almindelige loyalitetspligt over for hans arbejdsgiver, at en arbejdstager ikke kan anses for berettiget til at disponere helt frit over sin opfindelse, selv om arbejdsgiveren ikke ønsker at få den overdraget.[17] Spørgsmålet syntes ikke at være afklaret i retspraksis. Hvis man antager, at visse af en arbejdstagers dispositioner over en ham tilhørende opfindelse vil stride mod den almindelige loyalitetspligt over for hans arbejdsgiver, vil sådanne dispositioner kunne udgøre misligholdelse af arbejds-

14. LOVOF § 10 og § 11 samt LAO § 7.
15. LOVOF § 11, stk. 4, og § 12, stk. 2.
16. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 21. I overensstemmelse hermed er det i besvarelsen af spørgsmål 10 fra Folketingets Forskningsudvalg til Forskningsministeren – bilag 1 til Forskningsudvalgets betænkning af 5. maj 1999 vedrørende forslaget til LOVOF (lovforslag nr. 93) – anført, at en arbejdstager frit kan disponere over og offentliggøre en opfindelse, som er omfattet af LAO, hvis arbejdsgiveren ikke ønsker at få opfindelsen overdraget.
17. Se for eksempel Mads Bryde Andersen, Lov om arbedstageres opfindelser med kommentarer (1995) s. 77.

tagerens ansættelsesaftale med deraf følgende misligholdelsesbeføjelser fra arbejdsgiverens side, herunder efter omstændighederne mulighed for bortvisning eller fremsættelse af krav om erstatning.

Som argument mod, at den almindelige loyalitetspligt skulle begrænse arbejdstagerens muligheder for at disponere over en opfindelse, som arbejdsgiveren har erklæret, at han ikke er interesseret i at overtage, kan det anføres, dels *at* arbejdsgiverens interesser rigeligt er tilgodesset ved arbejdsgiverens ikke udnyttede mulighed for at kræve opfindelsen overdraget, og dels *at* den af arbejdsgiveren tilkendegivne mangel på interesse i opfindelsen i sig selv må kunne være egnet til at bringe arbejdstagerens dispositioner over opfindelsen uden for arbejdstagerens loyalitetspligt.

Når en arbejdstager disponerer over en ham tilhørende opfindelse, som hans arbejdsgiver ikke ønsker at få overdraget, må han ikke som følge af eller i forbindelse med dispositionerne videre-bringe eller benytte arbejdsgiverens erhvervshemmeligheder.

Har en Offentlig Forskningsinstitution ikke inden for fristen på 2 måneder erklæret, at den vil overtage opfindelsen, eller at den vil forlange et rimeligt vederlag i form af en del af opfinderens eventuelle indtægter fra erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen, bibeholder arbejdstageren alle rettigheder til opfindelsen og kan frit disponere over og offentliggøre opfindelsen.[18]

3.2.2.7 Hel eller delvis overtagelse af opfindelsen

En arbejdsgiver kan have interesse i at begrænse en overdragelse af en opfindelse til de dele af opfindelsen, som er relevante for arbejdsgiveren, idet han derved kan begrænse omfanget af den ham påhvilende pligt til at betale arbejdstageren et rimeligt vederlag for overdragelsen. Af samme årsag kan en arbejdsgiver være interesseret i kun at overtage retten til en opfindelse, for så vidt angår bestemte lande. I praksis vælger en arbejdsgiver, der har interessere i en opfindelse, dog normalt at overtage hele opfindelsen for hele verden.

Når der er tale om en opfindelse, som er omfattet af en arbejdstagers overdragelsespligt i henhold til LAO, kan arbejdsgiveren

18. LOVOF § 11, stk. 4. Se også besvarelsen af spørgsmål 10 fra Folketingets Forskningsudvalg til Forskningsministeren – bilag 1 til Forskningsudvalgets betænkning af 5. maj 1999 vedrørende forslaget til LOVOF (lovforslag nr. 93).

vælge at få opfindelsen overdraget for et eller flere lande, jf. lovens § 5. Dette kan give anledning til at overveje, hvorledes arbejdstagerens retsstilling er med hensyn til andre lande end dem, som arbejdsgiveren har gjort krav på. Retsstillingen i relation til disse lande må antages at være den samme som, når arbejdsgiveren helt undlader at gøre brug af sin ret til at kræve opfindelsen overdraget. Det følger heraf, at arbejdsgiveren må overtage opfindelsen for hele verden, hvis han har i sinde at forsøge at bibeholde opfindelsen som hemmelig knowhow i stedet for at søge patent på opfindelsen.

Det er almindeligt antaget, at en arbejdsgiver ikke i medfør af LAO er berettiget til at begrænse sit krav om overdragelse til en del af en opfindelse, det vil sige til en del af en opfindelses forskellige tekniske aspekter. Som begrundelse er det i den betænkning, der ligger til grund for loven, anført at en sådan ordning ville være urimelig for arbejdstageren.[19] Det er dog tvivlsomt, om dette i alle tilfælde kan anses for at være korrekt. Hvis for eksempel en opfindelse vedrører et ny kemisk forbindelse og en række forskellige industrielle anvendelser af det pågældende stof, er det vanskeligt at se det urimelige i, at arbejdsgiveren begrænser sit overdragelseskrav til den industrielle anvendelse, der er af reel betydning for den af arbejdsgiveren drevne virksomhed. Hvis man ved delvise overtagelser vælger at udmåle et eventuelt vederlag til arbejdstageren under hensyn til de reelle begrænsninger af arbejdstagerens egne dispositionsmuligheder, som den af arbejdsgiveren valgte overtagelsesform vil indebære, burde arbejdstagerens interesser i øvrigt være tilstrækkelig varetaget. Spørgsmålet er ikke afklaret i retspraksis.

I LOVOF er der ikke taget udtrykkelig stilling til, om en forskningsinstitution kan begrænse en overdragelse til et eller flere lande, eller om forskningsinstitutionen er berettiget til at begrænse sin overtagelse til en del af en opfindelse. Disse 2 spørgsmål ses heller ikke at være omtalt i forarbejderne til loven. Umiddelbart forekommer det mest sandsynligt, at en dommer, som skal tage stilling til de 2 spørgsmål vil statuere enten, *a)* at arbejdsgiveren kun er berettiget til at kræve hele opfindelsen overdraget for hele verden, eller *b)* at arbejdsgiveren er berettiget til at kræve en i geografisk og/eller teknisk hensennde begrænset overdragelse i samme omfang som efter LAO.

---

19. Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) s. 29.

Det er almindeligt antaget, at arbejdsgiveren ikke har pligt til at søge patent på en opfindelse, som overdrages i medfør af LAO. Arbejdsgiveren er med andre ord berettiget til at forsøge at bibeholde opfindelsen som en erhvervshemmelighed. Arbejdsgiveren må endog antages at være berettiget til at offentliggøre opfindelsen, når arbejdsgiveren har overtaget opfindelsen.

3.2.2.8 Opfindelser gjort i fællesskab af flere opfindere

Hvis der er tale om en opfindelse, der er gjort af flere i fællesskab, opstår ejendomsretten til opfindelsen hos opfinderne i fællesskab. Deres indbyrdes retsstilling, for så vidt angår retten til at søge patent og at disponere over opfindelsen ved salg etc. reguleres af de almindelige regler om samejer og/eller interessentskaber. Der en vis usikkerhed med hensyn til reglernes præcise indhold, men det nærmere indhold af reglerne ligger uden for denne fremstillings rammer.

Dersom en eller flere af opfinderne for eksempel i medfør af LAO eller LOVOF overdrager sin del af rettighederne til sin arbejdsgiver, indtræder arbejdsgiveren – i hvert fald som udgangspunkt – blot i den ansatte opfinders retsstilling, således som den er i henhold til de relevante regler om samejer og/eller interessentskaber. Hvis samtlige opfindere er ansat hos den samme arbejdsgiver, og de alle overdrager deres rettigheder til arbejdsgiveren, bliver arbejdsgiveren eneejer af opfindelsen, hvorefter problemstillingen bortfalder.

3.2.3 Arbejdsgiverens brugsrettigheder

I det omfang arbejdsgiveren overtager ejendomsretten til en opfindelse, herunder retten til at patentere opfindelsen, kan opfinderen ikke modsætte sig, at arbejdsgiveren udnytter opfindelsen, uanset hvilken form udnyttelsen antager.

Spørgsmålet om arbejdsgiverens brugsrettigheder er derfor kun interessant i de tilfælde, hvor arbejdsgiveren ikke overtager ejendomsretten til opfindelsen.

For så vidt angår *arbejdsgivere, der driver erhvervsmæssig virksomhed,* må det antages, at arbejdsgiveren automatisk og uden at skulle betale den ansatte opfinder nogen form for vederlag erhverver en brugsret efter regler, som stort set svarer til reglerne om kundens brugsret til opfindelser, der udspringer af en selvstændig konsulents løsning af en konsulentopgave, jf. det herom anførte neden-

for i afsnit 3.[20] Det vil dog ikke være forholdene på tidspunktet for ansættelsesaftalens indgåelse, der må anses for afgørende for brugsrettens omfang, men derimod forholdene på det tidspunkt, hvor opfindelsen bliver gjort.

For så vidt angår *arbejdsgivere, der ikke driver erhvervsmæssig virksomhed,* erhverver arbejdsgiveren som udgangspunkt næppe nogen særlige brugsrettigheder til opfindelser, som arbejdsgiveren ikke ønsker at få overdraget.

3.3 Opfindelser gjort af selvstændige konsulenter

Når en konsulent udfører et stykke arbejde for en kunde, erhverver kunden automatisk en ret til at bruge resultaterne af konsulentens arbejde. De konkrete forhold er afgørende for brugsrettens omfang og karakter. Som udgangspunkt får kunden en brugsret, som svarer til den anvendelse af resultaterne, parterne på tidspunktet for konsulentaftalens indgåelse måtte anse for forudsat. Det vil som regel svare til en anvendelse, der må anses for naturlig, hensigtsmæssig eller nødvendig for driften af kundens (sædvanlige) virksomhed. I det omfang en konsulentopgave har haft til formål at skabe grundlag for en ændring eller udvidelse af kundens virksomheds arbejdsområde, må kunden dog kunne erhverve en mere omfattende brugsret.

Kunden erhverver kun brugsrettigheder til egentlige resultater af det udførte konsulentarbejde. Hvis konsulenten på grund af sit arbejde for kunden bliver inspireret til en opfindelse, som ligger uden for den stillede konsulentopgave, erhverver kunden således ikke automatisk en brugsret til opfindelsen, og dette må gælde, uanset om der er tale om en opfindelse, hvis udnyttelse naturligt vil kunne falde inden for den af kunden drevne virksomhed.

---

20. Side 29 i Betænkning angående arbejdstageres opfindelser (1951) er det antaget, at arbejdsgiveren ikke skal kunne nøjes med at reservere sig en medbenyttelsesret. Dette kunne umiddelbart tyde på, at man i betænkningen har forudsat, at en Almindelig Arbejdsgiver ikke skal have nogen brugsrettigheder til opfindelser, som arbejdsgiveren undlader at kræve overdraget. Af sammenhængen fremgår det imidlertid, *at* det anførte ikke drejer sig om det her drøftede spørgsmål om, hvorvidt arbejdsgiveren i medfør af selve ansættelsesforholdet kan erhverve en brugsret til de opfindelser, der bliver gjort i hans virksomheden, men *at* det derimod drejer sig om, hvorvidt arbejdsgiveren i medfør af reglerne i LAO skal kunne begrænse sin overtagelse af en opfindelse til nogle af en opfindelses tekniske aspekter.

Kundens begrænsede brugsret indebærer ikke, at kunden får nogen del i ejendomsretten til opfindelsen. Den indebærer navnlig ikke, *at* kunden får ret til at søge patent på opfindelsen, eller *at* kunden får ret til at forlange, at konsulenten skal søge patent på opfindelsen. Konsulenten bibeholder ejendomsretten til opfindelsen. Kundens brugsret indebærer dog, at konsulenten ikke kan håndhæve et eventuelt patent over for kundens udnyttelse af opfindelsen, så længe denne udnyttelse ikke går ud over brugsrettens grænser.

Hvis man for eksempel i forbindelse med sin produktudvikling anvender eksterne konsulenter, og man ønsker at få overdraget ejendomsretten til de opfindelser, som konsulenterne måtte gøre i forbindelse med løsningen af de stillede opgaver, må man sørge for at der bliver indgået en udtrykkelig aftale af det indhold. Om sådan en aftale må anses for at være den rigtige løsning, afhænger af de konkrete forhold.

Efter omstændighederne kan konsulenten i medfør af sit kontraktsforhold med klienten have en loyalitetspligt, som kan begrænse konsulentens muligheder for at disponere over en opfindelse, selv om opfindelsen skal anses for at tilhøre konsulenten. Dette kan være tilfældet, selv om parterne intet udtrykkeligt har aftalt om sådan en loyalitetspligt. Det er vanskeligt at sige noget mere præcist af generel gyldighed om dette spørgsmål. De konkrete omstændigheder i forbindelse med konsulentaftalen vil være afgørende.

4 Udveksling af fortrolige oplysninger i forbindelse med forhandlinger om kommercialisering af en opfindelse

Af Bjørn Ryberg

I forbindelse med forhandlinger om kommercialisering af en opfindelse vil det oftest være nødvendigt for parterne at udveksle oplysninger, som efter deres natur er af fortrolig karakter. Derfor indgår parterne i sådan en forhandling ofte udtrykkelige aftaler, der regulerer omfanget og karakteren af deres respektive fortrolighedsforpligtelser. En dermed beslægtet form for aftaler, som også anvendes i forbindelse med sådanne forhandlinger, er aftaler om, at den ene part *ikke* skal være forpligtet til at behandle oplysninger modtaget fra den anden part fortroligt. I dette kapitel omtales de 2 nævnte typer aftaler og deres forskellige funktioner i et forhandlingsforløb.

Hvis man fra en forhandlingspartner modtager fortrolige oplysninger, forholder det sig ikke således, at modtageren frit kan disponere over de modtagne oplysninger. I Danmark følger det således af markedsføringslovens § 10, stk. 2, og § 1, at modtageren i en periode på mindst 3 år ikke må viderebringe eller benytte sådanne erhvervshemmeligheder. Tilsvarende regler af varierende indhold findes i de fleste industrialiserede lande. Det vil sige, at en virksomhed, som sammen med en henvendelse fra en opfinder modtager fortrolige oplysninger, automatisk bliver pålagt en række fortrolighedsforpligtelser med hensyn til de modtagne oplysninger.

Navnlig meget store virksomheder, som hver dag modtager mange uopfordrede henvendelser om opfindelser og andre ideer, afsenderne ønsker at sælge til virksomheden, nægter normalt at modtage den form for uopfordrede henvendelser. Det skyldes, at virksomheden ikke har nogen interesse i at blive syltet ind i et stort antal fortrolighedsforpligtelser, som det kan være vanskeligt at

overskue og administrere, og som efter omstændighederne kan vise sig at begrænse virksomhedens fremtidige udviklingsmuligheder på en uheldig måde.

En ofte anvendt måde, hvorpå en virksomhed håndterer sådanne uopfordrede henvendelser, er at returnere den uopfordrede henvendelse, så snart det er konstateret, hvad der er henvendelsens formål. Sammen med den returnerede henvendelse sender virksomheden den håbefulde afsender et udkast til en aftale, ifølge hvilken virksomheden ikke skal være forpligtet til at behandle de oplysninger, som opfinderen sender til virksomheden, fortroligt. Virksomheden opfordrer i den forbindelse opfinderen til at returnere aftalen i underskreven stand og til derefter at genfremsende den tidligere afviste henvendelse.

Nogle virksomheder har ligefrem særlige afdelinger til at håndtere den form for afvisning af uopfordrede henvendelser. Oprettelsen af sådan en særlig afdeling har blandt andet til formål at beskytte virksomheden mod mistanke om, at virksomhedens udviklingsafdelinger »snyder« derved, at de sætter sig grundigt ind i de fremsendte ideer, før de returnerer de uopfordrede henvendelser.

Når man efter at have underskrevet en aftale om, at oplysninger, som man sender til en forhandlingspartner, ikke skal behandles fortroligt, bør man i sine henvendelser til forhandlingspartneren holde sig til oplysninger, der så vidt muligt ikke afslører karakteren af den specifikke tekniske løsning, men som alligevel er egnede til at vække forhandlingspartnerens interesse. Det samme gælder i øvrigt i det hele taget når der ikke foreligger en egentlig fortrolighedsaftale, idet der af forskellige årsager er fordele forbundet med, at udveksling af fortrolige informationer sker under en god fortrolighedsaftale. Når man skal vække en forhandlingspartners interesse uden at afsløre, hvad opfindelsen rent teknisk går ud på, kan man for eksempel sende en beskrivelse af de fordele, der er forbundet med opfindelsen i stedet for at sende en beskrivelse af opfindelsen.

Hvis man har opfundet en metode, hvormed man kan oplade genopladelige batterier på den halve tid og med bibeholdelse af batteriets normale kapacitet og levetid, kan man for eksempel nøjes med at fremsende oplysninger om, hvor hurtigt man kan oplade de genopladelige batterier og hvorledes batteriets kapacitet og levetid påvirkes af den pågældende opladningsmetode. Eventuelt kan man supplere med en eller anden form for dokumentation for opfindelsens påberåbte kvaliteter. Oplysningerne om, hvordan

man rent teknisk kan reducere opladningstiden, bør man holde for sig selv, indtil der foreligger en passende fortrolighedsaftale.

Hvis modtageren af sådanne oplysninger om opfindelsens kvaliteter finder oplysningerne uinteressante, er der naturligvis ikke nogen grund til at fortsætte informationsudvekslingen. Hvis modtageren derimod er af den opfattelse, at der er tale om noget, som kan være interessant, vil man normalt indgå en skriftlig fortrolighedsaftale, under hvilken parterne kan udveksle de relevante oplysninger af fortrolig karakter.

Der er flere årsager til, at man normalt indgår en egentlig fortrolighedsaftale i stedet for at forlade sig på de ovenfor omtalte almindelige regler, der for Danmarks vedkommende følger af markedsføringslovens § 10 og § 1. Den vigtigste årsag er, at man dermed kan sikre sig en mere præcis regulering, som er skræddersyet til ens individuelle behov. Navnlig i internationale relationer er muligheden for at aftale for eksempel voldgiftsbehandling af eventuelle konflikter også en væsentlig årsag.

Selv om der er en del traditioner med hensyn til den måde, hvorpå man skriver hemmeligholdelsesaftaler, er der tale om et tema med store variationer. De 2 hovedvarianter er *a)* de aftaler, der skrives ud fra den grundopfattelse, at en fortrolighedsaftale ikke må fylde mere end en A4 side og *b)* aftaler, hvor man ikke har følt sig hæmmet af den slags irrationelle påfund.

Der findes mange rationelle grunde til at vælge en mere omfattende og præcis fortrolighedsaftale, når man sender sin potentielle samarbejdspartner et forslag til en fortrolighedsaftale.

For det 1. bygger ideen om det gode ved en meget kort aftale på en fundamental misforståelse. Fordelen skulle være, at det er meget hurtigere og enklere at indgå en kort aftale, således at der spares tid og penge ved at arbejde med de meget korte aftaler. Erfaringen viser imidlertid, at en professionel modpart, enten vil anse et kort aftaleudkast for helt uegnet til at danne udgangspunkt for indgåelsen af en fortrolighedsaftale, eller – mere diplomatisk – vil foreslå væsentlige tilføjelser til og ændringer af det fremsendte udkast. I modsætning hertil vil ens modparts kommentarer til en lang og gennemarbejdet fortrolighedsaftale normalt være begrænset til et ønske om at få enkelte bestemmelser slettet eller lettere modificeret. I de fleste tilfælde er den forudsatte fordel ved de meget korte fortrolighedsaftaler med andre ord ikke eksisterende.

For det 2. giver et mere omfattende og præcist aftaleudkast en professionel modpart et klart signal om, at han har at gøre med en

kompetent forhandlingspartner, og det kan være et meget vigtigt signal at sende, hvis man har et ønske om at blive taget seriøst.

For det 3. er det i en relativt lang fortrolighedsaftale muligt at regulere en række relevante problemstillinger, der normalt ikke er plads til at komme ind på i en meget kort aftale. Det siger sig selv, at der ikke er vundet noget ved komprimere en relativt lang fortrolighedsaftale, så den på trods af sit indhold kan stå på en enkelt A4 side. Det eneste sikre resultat ved den fremgangsmåde er, at aftalen bliver mere eller mindre ulæselig på grund af den anvendte skrifttypes ringe størrelse.

Det følgende eksempel på en aftale om gensidig udveksling af oplysninger og gensidig fortrolighed med hensyn til de modtagne oplysninger træder i stedet for en abstrakt gennemgang af det, der kan og/eller bør stå i en fortrolighedsaftale. Eksemplet burde i vidt omfang være selvforklarende. Efter enkelte af aftalens bestemmelser er der dog indføjet nogle kommentarer. Det fremgår ret tydeligt, hvad der er kommentarer, idet kommentarteksten er marketer med raster.

Fortrolighedsaftale

mellem

(i det følgende betegnet »A«)

og

(i det følgende betegnet »B«)

1 Formål

Denne aftales formål er at gøre det muligt for parterne at vurdere og drøfte følgende forretningsmæssige muligheder:

...[en kort beskrivelse indføjes]...

Formålsangivelsen har betydning for afgrænsningen af de handlinger, modtageren af fortrolige oplysninger er berettiget til at foretage med hensyn til de fortrolige oplysninger, jf. fortrolighedsaftalens § 3.1.

2 Fortrolige oplysninger

2.1 Alle oplysninger vedrørende de ovenfor nævnte forretningsmæssige muligheder, som parterne stiller til hinandens rådighed, skal anses for at være fortrolige.

2.2 Skriftlige oplysninger og andre oplysninger i rørlig form skal kun anses for fortrolige, hvis de ved overgivelsen eller i umiddelbar fortsættelse heraf skriftligt er identificeret som værende af fortrolig karakter. Dersom der er tale om mundtlig overgivelse af fortrolige oplysninger, er det en betingelse for oplysningernes fortrolighed, at den modtagende part inden 10 dage får en skriftlig version af de mundtligt givne oplysninger med en skriftlig angivelse af oplysningernes fortrolige karakter. Parterne er dog enige om, at følgende dokumenter, materiale etc. under alle omstændigheder skal anses for fortrolige:

Her kan man indføje en opremsning af relevant fortroligt materiale, hvorom man allerede på tidspunktet for aftalens indgåelse ved, at det skal stilles til den anden parts rådighed. Det kan for eksempel være et udkast til en patentansøgning eller en kopi af en patentansøgning, som er indleveret, men som endnu ikke er blevet tilgængelig for almenheden i medfør af patentlovens § 22, stk. 2.

Formalitetskrav i form af krav om fortrolighedsstempling med videre finder man i de fleste af de fortrolighedsaftaler, der indgås. Overholdelse af disse formalitetskrav kræver en høj grad af disciplin fra de personer, der er involveret i den fortrolige informationsudveksling. Der kan selv i meget bureaukratiske organisationer være store problemer med at styre informationsudvekslingen på en sådan måde, at formalitetskravene kan overholdes. Følgelig kan der være grund til at overveje, om det er en god ide med sådanne formelle krav om udtrykkelig angivelse af oplysningernes fortrolige karakter.

2.3 Oplysninger skal dog ikke anses for at være fortrolige, når modtageren kan bevise,

a) at de var offentligt tilgængelige forud for overgivelsen,

b) at de efterfølgende bliver offentligt tilgængelige, uden at det skyldes den modtagende parts forhold,

c) at de uden at være omfattet af en anden hemmeligholdelsesforpligtelse var i den modtagende parts besiddelse forud for overgivelsen,

d) at de fra en trediemand på lovlig vis og uden at være omfattet af en anden hemmeligholdelsesforpligtelse efterfølgende kommer i den modtagende parts besiddelse, eller

e) at de svarer til resultaterne fra modtagerens efterfølgende udviklingsarbejde, og modtageren kan bevise, at udviklingsarbejdet er gennemført uden direkte eller indirekte brug af eller inspiration fra fortrolige oplysninger modtaget fra den anden part.

På grund af vanskelighederne ved at føre det relevante bevis for, at modtagne oplysninger skal anses for at falde ind under undtagelsen »e)«, er der tale om en undtagelse, som normalt har større teoretisk end praktisk betydning. Det kan dog ikke udelukkes, at det nødvendige bevis vil kunne føres, når den modtagende part er en meget stor virksomhed med et vidtforgrenet og geografisk spredt net af selvstændige udviklingsprojekter.

2.4 I det omfang fortrolige oplysninger består af kombinationer af forskellige oplysninger, skal de fortrolige oplysninger kun anses for at være offentligt tilgængelige eller i den modtagende parts besiddelse, hvis den specifikke kombination af oplysningerne er offentligt tilgængelige eller i den modtagende parts besiddelse.

2.5 Oplysninger, som den ene part har meddelt til den anden, skal anses for at være til den anden parts frie disposition i det omfang og fra det tidspunkt *a)* ovenstående bestemmelser ikke foreskriver, at oplysningerne skal anses for fortrolige, forudsat *b)* at der er tale om oplysninger, som ikke er beskyttet af immaterialrettigheder såsom patentrettigheder og ophavsrettigheder.

Det følger af § 2.5, at alle oplysninger, som ikke vedrører de i § 1 omtalte forretningsmæssige muligheder, som udgangspunkt er til modtagerens frie disposition. På den måde beskytter bestemmelsen parterne mod at blive pålagt fortrolighedsforpligtelser vedrørende ting, som de ikke har noget ønske om at modtage fortrolige oplysninger om.

Det følger endvidere af § 2.5, at udvekslede oplysninger, der ikke lever op til formalitetskravene i § 2.2 som udgangspunkt er til modtagerens frie disposition.

3 Fortrolighedsforpligtelsen

3.1 En part, der har modtaget fortrolige oplysninger fra den anden part, må kun bruge, udnytte, kopiere og videregive oplysningerne med henblik på opfyldelse af denne aftales formål.

3.2 Videregivelse af fortrolige oplysninger modtaget fra den anden part må kun ske til ansatte, *som* i forbindelse med op-

fyldelsen af denne aftales formål har brug for at kende oplysningerne, *som* er bundet af en tilsvarende fortrolighedsforpligtelse, og *som* er blevet informeret om oplysningernes fortrolige natur.

3.3 Fortrolige oplysninger modtaget fra den anden part må ikke videregives til trediemand.

3.4 En part kan når som helst dispensere fra §§ 3.1 – 3.3, for så vidt angår de fra parten selv stammende oplysninger. Sådanne dispensationer skal være skriftlige.

3.5 Den modtagende part skal tage rimelige skridt til sikring af, at ansatte og tredjemand ikke får uautoriseret adgang til fortrolige oplysninger modtaget fra den anden part. Den modtagende part skal beskytte de fortrolige oplysninger med en ihærdighed, som mindst svarer til den ihærdighed, hvormed den modtagende part beskytter sine egne erhvervshemmeligheder.

3.6 Fortrolighedsforpligtelsen i henhold til denne bestemmelse ophører _____ år efter overgivelsen af de pågældende fortrolige oplysninger.

Fortrolighedsforpligtelsens længde bør afhænge af karakteren af de oplysninger, som parterne udveksler under aftalen. Typisk aftaler man 3, 5 eller 7 år. Man bør vælge det kortest mulige tidsrum, som opfylder parternes reelle behov.

3.7 Modtageren af fortrolige oplysninger skal dog uden nogen form for tidsbegrænsning afholde sig fra *a)* at dekompilere objektkodeversioner af edb-programmer, *b)* at reverse enginere fortroligt materiale, *c)* at fjerne tekniske sikkerhedsforanstaltninger, der har til formål at gøre visse oplysninger utilgængelige, og *d)* at gøre kildekodeversioner af edb-programmer tilgængelige for personer, der i henhold til de ovenfor omtalte regler ikke er autoriseret til at modtage kildekoden.

3.8 Dersom en af parterne handler i strid med sine forpligtelser i henhold til denne aftale, skal parten betale den anden part en rimelig bod for hver misligholdelse af aftalen. Derudover skal den misligholdende part betale erstatning efter dansk rets almindelige regler.

Hvis en part misligholder sine forpligtelser i henhold til aftalen, vil det normalt være vanskeligt at dokumentere det derved lidte økonomiske tab – hvis der i det hele taget er lidt et økonomisk tab. En bestemmelse om en bod, som i princippet skal betales, uanset om der kan dokumenteres et økonomisk tab, kan tjene til at kompensere for det nævnte bevisproblem og på den måde være med til at højne respekten for aftalens bestemmelser.

Når der i en hemmeligholdelsesaftale er en bestemmelse om betaling af bod for misligholdelse af aftalen, ser man ofte, at der er foreskrevet betaling af en bod på et meget højt beløb, uanset hvor graverende misligholdelsen er. Man bør i almindelighed ikke acceptere sådanne bodsbestemmelser, der skyder langt over målet.

Mange virksomheder har en principiel modvilje mod bodsbestemmelser og anmoder derfor om at få slettet bodsbestemmelsen, når de modtager et udkast til en hemmeligholdelsesaftale med en bodsbestemmelse. Sådanne anmodninger bør man i almindelighed efterkomme, idet bestemmelsen ikke er værd at kæmpe for, når man tager i betragtning, *at* det kan forsinke hele forhandlingsforløbet, *at* man over for virksomheder med principielle betænkeligheder ved bodbestemmelser kun sjældent kommer igennem med selv moderate bodsbestemmelser, og *at* en bodsbestemmelser ofte ses som tegn på manglende tillid, hvorfor en længere diskussion for og imod en bodsbestemmelse ikke just er egnet til at fremme det gode og tillidsfulde forhandlingsklima, som fortrolighedsaftalen gerne skulle være med til at etablere.

Det følger af dansk rets almindelige regler om betaling af erstatning i kontraktsforhold, at den misligholdende part skal erstatte de ved misligholdelsen forårsagede økonomiske tab, når misligholdelsen er sket uagtsomt, det vil sige – udtrykt mere populært og mindre juridisk – når den misligholdende part med rette kan klandres for misligholdelsen. Det er i bestemmelsen forudsat, at aftalen er underlagt dansk ret, jf. lovvalgsklausulen i § 10.

4 Fortrolighed med hensyn til selve denne aftale

Parterne skal i enhver henseende behandle denne aftale fortroligt. I det omfang en part har en væsentlig og legitim interesse i at kunne oplyse trediemand om aftalens ind-

hold, skal den pågældende part dog være berettiget til at stille de nødvendige oplysninger om aftalen til rådighed for trediemand – efter omstændighederne i form af en kopi af hele aftalen. Denne ret til at stille oplysninger til rådighed for trediemand skal være begrænset til tilfælde, hvor trediemand er bundet af en efter forholdene forsvarlig fortrolighedsaftale eller en dertil svarende fortrolighedsforpligtelse af lige så manifest karakter. Denne aftales bestemmelser om fortrolige oplysninger skal med de af forholdets natur følgende modifikationer finde tilsvarende anvendelse på fortrolighedsforpligtelsen med hensyn til selve denne fortrolighedsaftale.

Bestemmelsen om fortrolighed med hensyn til selve fortrolighedsaftalen har til formål at dæmme op for ønsker om, at oplysninger om fortrolighedsaftalens eksistens og indhold uden nogen form for modifikationer skal behandles fortroligt. Sådanne bestemmelser viser sig nemlig erfaringsmæssigt at give anledning til problemer. Hvis man for eksempel i forbindelse med en fusion med en anden virksomhed skal gennem en due diligence, hvor den anden virksomhed skal have mulighed for at gennemgå ens kontraktsmæssige relationer, er det mildest talt uheldigt, at der i ens kontraktsarkiv forefindes sådanne hemmelige aftaler, som kun kan forevises fusionspartneren, hvis ens medkontrahent giver samtykke.

5 **Lovgivningskrav og pålæg fra offentlige myndigheder**
Fortrolighedsforpligtelserne skal ikke finde anvendelse i det omfang den modtagende part i henhold til lovgivningen eller pålæg fra offentlige myndigheder er forpligtet til at videregive de fortrolige oplysninger, og manglende overholdelse af denne forpligtelse er sanktioneret på en måde, som klart ville gøre, at et krav om den fortsatte hemmeligholdelse ville være ude af proportioner. Forud for sådan en videregivelse af fortrolige oplysninger skal den pågældende part informere den anden part om den forestående videregivelse.

6 **Ingen licensgivning**
Ingen af parterne skal anses for i medfør af denne aftale at have givet den anden part licens til udnyttelse af sine imma-

terialrettigheder eller erhvervshemmeligheder af teknisk eller kommerciel karakter.

Hvis aftalen er underlagt dansk ret, er bestemmelsen om, at ingen af parterne skal anses for at have givet hinanden en licens, dybest set overflødig. Der er imidlertid en del virksomheder, som insisterer på at have sådanne bestemmelser med i de fortrolighedsaftaler, som de indgår. Da bestemmelsen i værste fald må anses for uskadelig, kan man derfor lige så godt helt fra starten af sørge for, at der er en bestemmelse med det indhold.

7 De almindelige regler om illoyal konkurrence

De almindelige regler om illoyal konkurrence i relation til erhvervshemmeligheder, skal i parternes indbyrdes forhold ikke finde anvendelse på de af denne aftale omfattede oplysninger. Med andre ord skal parternes retsstilling, for så vidt angår disse oplysninger, anses for udelukkende at være reguleret ved denne aftale.

Bestemmelsen indebærer blandt andet, at § 10 og § 1 i den danske markedsføringslov ikke finder anvendelse på de af aftalen omfattede oplysninger.

8 Opsigelse og udløb

Denne aftale løber fra aftalens indgåelse og indtil, den bliver opsagt af en af parterne, eller den automatisk udløber. Hver af parterne kan når som helst opsige aftalen. Opsigelsen skal ske skriftligt og med mindst 10 dages varsel. Aftalen udløber automatisk 2 år efter dens indgåelse, medmindre parterne aftaler en forlængelse.

9 Virkningen af opsigelse og udløb

9.1 Virkningen af, at denne aftale opsiges eller udløber skal være *a)* at alle aftalens bestemmelser fortsat skal finde anvendelse på oplysninger modtaget før opsigelsen/udløbet og *b)* at ingen af aftalens bestemmelser skal finde anvendelse på oplysninger udvekslet derefter.

9.2 Efter denne aftales opsigelse eller udløb er parterne forpligtede til efter påkrav uden ugrundet ophold *a)* at returnere alt fortroligt materiale modtaget fra den anden part,

og *b)* at destruere samtlige de af den modtagende part fremstillede kopier af sådant materiale. Den modtagende part skal dog være berettiget til at beholde en kopi til arkivformål.

En kopi til arkivformål er nødvendig for, at man kan danne sig en opfattelse af sine fortrolighedsforpligtelsers omfang, og dermed for at man kan forsvare sig over for en eventuel senere fremsat påstand om, at man har tilsidesat sine fortrolighedsforpligtelser.

10 Lovvalg

Denne aftale skal være underlagt dansk ret.

Bestemmelsen om lovvalg er relevant, når aftalen indgås mellem parter, som ikke kommer fra samme land.

11 Voldgift

11.1 Enhver tvist mellem parterne, som måtte opstå i forbindelse med denne aftale, og som ikke kan løses forligsmæssigt, skal afgøres ved Den Almindelige Voldgiftsret i Danmark.

11.2 Denne voldgiftsklausul gør ingen indskrænkninger i parternes muligheder for at anvende foreløbige retsmidler så som forbud og arrest, og den afskærer ikke parterne fra at iværksætte umiddelbare fogedforretninger.

Behandling af tvister ved voldgift er et alternativ til behandling af tvister i de almindelige statslige domstolssystemer, som i Danmark navnlig består af byretterne, landsretterne og Højesteret. I stedet for at aftale voldgift kan man for eksempel aftale, at tvister skal afgøres af Københavns Byret eller Østre Landsret afhængigt af reglerne om disse domstoles kompetence set i forhold til sagsgenstanden.

Voldgift er navnlig relevant, når det drejer sig om en aftale, som indgås mellem parter fra forskellige lande. I et internationalt kontraktsforhold vil det være mere naturligt at aftale voldgiftsbehandling i The Copenhagen Court of International Arbitration. For så vidt angår voldgift i øvrigt, herunder om andre voldgiftsinstitutioner og såkaldte ad hoc voldgiftsretter, henvises der til den omfattende speciallitteratur om voldgift.

12 Underskrifter

A
Dato:
Underskrift:
Navn:
Stilling:

B
Dato:
Underskrift:
Navn:
Stilling:

Bilag 1

Lovbekendtgørelse 1998-06-09 nr 366

LBKG 1998 366

(Patentloven)

Kap 1. *Almindelige bestemmelser*

§ 1. Den, der har gjort en opfindelse, som kan udnyttes industrielt, eller den, til hvem opfinderens ret er overgået, har i overensstemmelse med denne lov ret til efter ansøgning at få patent på opfindelsen og derved opnå eneret til at udnytte den erhvervsmæssigt.

Stk 2. Som opfindelser anses især ikke, hvad der alene udgør

1) opdagelser, videnskabelige teorier og matematiske metoder,
2) kunstneriske frembringelser,
3) planer, regler eller metoder for intellektuel virksomhed, for spil eller for erhvervsvirksomhed eller programmer for datamaskiner,
4) fremlæggelse af information.

Stk 3. Fremgangsmåder til kirurgisk eller terapeutisk behandling eller til diagnosticering, som anvendes på mennesker eller dyr, anses heller ikke som opfindelser. Dette er ikke til hinder for, at der meddeles patent på produkter, herunder stoffer og stofblandinger, til brug i disse fremgangsmåder.

Stk 4. Patent meddeles ikke på

1) opfindelser, hvis udnyttelse ville stride mod sædelighed eller offentlig orden eller,
2) plantesorter eller dyreracer eller væsentligt biologiske fremgangsmåder til fremstilling af planter eller dyr. Patent kan dog meddeles på mikrobiologiske fremgangsmåder og produkter af sådanne fremgangsmåder.

§ 2. Patent meddeles kun på opfindelser, som er nye i forhold til, hvad der var kendt før patentansøgningens indleveringsdag, og som tillige adskiller sig væsentligt derfra.

Stk 2. Som kendt anses alt, hvad der er blevet almindeligt tilgængeligt gennem skrift, foredrag, udnyttelse eller på anden måde. Ligeledes anses indholdet i en før patentansøgningens indleveringsdag her i landet indleveret patentansøgning som kendt, såfremt denne ansøgning bliver almindeligt tilgængelig i overensstemmelse med reglerne i § 22. Det samme gælder indholdet i en før patentansøgningens indleveringsdag her i landet indleveret ansøgning om registrering af brugsmodel, hvis denne ansøgning bliver almindeligt tilgængelig i overensstemmelse med reglerne for brugsmodeller. Kravet i stk 1 om, at opfindelsen skal adskille sig væsentligt fra det kendte, gælder dog ikke i forhold til indholdet af sådanne ansøgninger.

Stk 3. Bestemmelser om, at ansøgning, som omhandles i kapitel 3, ved anvendelse af reglen i stk 2 i visse tilfælde skal have samme virkning som en her i landet indgivet patentansøgning, er fastsat ved §§ 29 og 38.

Stk 4. Betingelsen i henhold til stk 1, hvorefter opfindelser skal være nye, er ikke til hinder for, at patent meddeles på kendte

stoffer eller stofblandinger til anvendelse i de i § 1, stk 3, nævnte fremgangsmåder, såfremt anvendelsen af stoffet eller blandingen ikke er kendt ved nogen af disse fremgangsmåder.

Stk 5. Patent kan dog meddeles på en opfindelse, uanset at den inden for de sidste 6 måneder før ansøgningens indlevering er blevet almindeligt tilgængelig, når dette er en følge af

1) et åbenbart misbrug i forhold til ansøgeren eller nogen, fra hvem hans ret hidrører, eller
2) at ansøgeren eller nogen, fra hvem hans ret hidrører, har forevist opfindelsen på sådan officiel eller officielt anerkendt international udstilling, som omhandles i den i Paris den 22. november 1928 indgåede Konvention om internationale Udstillinger.

§ 3. Den ved patent opnåede eneret indebærer, at andre end patenthaveren ikke uhjemlet må udnytte opfindelsen ved

1) at fremstille, udbyde, bringe i omsætning eller anvende et produkt, der er genstand for patent, eller importere eller besidde produkter med sådant formål eller
2) at anvende en fremgangsmåde, der er genstand for patent eller udbyde den til anvendelse her i landet, såfremt den, der udbyder fremgangsmåden, ved, eller omstændighederne gør det åbenbart, at fremgangsmåden ikke må anvendes uden patenthaverens samtykke, eller
3) at udbyde, bringe i omsætning eller anvende et produkt, som er fremstillet ved en fremgangsmåde, der er genstand for patent, eller importere eller besidde produktet med sådant formål.

Stk 2. Eneretten indebærer ligeledes, at andre end patenthaveren ikke uhjemlet må udnytte opfindelsen ved at levere eller tilbyde nogen, som ikke er berettiget til at udnytte opfindelsen, midler til at udøve denne her i landet, såfremt disse midler vedrører et væsentligt element i opfindelsen og leverandøren eller tilbudsgiveren ved, eller det efter omstændighederne er åbenbart, at de er egnede og bestemt til sådan anvendelse. Er midlet en i handelen almindeligt forekommende vare, gælder dette dog kun, såfremt den, der leverer eller tilbyder at levere midlet, tilskynder modtageren til at begå handlinger som nævnt i stk 1. Ved anvendelsen af bestemmelserne i 1. og 2 punktum anses personer, der udfører handlinger som nævnt i stk 3, nr 1, 3 eller 4, ikke for berettigede til at udnytte opfindelsen.

Stk 3. Eneretten omfatter ikke

1) handlinger, der udføres i ikke-erhvervsmæssigt øjemed,
2) handlinger angående produkter, som af patenthaveren eller med dennes samtykke er bragt i omsætning her i landet,
3) handlinger, som udføres i forsøgsøjemed i forbindelse med genstanden for den patenterede opfindelse, eller
4) tilberedning i et apotek af et lægemiddel efter lægerecept i individuelle tilfælde eller handlinger, der vedrører det således fremstillede lægemiddel.

Stk 4. Med hensyn til handlinger angående produkter, som er bragt i omsætning i en anden stat, som har ratificeret eller tiltrådt aftale om EF-patenter, finder artiklerne 76 og 81, stk 3, i EF-patentkonventionen anvendelse.

§ 4. Den, som, da patentansøgningen blev indleveret, her i landet erhvervsmæssigt udnyttede opfindelsen, må uanset et meddelt patent fortsætte udnyttelsen med bibeholdelse af dennes almindelige karakter, såfremt udnyttelsen ikke udgjorde et åbenbart misbrug i forhold til ansøgeren eller nogen, fra hvem hans ret hidrører. Sådan ret til udnyttelse tilkommer under tilsvarende forudsætninger også den, som havde truffet væsentlige foranstaltninger til erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen her i landet.

Stk 2. Den i stk 1 omhandlede ret kan kun overgå til andre sammen med den virksomhed, hvori den er opstået, eller hvori udnyttelsen var tilsigtet.

§ 5. Uanset at der er meddelt patent på en opfindelse, må andre end patenthaveren udnytte opfindelsen ved brugen af et udenlandsk køretøj, fartøj eller luftfartøj under det pågældende samfærdselsmiddels midlertidige eller tilfældige tilstedeværelse her.

Stk 2. Erhvervsministeren kan bestemme, at reservedele og tilbehør til luftfartøjer uanset et meddelt patent må indføres og anvendes her til reparation af luftfartøjer

hjemmehørende i en fremmed stat, der indrømmer tilsvarende rettigheder for danske luftfartøjer.

§ 6. Ansøgning om patent på en opfindelse, der tidligst 12 måneder før ansøgningsdagen er angivet i en ansøgning, som angår patent eller brugsmodelregistrering her i landet eller patent, opfindercertifikat eller brugsmodelbeskyttelse i et andet land, som er tilsluttet pariserkonventionen af 20. marts 1883 om beskyttelse af industriel ejendomsret, skal i forhold til § 2, stk 1, 2 og 4, samt § 4 på begæring anses for indleveret samtidig med den tidligere ansøgning. Den samme ret til prioritet gælder, selv om ansøgningen om beskyttelse ikke hidrører fra et land, der er tilsluttet konventionen, når en tilsvarende prioritet fra en dansk patentansøgning eller brugsmodelansøgning i kraft af bilateral eller multilateral aftale indrømmes i det land, hvor den tidligere ansøgning blev indleveret, og dette sker på betingelser og med virkninger, der i det væsentlige stemmer overens med konventionen.

Stk 2. Erhvervsministeren fastsætter de nærmere vilkår for retten til at gøre sådan prioritet gældende.

Kap 2. *Patentansøgninger og deres behandling mv*

§ 7. Patentmyndigheden her i landet er Patentdirektoratet, der ledes af en direktør, og Patentankenævnet (Ankenævnet for Industriel Ejendomsret). Ved patentmyndigheden forstås i denne lov patentmyndigheden her i landet, medmindre andet er angivet.

Stk 2. Patentankenævnet nedsættes af erhvervsministeren til behandling af klager over direktoratets afgørelser, jf §§ 25 og 67 samt klager over afgørelser efter lov om mønstre, varemærkeloven mv. Patentankenævnet består af indtil 18 medlemmer, der udnævnes for 5 år ad gangen. 2 af medlemmerne, heraf formanden, skal opfylde de almindelige betingelser for at kunne beskikkes til landsdommer, mens nævnet i øvrigt skal sammensættes, således at medlemmerne tilsammen besidder den bedst mulige sagkundskab vedrørende henholdsvis patenter, mønstre, varemærker samt på områder, der i henhold til lovgivningen iøvrigt er henlagt under ankenævnets kompetence. De skal have afgangseksamen fra Danmarks Tekniske Højskole, anden højere læreanstalt eller på anden vis have erhvervet den fornødne sagkundskab.

Stk 3. Formanden bestemmer under hensyn til den enkelte sags beskaffenhed, hvem og hvor mange af nævnets medlemmer, der skal deltage i sagens behandling.

Stk 4. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler for Patentankenævnets virksomhed, herunder regler om sagsbehandlingen og regler om at klageren skal betale et gebyr for at få behandlet en klage.

§ 8. Ansøgning om patent indleveres til patentmyndigheden eller i de i kapitel 3 nævnte tilfælde til patentmyndigheden i fremmed stat eller til en international organisation.

Stk 2. Ansøgningen skal indeholde en beskrivelse af opfindelsen omfattende tegninger, når sådanne er nødvendige, samt en bestemt angivelse af, hvad der søges beskyttet ved patentet (patentkrav). Den omstændighed, at opfindelsen angår en kemisk forbindelse, medfører ikke, at en bestemt anvendelse skal angives i patentkravet. Beskrivelsen skal være så tydelig, at en fagmand på grundlag deraf kan udøve opfindelsen. En opfindelse, som vedrører eller indebærer brugen af biologisk materiale, skal i de tilfælde, som er angivet i § 8 a, kun anses for tilstrækkelig tydeligt angivet, såfremt betingelserne i § 8 a tillige er opfyldt.

Stk 3. Ansøgningen skal endvidere indeholde et sammendrag af beskrivelse og patentkrav. Sammendraget skal alene tjene som teknisk information og må ikke tillægges betydning i andre henseender.

Stk 4. I ansøgningen skal opfinderens navn angives. Søges patent af en anden end opfinderen, skal ansøgeren godtgøre sin ret til opfindelsen.

Stk 5. Ansøgeren skal betale det fastsatte ansøgningsgebyr. For patentansøgning skal også betales det fastsatte årsgebyr for hvert gebyrår, som påbegyndes, inden ansøgningen endeligt afgøres. Årsgebyret omfatter 1 år og regnes første gang fra den dag, da ansøgningen blev indleveret, og derefter fra den tilsvarende dag i kalenderåret.

§ 8a. Skal der ved udøvelsen af opfindelsen anvendes biologisk materiale, som hverken er almindeligt tilgængeligt eller kan beskrives således i ansøgningens akter, at en fagmand på grundlag af disse kan udøve opfindelsen, skal en prøve af det biologiske materiale deponeres senest den dag, da ansøgningen bliver indleveret. Prøven skal herefter fortløbende være deponeret således, at den, som ifølge denne lov er berettiget til at få udleveret en prøve, kan få udleveret prøven i Danmark. Erhvervsministeren fastsætter bestemmelser om, hvor deponering kan foretages.

Stk 2. Ophører en deponeret prøve med at være levedygtig, eller kan en prøve af andre grunde ikke udleveres, skal denne erstattes med en ny prøve af samme biologiske materiale inden for den frist og i øvrigt i overensstemmelse med de regler, der fastsættes af erhvervsministeren. Den nye deponering anses for foretaget allerede fra den dag, da den tidligere deponering blev foretaget.

§ 9. Såfremt ansøgeren fremsætter begæring herom og betaler det fastsatte gebyr, skal patentmyndigheden i overensstemmelse med regler, der fastsættes af erhvervsministeren, foranledige, at ansøgningen nyhedsundersøges hos en international nyhedsundersøgende myndighed i henhold til bestemmelserne i artikel 15, stk 5, i den i Washington den 19. juni 1970 indgåede Patentsamarbejdstraktat.

§ 10. I samme ansøgning må ikke søges patent på to eller flere af hinanden uafhængige opfindelser.

§ 11. Søges patent på en opfindelse, som fremgår af en af ansøgeren tidligere indleveret patentansøgning, der ikke er endeligt afgjort, skal den senere ansøgning på ansøgerens begæring og på de af erhvervsministeren fastsatte vilkår anses som indleveret på det tidspunkt, da de akter, hvoraf opfindelsen fremgår, indkom til patentmyndigheden.

§ 12. Har ansøgeren ikke bopæl her i landet, skal han have en herboende fuldmægtig, som kan repræsentere ham i alt vedrørende ansøgningen.

§ 13. En ansøgning om patent må ikke ændres således, at patent søges på noget, som ikke fremgik af ansøgningen, da denne blev indleveret.

§ 14. (Ophævet).

§ 15. Har ansøgeren ikke iagttaget de om ansøgningen givne forskrifter, eller finder patentmyndigheden, at der af andre grunde er noget til hinder for at imødekomme ansøgningen, skal ansøgeren underrettes herom og opfordres til inden en nærmere angiven frist at udtale sig eller berigtige ansøgningen. Patentmyndigheden kan dog uden at høre ansøgeren foretage de ændringer i sammendraget, som den finder nødvendige.

Stk 2. Undlader ansøgeren inden fristens udløb at afgive den begærede udtalelse eller at træffe foranstaltninger til berigtigelse af ansøgningen, henlægges denne. Den i stk 1 nævnte meddelelse skal indeholde oplysning herom.

Stk 3. Behandlingen af ansøgningen genoptages dog, hvis ansøgeren inden 4 måneder efter udløbet af den fastsatte frist fremkommer med sine ytringer eller træffer foranstaltninger til berigtigelse af ansøgningen samt betaler det fastsatte genoptagelsesgebyr.

Stk 4. Betales der ikke årsgebyr efter §§ 8, 41 og 42, henlægges ansøgningen uden forudgående underretning. Behandlingen af en af denne grund henlagt ansøgning kan ikke genoptages.

§ 16. Finder patentmyndigheden også efter, at ansøgerens besvarelse er indkommet, noget til hinder for at imødekomme ansøgningen, og har ansøgeren haft lejlighed til at udtale sig om hindringen, skal ansøgningen afslås, medmindre patentmyndigheden finder grund til på ny at give ansøgeren opfordring som omhandlet i § 15, stk 1.

§ 17. Påstår nogen overfor patentmyndigheden, at han og ikke ansøgeren er berettiget til opfindelsen, kan patentmyndigheden, hvis den finder spørgsmålet tvivlsomt, opfordre ham til inden en nærmere angiven frist at anlægge retssag herom. Efterkommes opfordringen ikke, kan påstanden lades ude af betragtning ved afgørelse

af patentansøgningen. Underretning herom skal gives i opfordringen.

Stk 2. Er der anlagt sag om retten til en opfindelse, på hvilken der søges patent, kan behandlingen af patentansøgningen stilles i bero, indtil retssagen er endeligt afgjort.

§ 18. Godtgør nogen over for patentmyndigheden, at han og ikke ansøgeren er berettiget til opfindelsen, skal patentmyndigheden overføre ansøgningen til ham, såfremt han begærer det. Den, til hvem patentansøgningen således overføres, skal betale nyt ansøgningsgebyr.

Stk 2. Er der fremsat begæring om overførelse af en patentansøgning, må ansøgningen ikke henlægges, afslås eller imødekommes, før der er taget endelig stilling til begæringen.

§ 19. Er ansøgningen i overensstemmelse med forskrifterne, og er intet fundet til hinder for meddelelse af patent, og er det konstateret, at ansøgeren er enig i den tekst, hvormed patent vil kunne meddeles, sender patentmyndigheden meddelelse til ansøgeren om, at patent kan meddeles mod betaling af det fastsatte gebyr for publicering af patentskriftet.

Stk 2. Efter at patentmyndigheden har sendt meddelelse som nævnt i stk 1, må patentkravene ikke ændres således, at patentbeskyttelsens omfang udvides.

Stk 3. Gebyret for publicering af patentskriftet skal betales inden 2 måneder efter, at patentmyndigheden har givet meddelelse efter stk 1. Sker dette ikke, henlægges ansøgningen. Behandlingen genoptages dog, hvis ansøgeren inden 4 måneder efter udløbet af fristen betaler gebyret for patentmeddelelse samt det fastsatte genoptagelsesgebyr.

§ 20. Når betingelserne i § 19 er opfyldt, skal patentmyndigheden meddele patent og udfærdige pantentbrev. Samtidig bekendtgøres patentmeddelelsen.

Stk 2. Patentskrift, som indeholder beskrivelse, patentkrav og sammendrag, skal kunne fås hos patentmyndigheden samtidig med patentmeddelelsens bekendtgørelse. Patentskriftet skal angive patenthaveren og opfinderen.

§ 21. Enhver er berettiget til over for patentmyndigheden at fremsætte indsigelse mod et meddelt patent. Indsigelsen skal være begrundet og være kommet frem til patentmyndigheden inden 9 måneder fra bekendtgørelsen af patentmeddelelsen. Med indsigelsen skal følge det fastsatte gebyr.

Stk 2. Indsigelse kan alene begrundes med, at patentet er meddelt, uanset at

1) betingelserne i §§ 1 og 2 ikke er opfyldt,
2) det angår en opfindelse, som ikke er gå tydeligt beskrevet, at en fagmand på grundlag af beskrivelsen kan udøve den, eller
3) dets genstand går ud over indholdet af ansøgningen, som den blev indleveret.

Stk 3. Patentmyndigheden bekendtgør, at indsigelse er indleveret.

§ 22. Fra og med den dag, da patentet meddeles, skal akterne i ansøgningssagen holdes tilgængelige for enhver.

Stk 2. Når 18 måneder er forløbet fra ansøgningsdagen eller, hvis der er begæret prioritet i henhold til § 6, fra den dag, fra hvilken prioriteten er begæret, skal akterne, selv om patent ikke er meddelt, holdes tilgængelige for enhver. Er der truffet beslutning om henlæggelse eller afslag, må akterne dog ikke holdes tilgængelige, medmindre ansøgeren begærer genoptagelse, påklager det meddelte afslag eller i henhold til §§ 72 eller 73 begærer genoprettelse af rettigheder.

Stk 3. På begæring af ansøgeren skal sagens akter gøres tilgængelige tidligere end foreskrevet i stk 1 og 2.

Stk 4. Når akterne bliver tilgængelige i henhold til stk 2 eller 3, skal bekendtgørelse herom udfærdiges.

Stk 5. Indeholder et dokument forretningshemmeligheder, som ikke angår en opfindelse, på hvilken der søges eller er meddelt patent, kan patentmyndigheden, når særlige grunde foreligger, på begæring bestemme, at dokumentet helt eller delvis ikke skal være tilgængeligt. Er sådan begæring indgivet, må dokumentet ikke gøres tilgængeligt, før afgørelse er truffet, eller i det tidsrum, hvori afgørelsen kan påklages. Klage har opsættende virkning.

Stk 6. Er en prøve af biologisk materiale deponeret i henhold til § 8 a, har enhver ret

til at få en prøve af materialet, når akterne bliver tilgængelige i henhold til stk 1, 2 eller 3. Dette medfører dog ikke, at en prøve skal udleveres til nogen, som efter bestemmelser fastsat i eller i medfør af lov ikke må befatte sig med det deponerede materiale. En prøve skal heller ikke udleveres til nogen, hvis det på grund af materialets farlige egenskaber antages, at det vil være forbundet med åbenbar fare, at vedkommende befatter sig med prøven.

Stk 7. Uanset stk 6 kan ansøgeren begære, at udlevering af en prøve i tiden, indtil patent er meddelt eller ansøgningen er endeligt afgjort uden at have ført til patent, kun kan ske til en særlig sagkyndig. Erhvervsministeren fastsætter bestemmelser om fristen for fremsættelse af sådan begæring, og om hvem der kan benyttes som sagkyndig. Erhvervsministeren fastsætter bestemmelser om fremsættelse af begæring om udlevering.

Stk 8. Begæring om udlevering af prøven skal fremsættes over for patentmyndigheden og indeholde en erklæring om at iagttage de begrænsninger i brugen af prøven, som fremgår af regler, der fastsættes af erhvervsministeren. Såfremt prøven skal udleveres til en særligt sagkyndig, skal erklæringen i stedet afgives af denne.

§ 23. Er indsigelse fremkommet, skal patenthaveren gøres bekendt med indsigelsen og have lejlighed til at udtale sig om denne.

Stk 2. Patentmyndigheden kan behandle en indsigelse, selv om patentet er ophørt eller ophører i henhold til §§ 51, 54 eller 96, selv om indsigelsen tages tilbage, eller selv om indsigeren afgår ved døden eller mister evnen til at indgå retshandler.

Stk 3. Patentmyndigheden kan erklære patentet ugyldigt eller opretholde det i uændret eller ændret form. Hvis patentmyndigheden finder, at patentet kan opretholdes i ændret form, og det er konstateret, at patenthaveren er enig heri, ændres patentskriftet tilsvarende, efter at patenthaveren har betalt det fastsatte gebyr for publicering heraf. Hos patentmyndigheden skal der kunne fås eksemplarer af det ændrede patentskrift.

Stk 4. Hvis patenthaveren ikke er enig i opretholdelsen af patentet i ændret form eller ikke betaler gebyret for publicering af nyt patentskrift rettidigt, erklæres patentet for ugyldigt.

Stk 5. Patentmyndigheden bekendtgør afgørelsen af indsigelsen.

§ 24. Klage over direktoratets endelige afgørelse af en patentansøgning kan indgives til Patentankenævnet af ansøgeren. Patenthaveren kan klage til Patentankenævnet, når et patent er anset for ugyldigt, eller hvis Patentdirektoratet finder, at patentet kan opretholdes i ændret form efter indsigelse. Indsigeren kan klage til Patentankenævnet, når et patent opretholdes i uændret form, eller hvis Patentdirektoratet finder, at patentet kan opretholdes i ændret form trods behørigt fremsat indsigelse. Frafalder indsigeren sin klage, kan klagen alligevel prøves, når særlige grunde hertil foreligger.

Stk 2. Afgørelser, hvorved en begæring om genoptagelse i henhold til § 15, stk 3, eller § 19, stk 3, er afslået, eller hvorved begæring om overførelse i henhold til § 18 er imødekommet, kan påklages af ansøgeren. Afgørelser, hvorved en begæring om overførelse af ansøgningen er afslået, kan påklages af den, der har fremsat begæringen.

Stk 3. Afgørelser, hvorved begæring i henhold til § 22, stk 5, er afslået, kan påklages af den, der har fremsat begæringen.

§ 25. Klage efter § 24 indgives til Patentankenævnet senest 2 måneder efter, at direktoratet har givet den pågældende underretning om afgørelsen. Inden samme frist skal det herfor fastsatte gebyr betales. Sker dette ikke, skal klagen afvises.

Stk 2. Patentankenævnets afgørelser kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.

Stk 3. Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet af direktoratet, som kan påklages til Patentankenævnet, kan ikke indbringes for domstolene, forinden Patentankenævnets afgørelse foreligger, jf dog §§ 52 og 53. Søgsmål til prøvelse af afgørelser, hvorved Patentankenævnet afslår en ansøgning om patent eller erklærer et patent ugyldigt, skal anlægges inden 2 måneder efter, at der er givet den pågældende underretning om afgørelsen.

Stk 4. Bestemmelsen i § 22, stk 5, finder tilsvarende anvendelse med hensyn til dokumenter, der indkommer til Patentankenævnet.

§ 26. Bliver en ansøgning, som er tilgængelig for enhver, endeligt afslået eller henlagt, skal bekendtgørelse herom udfærdiges.

§ 27. Meddelte patenter indføres i et patentregister, der føres af patentmyndigheden.

Kap 3. *International patentansøgning*

§ 28. Ved international patentanstøgning forstås en ansøgning i henhold til den i Washington den 19. juni 1970 indgåede patentsamarbejdstraktat.

Stk 2. International patentansøgning indleveres til en patentmyndighed eller international organisation, som i henhold til traktaten og gennemførelsesforskrifterne er berettiget til at modtage sådan ansøgning (modtagende myndighed). Til patentmyndigheden her i landet kan en international patentansøgning indleveres i overensstemmelse med regler, der fastsættes af erhvervsministeren. Ansøgeren skal til patentmyndigheden betale det for ansøgningen fastsatte gebyr.

Stk 3. Bestemmelserne i §§ 29-38 finder anvendelse på internationale patentansøgninger, som omfatter Danmark.

§ 29. En international patentansøgning, for hvilken den modtagende myndighed har fastsat international indleveringsdag, har samme virkning som en her i landet den pågældende dag indleveret patentansøgning. Bestemmelsen i § 2, stk 2, 2. pkt, finder dog kun anvendelse, såfremt ansøgningen er videreført i henhold til § 31.

§ 30. En international patentansøgning skal anses for tilbagetaget for så vidt angår Danmark i de tilfælde, som omhandles i traktatens artikel 24, stk 1 i og ii.

§ 31. Ønsker ansøgeren at videreføre en international ansøgning for Danmark, skal han inden 20 måneder fra den internationale indleveringsdag eller, hvis prioritet begæres, fra prioritetsdagen, til patentmyndigheden betale det fastsatte gebyr samt indlevere en oversættelse til dansk af den internationale ansøgning i det omfang, som erhvervsministeren fastsætter, eller, såfremt ansøgningen er affattet på dansk, en genpart af ansøgningen.

Stk 2. Begærer ansøgeren, at en international ansøgning skal undergives en international forberedende patenterbarhedsprøvning, og erklærer han inden 19 måneder fra den i stk 1 nævnte dag i overensstemmelse med traktaten, at han agter at anvende resultatet af denne prøvning ved ansøgning om patent for Danmark, skal han inden 30 måneder fra den nævnte dag have opfyldt forskrifterne i stk 1.

Stk 3. Såfremt ansøgeren har betalt det fastsatte gebyr inden de i stk 1 og 2 fremsatte frister, kan den krævede oversættelse eller genpart indleveres inden en yderligere frist på 2 måneder, mod at der betales et fastsat tillægsgebyr inden udløbet af den yderligere frist.

Stk 4. Opfylder ansøgeren ikke kravene i denne paragraf, skal ansøgningen anses for tilbagetaget for så vidt angår Danmark.

§ 32. Tilbagetager ansøgeren en begæring om international forberedende patenterbarhedsprøvning eller en erklæring om, at han agter at anvende resultatet af denne prøvning ved ansøgning om patent for Danmark, skal den internationale patentansøgning anses for tilbagetaget for så vidt angår Danmark, medmindre tilbagetagelsen er sket før udløbet af den frist, som gælder i henhold til § 31, stk 1, og ansøgeren viderefører ansøgningen inden udløbet af de i § 31, stk 1, jf stk 3, fastsatte frister.

§ 33. Når en international patentansøgning er videreført i henhold til § 31, finder bestemmelserne i kap 2 anvendelse på ansøgningen og dens behandling med de afvigelser, der er fastsat i nærværende paragraf og i §§ 34-37. Ansøgningen må kun efter ansøgerens begæring optages til behandling forinden udløbet af de frister, som gælder i henhold til § 31, stk 1 eller 2.

Stk 2. Bestemmelsen i § 12 kan først bringes til anvendelse fra det tidspunkt, hvor patentmyndigheden kan optage ansøgningen til behandling.

Stk 3. Bestemmelserne i § 22, stk 2 og 3, finder anvendelse, allerede inden ansøgningen er videreført, når ansøgeren har opfyldt sin forpligtelse i henhold til § 31 til at indlevere en oversættelse af ansøgningen, eller hvis ansøgningen er affattet på dansk,

når ansøgeren har indleveret en genpart af den til patentmyndigheden.

Stk 4. Ved anvendelsen af §§ 48, 56 og 60 anses en international patentansøgning at være gjort tilgængelig for enhver, når den er gjort tilgængelig i henhold til stk 3.

Stk 5. Opfylder patentansøgningen traktatens krav med hensyn til form og indhold, skal den godkendes i så henseende.

§ 34. I en international patentansøgning må der ikke meddeles patent eller gives afslag før efter udløbet af en af erhvervsministeren fastsat frist, medmindre ansøgeren har givet samtykke til, at ansøgningen afgøres forinden.

§ 35. Patentmyndigheden må ikke uden ansøgerens samtykke meddele patent i en international patentansøgning eller offentliggøre den, før den er offentliggjort af Det Internationale Bureau ved Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO) eller der er hengået 20 måneder fra den internationale indleveringsdag eller, hvis prioritet begæres, fra prioritetsdagen.

§ 36. Har en del af en international patentansøgning ikke været genstand for international nyhedsundersøgelse eller international forberedende patenterbarhedsprøvning, fordi ansøgningen er blevet anset at omfatte to eller flere af hinanden uafhængige opfindelser, og har ansøgeren ikke inden for den fastsatte frist betalt tillægsgebyr i henhold til traktaten, skal patentmyndigheden undersøge, om bedømmelsen var rigtig. Findes dette at være tilfældet, skal den pågældende del af ansøgningen anses for tilbagetaget hos patentmyndigheden, medmindre ansøgeren betaler det fastsatte gebyr inden 2 måneder efter, at patentmyndigheden har givet ham underretning om udfaldet af undersøgelsen. Finder patentmyndigheden, at bedømmelsen ikke var rigtig, skal den fortsætte behandlingen af ansøgningen i dens helhed.

Stk 2. Ansøgeren kan påklage en afgørelse i henhold til stk 1, hvorved det er antaget, at en patentansøgning omfatter to eller flere af hinanden uafhængige opfindelser. Bestemmelserne i § 25, stk 1-3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk 3. Stadfæstes direktoratets afgørelse, regnes fristen for betaling af gebyr i henhold til stk 1, 2. pkt, fra den dag, da endelig afgørelse foreligger.

§ 37. Har en del af en international patentansøgning ikke været genstand for en international forberedende patenterbarhedsprøvning, fordi ansøgeren efter krav fra den internationale prøvningsmyndighed har begrænset patentkravene, skal den pågældende del af ansøgningen anses for tilbagetaget hos patentmyndigheden, medmindre ansøgeren betaler det fastsatte gebyr inden 2 måneder efter, at patentmyndigheden har anmodet herom under henvisning til begrænsningen i den foretagne prøvning.

§ 38. Har en modtagende myndighed afvist at fastsætte international indleveringsdag for en international patentansøgning, eller har den besluttet, at ansøgningen eller en begæring om, at ansøgningen skal omfatte Danmark, skal anses for tilbagetaget, skal patentmyndigheden på ansøgerens begæring efterprøve rigtigheden af afgørelsen. Det samme gælder en afgørelse fra Det Internationale Bureau, hvorefter en ansøgning skal anses som tilbagetaget.

Stk 2. Begæring om fornyet prøvelse i henhold til stk 1 skal fremsættes over for Det Internationale Bureau inden udløbet af en af erhvervsministeren fastsat frist. Ansøgeren skal inden udløbet af samme frist i det omfang, som erhvervsministeren fastsætter, indlevere en oversættelse af ansøgningen til patentmyndigheden samt betale det fastsatte ansøgningsgebyr.

Stk 3. Finder patentmyndigheden, at den modtagende myndigheds eller Det Internationale Bureaus afgørelse er urigtig, skal patentmyndigheden behandle ansøgningen i henhold til kapitel 2. Hvis international indleveringsdag ikke er fastsat af den modtagende myndighed, skal ansøgningen anses for indleveret den dag, som patentmyndigheden finder burde have været fastsat som international indleveringsdag. Opfylder ansøgningen traktatens krav med hensyn til form og indhold, skal den godkendes i så henseende.

Stk 4. Bestemmelsen i § 2, stk 2, 2. pkt, finder anvendelse på ansøgninger, som er optaget til behandling i henhold til stk 3,

såfremt ansøgningen bliver almindeligt tilgængelig i henhold til § 22.

Kap 4. *Patentets omfang og gyldighedstid*

§ 39. Patentbeskyttelsens omfang bestemmes af patentkravene. Til forståelse af patentkravene kan vejledning hentes fra beskrivelsen.

§ 40. Et meddelt patent kan opretholdes, indtil 20 år er forløbet fra den dag, da patentansøgningen blev indleveret. For patent skal betales årsgebyr for hvert gebyrår, som påbegyndes efter, at patentet er meddelt.

Kap 5. *Betaling af årsafgifter*

§ 41. Årsgebyret forfalder den sidste dag i den måned, i hvilken gebyråret begynder. Årsafgifterne for de første to gebyrår forfalder dog først samtidig med gebyret for det tredje gebyrår. Årsgebyr kan tidligst betales 3 måneder før forfaldsdagen.

Stk 2. For en senere ansøgning som omhandlet i § 11 forfalder årsgebyrer for de gebyrår, som er begyndt før den dag, den senere ansøgning blev indleveret, eller som begyndes inden to måneder efter denne dag, ikke i noget tilfælde før 2 måneder er forløbet efter denne dag. For en international patentsøgning forfalder årsgebyrer for gebyrår, som er begyndt før den dag, ansøgningen blev videreført efter § 31 eller optaget til behandling efter § 38, eller som begynder inden to måneder efter denne dag, ikke i noget tilfælde før to måneder efter den dag ansøgningen blev videreført eller optaget til behandling.

Stk 3. Årsgebyr kan med den fastsatte forhøjelse betales indtil 6 måneder efter, at den forfalder.

§ 42. Er opfinderen ansøger eller indehaver af patentet, og skønnes det af være forbundet med betydelige vanskeligheder for ham at betale årsgebyrer, kan patentmyndigheden meddele ham henstand med betaling af disse, såfremt begæring herom fremsættes senest den dag, da årsgebyrerne første gang forfalder. Henstand kan meddeles for indtil 3 år ad gangen, dog ikke længere end indtil 3 år fra patentets meddelelse. Begæring om forlænget henstand skal fremsættes senest den dag, da meddelt henstand udløber.

Stk 2. Afslås begæring om henstand eller forlænget henstand, anses betaling inden 2 måneder derefter for rettidig.

Stk 3. Årsgebyr, med hvis betaling der er givet henstand efter stk 1, kan med samme forhøjelse som nævnt i § 41, stk 3, betales inden 6 måneder efter det tidspunkt, til hvilket henstand er givet.

Kap 6. *Licens, overdragelse mv*

§ 43. Har patenthaveren givet en anden ret til erhvervsmæssigt at udnytte opfindelsen (licens), kan licenshaveren ikke overdrage denne ret til andre, medmindre andet måtte være aftalt.

§ 44. Er et patent overgået til en anden, er licens givet, er et patent pantsat, eller er der foretaget udlæg i et patent, skal dette på begæring indføres i patentregistret.

Stk 2. Godtgøres det, at en registreret licens er ophørt, skal licensen slettes af registret.

Stk 3. Bestemmelserne i stk 1 og 2 gælder også for tvangslicens og rettigheder i henhold til § 53, stk 2.

Stk 4. Søgsmål vedrørende et patent kan altid anlægges mod den, som i registret er indført som patenthaver, og meddelelse fra patentmyndigheden kan sendes til ham.

§ 45. Hvis en patenteret opfindelse, når der er forløbet 3 år fra patentets meddelelse og 4 år fra patentansøgningens indlevering, ikke udøves her i landet i et rimeligt omfang, kan den, som her i landet vil udøve opfindelsen, opnå tvangslicens dertil, medmindre der foreligger skellig grund til undladelsen.

Stk 2. Erhvervsministeren kan bestemme, at udøvelse i et andet land skal sidestilles med udøvelse her i landet ved anvendelsen af bestemmelsen i stk 1. Sådan bestemmelse kan gøres betinget af gensidighed.

§ 46. Indehaveren af et patent på en opfindelse, hvis udnyttelse er afhængig af et patent eller en registreret brugsmodel, der tilhører en anden, kan opnå tvangslicens til

udnyttelse af den ved det sidstnævnte patent beskyttede opfindelse eller den ved brugsmodelregistreringen beskyttede frembringelse, hvis den førstnævnte opfindelse udgør et vigtigt teknisk fremskridt af væsentlig økonomisk betydning.

Stk 2. Indehaveren af patentet på den opfindelse eller af den registrerede brugsmodel, til hvis udnyttelse der er meddelt tvangslicens i medfør af bestemmelsen i stk 1, skal på rimelige vilkår kunne opnå tvangslicens til udnyttelse af den anden opfindelse.

§ 47. Når vigtige almene interesser gør det påkrævet, kan den, der erhvervsmæssigt vil udnytte en opfindelse, på hvilken en anden har patent, få tvangslicens hertil.

§ 48. Den, som, da en patentansøgning blev gjort tilgængelig for enhver, her i landet erhvervsmæssigt udnyttede den opfindelse, på hvilken patent søges, kan, hvis ansøgningen fører til patent, få tvangslicens til udnyttelsen, når ganske særlige grunde taler herfor og han ikke havde kendskab til ansøgningen og ej heller med rimelighed har kunnet skaffe sig sådant kendskab. Sådan ret tilkommer under tilsvarende forudsætninger også den, som havde truffet væsentlige foranstaltninger til erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen her i landet.

Stk 2. Sådan tvangslicens kan omfatte tiden forud for patentets meddelelse.

Stk 3. Erhvervsministeren kan bestemme, at udnyttelse i et andet land skal sidestilles med udnyttelsen her i landet ved anvendelsen af bestemmelsen i stk 1. Sådan bestemmelse kan gøres betinget af gensidighed.

§ 49. Tvangslicens må kun meddeles den, som ikke ved aftale har kunnet opnå licens på rimelige vilkår, og som kan antages at være i stand til at udnytte opfindelsen på rimelig og forsvarlig måde og i overensstemmelse med licensen.

Stk 2. Tvangslicens er ikke til hinder for, at patenthaveren selv udnytter opfindelsen eller meddeler licens til andre.

Stk 3. Tvangslicens kan kun overgå til andre sammen med den virksomhed, hvori den udnyttes, eller hvori udnyttelsen var tilsigtet. For tvangslicens meddelt efter § 46, stk 1, gælder endvidere, at overdragelse af tvangslicensen skal ske sammen med det patent, hvis udnyttelse er afhængig af et patent eller en registreret brugsmodel, der tilhører en anden.

Stk 4. Tvangslicens vedrørende halvlederteknologi kan kun meddeles til offentlig ikke-kommerciel udnyttelse eller for at bringe en konkurrencebegrænsende adfærd, som er fastslået ved dom eller administrativ afgørelse, til ophør.

§ 50. Sø- og Handelsretten i København afgør i første instans, om tvangslicens skal meddeles, og bestemmer ligeledes, i hvilket omfang opfindelsen må udnyttes, samt fastsætter vederlaget og de øvrige vilkår for tvangslicensen. For så vidt forholdene måtte ændre sig væsentligt, kan retten på begæring af hver af parterne ophæve licensen eller fastsætte nye vilkår for denne.

Kap 7. *Patentets ophør, administrativ omprøvning mv*

§ 51. Betales årsgebyr ikke i overensstemmelse med reglerne i §§ 40, 41 og 42, bortfalder patentet fra og med begyndelsen af det gebyrår, for hvilket gebyr ikke er betalt.

§ 52. Et patent kan ved dom kendes ugyldigt, hvis:

1) det er meddelt, uanset at betingelserne i §§ 1 og 2 ikke er opfyldt,
2) det angår en opfindelse, som ikke er så tydeligt beskrevet, at en fagmand på grundlag af beskrivelsen kan udøve den,
3) dets genstand går ud over indholdet af ansøgningen, som den blev indleveret, eller
4) omfanget af patentbeskyttelsen er blevet udvidet, efter at patentmyndigheden i henhold til § 19, stk 1, har sendt meddelelse til ansøgeren om, at patentet kan meddeles.

Stk 2. Et patent kan dog ikke kendes ugyldigt i sin helhed af den grund, at patenthaveren var blot delvis berettiget til patentet.

Stk 3. Sag kan, bortset fra de i stk 4 nævnte tilfælde, rejses af enhver.

Stk 4. Sager, som begrundes med, at patent er meddelt en anden end den, der i hen-

hold til § 1 er berettiget hertil, kan alene rejses af den, der påstår sig berettiget til patentet. Sagen skal rejses inden et år efter, at den berettigede har fået kundskab om patentets meddelelse og de øvrige forhold, på hvilke søgsmålet støttes. Var patenthaveren i god tro, da patentet blev meddelt, eller da han erhvervede patentet, kan sagen ikke rejses senere end 3 år efter patentets meddelelse.

§ 53. Er patent meddelt en anden end den, der i henhold til § 1 er berettiget dertil, skal retten, hvis der nedlægges påstand derom af den berettigede, overføre patentet til denne. Bestemmelserne i § 52, stk 4, om tidspunktet for sagens anlæg finder tilsvarende anvendelse.

Stk 2. Den, hvem patentet frakendes, er, når han i god tro her i landet erhvervsmæssigt har udnyttet opfindelsen eller truffet væsentlige foranstaltninger hertil, berettiget til mod rimeligt vederlag og i øvrigt på rimelige vilkår at fortsætte den påbegyndte eller iværksætte den planlagte udnyttelse med bibeholdelse af dennes almindelige karakter. Sådan ret tilkommer under samme forudsætninger også indehavere af registrerede licensrettigheder.

Stk 3. Rettigheder i henhold til stk 2 kan kun overgå til andre sammen med den virksomhed, hvori de udnyttes, eller hvori udnyttelsen var tilsigtet.

§ 53a. Sag om ugyldigkendelse, som rejses, mens en indsigelse i henhold til § 21 eller en begæring om omprøvning i henhold til § 53 b ikke er færdigbehandlet af patentmyndigheden, kan af retten stilles i bero, indtil der er truffet endelig afgørelse af patentmyndigheden.

§ 53b. Enhver kan over for patentmyndigheden skriftligt fremsætte begæring om at et patent, der er meddelt af patentmyndigheden eller er meddelt med virkning for Danmark efter § 75, omprøves. Med begæringen skal følge det fastsatte gebyr. Begæring kan ikke indleveres, så længe indsigelse endnu kan fremsættes, eller så længe en indsigelsessag ikke er endelig afgjort.

Stk 2. Er begæring om omprøvning indleveret, skal patenthaveren gøres bekendt hermed og have lejlighed til at udtale sig om denne. Patentmyndigheden bekendtgør, at begæring om omprøvning er indleveret.

Stk 3. Patentmyndigheden kan behandle en begæring om omprøvning, selv om patentet er ophørt eller ophører i henhold til §§ 51, 54 eller 96. Patentmyndigheden kan ligeledes behandle begæringen, selv om begæringen tages tilbage, eller selv om den, der har begæret omprøvningen, afgår ved døden eller mister evnen til at indgå retshandler.

§ 53c. Begæring om omprøvning fra andre end patenthaveren kan alene støttes på de ugyldighedsgrunde, der er nævnt i § 52, stk 1.

Stk 2. Patentmyndigheden kan erklære patentet ugyldigt eller opretholde det i ændret eller uændret form. Patentmyndigheden undersøger, om begæringen kan imødekommes, og hvis begæringen kan imødekommes, om de grunde, der er nævnt i § 52, stk 1, er til hinder for, at patentet opretholdes i ændret form.

§ 53d. Hvis en begæring fra andre end patenthaveren ikke kan imødekommes, afslås begæringen, og patentet opretholdes i uændret form.

Stk 2. Kan begæringen imødekommes, men kan patentet ikke opretholdes i ændret form, erklærer patentmyndigheden patentet for ugyldigt. Kan patentet opretholdes i ændret form, ændres patentet tilsvarende, såfremt patenthaveren er enig i den ændrede formulering, som patentmyndigheden vil give patentet. Er patenthaveren ikke enig i den ændrede formulering, erklæres patentet for ugyldigt.

Stk 3. Når der er truffet afgørelse om at opretholde patentet i ændret form, skal patenthaveren betale det fastsatte gebyr for publicering af nyt patentskrift inden for den fastsatte frist. Betales gebyret ikke rettidigt, erklæres patentet for ugyldigt.

Stk 4. Patentmyndigheden bekendtgør afgørelsen af en administrativ omprøvning.

§ 53e. Patenthaveren selv kan på de i § 53 b, stk 1, anførte betingelser begære, at hans patent begrænses ved ændring af beskrivelsen, kravene eller tegningerne.

Stk 2. Patentmyndigheden undersøger da, om de grunde, der er nævnt i § 52, stk 1, er til hinder for at opretholde patentet i

den ændrede form, patenthaveren ønsker. Kan den begærede begrænsning herefter godkendes, ændres patentet i overensstemmelse hermed, og § 53 d, stk 3 og 4, finder da tilsvarende anvendelse, dog at patentet ophæves, såfremt gebyret for publicering af nyt patentskrift ikke betales rettidigt.

Stk 3. Hvis patentet derimod ikke kan opretholdes i den begærede begrænsede form, skal begæringen om begrænsning afslås.

§ 53f. Hvis et patent er ændret i henhold til §§ 53 d eller 53 e, skal der fra det tidspunkt, hvor der sker bekendtgørelse ifølge § 53 d, stk 4, hos patentmyndigheden kunne fås eksemplarer af det nye patentskrift med beskrivelse, tegninger og patentkrav i den ændrede form.

§ 54. Giver patenthaveren over for patentmyndigheden afkald på patentet, skal patentmyndigheden erklære patentet for ophævet.

Stk 2. Er der rejst søgsmål om overførelse af patent, kan patentet ikke erklæres ophævet, før søgsmålet er endeligt afgjort.

§ 55. Når et patent er bortfaldet eller erklæret ophævet eller ved endelig dom erklæret ugyldigt eller overført til en anden, skal patentmyndigheden udfærdige bekendtgørelse herom.

§ 55a. Hvis et patent erklæres helt eller delvis ugyldigt, anses patentet, i det omfang det er blevet erklæret ugyldigt, allerede fra den dag, patentansøgningen blev indleveret, ikke at have haft de virkninger, der er angivet i § 3. Hvis et patent er begrænset på begæring af patenthaveren, har ændringen først virkning fra den dag, meddelelse herom bekendtgøres.

Kap 8. *Pligt til at give oplysning om patent*

§ 56. En patentansøger, som over for en anden påberåber sig en ansøgning om patent, inden akterne vedrørende ansøgningen er blevet tilgængelige for enhver, er pligtig på begæring at give sit samtykke til, at vedkommende får adgang til at gøre sig bekendt med akterne i ansøgningssagen. Omfatter ansøgningen en deponeret prøve af biologisk materiale som nævnt i § 8 a, skal vedkommende også have ret til at få udleveret en prøve. Bestemmelserne i § 22, stk 6, 2. og 3. pkt, stk 7 og 8, finder anvendelse i disse tilfælde.

Stk 2. Den, som enten ved direkte henvendelse til en anden eller i annoncer eller ved påskrift på varer eller deres indpakning eller på anden måde angiver, at patent er ansøgt eller meddelt, uden samtidig at angive patentets eller ansøgningens nummer, er pligtig uden unødigt ophold at give den, der begærer det, sådan oplysning. Angives det vel ikke udtrykkeligt, at patent er ansøgt eller meddelt, men er oplysningen egnet til at fremkalde den opfattelse, at dette er tilfældet, skal der på begæring uden unødigt ophold gives oplysning om, hvorvidt patent er ansøgt eller meddelt.

Kap 9. *Straf- og erstatningsansvar mv*

§ 57. Gør nogen indgreb i den eneret, som patent medfører (patentindgreb), og sker dette forsætligt, straffes han med bøde. Under skærpende omstændigheder, herunder navnlig, hvis der ved overtrædelsen tilsigtes en betydelig og åbenbar retsstridig vinding, kan straffen stige til hæfte elller fængsel i indtil 1 år.

Stk 2. Der kan pålægges selskaber mv (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Stk 3. Overtrædelser påtales af den forurettede. Dog påtales overtrædelser, som omfattes af stk 1, 2. pkt, af det offentlige, når den forurettede anmoder herom. Sagerne behandles da som politisager, dog at retsmidlerne i retsplejelovens kapitel 73 kan anvendes i samme omfang som i statsadvokatsager.

§ 58. Den, som forsætligt eller uagtsomt begår patentindgreb, er pligtig at udrede rimeligt vederlag for udnyttelsen af opfindelsen samt erstatning for den yderligere skade, som indgrebet måtte have medført.

Stk 2. Begår nogen patentindgreb, uden at det sker forsætligt eller uagtsomt, er han, om og i det omfang det skønnes rimeligt, pligtig at udrede vederlag og erstatning efter bestemmelserne i stk 1.

§ 59. Foreligger patentindgreb, kan retten i den udstrækning, det skønnes rimeligt, efter påstand træffe bestemmelser til forebyggelse af misbrug af produkter, der er fremstillet i henhold til den patenterede opfindelse eller af apparat, redskab eller andet, hvis anvendelse ville indebære patentindgreb. Det kan således bestemmes, at genstanden skal ændres på nærmere angivet måde eller tilintetgøres eller, hvor det drejer sig om en patentbeskyttet genstand, udleveres til den forurettede mod vederlag. Dette gælder dog ikke over for den, som i god tro har erhvervet den pågældende genstand eller erhvervet rettigheder herover, og som ikke selv har begået patentindgreb.

Stk 2. Når ganske særlige grunde dertil foreligger, kan retten uanset bestemmelsen i stk 1 efter påstand meddele tilladelse til at råde over de i stk 1 nævnte produkter, apparater, redskaber og andet i patentets gyldighedstid eller en del af denne mod rimeligt vederlag og i øvrigt på rimelige vilkår.

§ 60. Udnytter nogen uhjemlet erhvervsmæssigt en opfindelse, efter at akterne i ansøgningssagen er gjort tilgængelige for enhver, og fører ansøgningen til patent, finder bestemmelserne om patentindgreb bortset fra § 57 tilsvarende anvendelse. I tiden indtil patent er meddelt, omfatter patentbeskyttelsen kun det, der fremgår såvel af patentkravene, som de forelå, da ansøgningen blev almindeligt tilgængelig, som patentet, som det er meddelt eller er opretholdt i ændret affattelse efter § 23, stk 3.

Stk 2. Den pågældende er kun pligtig i det i § 58, stk 2, angivne omfang at udrede erstatning for skade som følge af indgreb, der er sket før bekendtgørelsen om patentets meddelelse efter § 20.

Stk 3. Forældelse af erstatningskrav efter stk 1 indtræder tidligst 1 år efter patentets meddelelse.

§ 61. I sager om patentindgreb kan kun gøres gældende, at patentet er ugyldigt, dersom påstand om, at patentet kendes ugyldigt, nedlægges over for patenthaveren, eventuelt efter at denne er tilstævnet efter reglerne i § 63, Stk 4. Kendes patentet ugyldigt, kommer bestemmelserne i §§ 57-60 ikke til anvendelse.

§ 62. Den, som i de i § 56 nævnte tilfælde undlader at efterkomme, hvad der påhviler ham, eller giver urigtig oplysning, straffes med bøde, for så vidt ikke strengere straf er forskyldt efter anden lovgivning, og er pligtig at erstatte derved forvoldt skade i det omfang, dette skønnes rimeligt.

Stk 2. Bestemmelserne i § 57, stk 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 63. Den, der anlægger sag om et patents ugyldighed, om overførelse af patent eller om tvangslicens, skal samtidig meddele dette til patentmyndigheden og i anbefalet postforsendelse give meddelelse om sagsanlægget til enhver i patentregistret indført licenshaver, hvis adresse er angivet i registret. Den der begærer et patent omprøvet administrativt, skal samtidig hermed give de nævnte licenshavere meddelelse herom. En licenshaver, der vil anlægge sag om indgreb i patentet, skal på tilsvarende måde give meddelelse herom til patenthaveren, hvis dennes adresse er angivet i registret.

Stk 2. Dokumenterer sagsøgeren eller den, der har begæret administrativ omprøvning, ikke på sagens første tægtedag eller ved begæring om omprøvning ved dennes indlevering, at meddelelse efter stk 1 har fundet sted, kan retten eller ved begæring om omprøvning patentmyndigheden fastsætte en frist til opfyldelse af betingelserne i stk 1. Oversiddes den fastlagte frist, afvises sagen.

Stk 3. I sager om patentindgreb, anlagt af patenthaveren, skal sagsøgte give meddelelse efter reglerne i stk 1 til patentmyndigheden og registrerede licenshavere, såfremt han vil nedlægge påstand om, at patentet kendes ugyldigt. Bestemmelsen i stk 2 finder tilsvarende anvendelse, således at påstanden om, at patentet kendes ugyldigt, afvises, hvis den fastsatte frist oversiddes.

Stk 4. I sager om patentindgreb, anlagt af en licenshaver, kan sagsøgte tilstævne patenthaveren uden hensyn til dennes værneting for over for ham at nedlægge påstand om, at patentet kendes ugyldigt. Bestemmelserne i retsplejelovens kap 34 finder tilsvarende anvendelse.

§ 64. Nedennævnte søgsmål skal anlægges ved landsret i første instans

1) søgsmål vedrørende retten til en opfindelse, der er genstand for ansøgning om patent,
2) søgsmål om meddelelse af patent, jf § 25, stk 3,
3) søgsmål om et patents ugyldighed eller om overførelse af patent jf §§ 52 og 53, samt om rettigheder i henhold til § 53, stk 2,
4) søgsmål om rettigheder i henhold til § 4 og § 74, stk 2,
5) søgsmål vedrørende patentindgreb samt
6) søgsmål om overdragelse af patent og sager vedrørende frivillig licens.

Stk 2. Ansøgere og patenthavere, der ikke er bosat her i landet, anses i sager, der anlægges efter denne lov, for at have hjemting i København.

§ 64a. Hvis et patents genstand er en fremgangsmåde til fremstilling af et nyt produkt, betragtes samme produkt, når det er fremstillet af en anden person end patenthaveren, som fremstillet ved den patenterede fremgangsmåde, medmindre det modsatte bevises.

Stk 2. I forbindelse med bevisførelsen for det modsatte skal sagsøgtes berettigede interesse i at beskytte sine fabrikations- og forretningshemmeligheder tilgodeses.

§ 65. Udskrift af domme i de i §§ 50 og 64, stk 1, omhandlede sager tilstilles patentmyndigheden ved rettens foranstaltning.

Kap 10. *Forskellige bestemmelser*

§ 66. En patenthaver, der ikke har bopæl her i landet, skal have en her bosat, i patentregistret indført fuldmægtig, som på hans vegne kan modtage forkyndelser og andre meddelelser vedrørende patentet.

Stk 2. Har patenthaveren ikke sådan fuldmægtig, kan forkyndelser mv ske på den i retsplejelovens § 159, stk 2, angivne måde.

Stk 3. Erhvervsministeren kan under forudsætning af gensidighed bestemme, at reglerne i stk 1 ikke skal finde anvendelse over for patenthavere, der er hjemmehørende i andre lande, eller som har en i disse lande bosat, i patentregistret her i landet indført fuldmægtig, der på hans vegne kan modtage forkyndelser og andre meddelelser mv.

§ 67. Klager over direktoratets afgørelser i medfør af §§ 44, 53 d, 53 e, 72, stk 1 og 2, 73 samt 96 kan af ansøgeren, patenthaveren eller den, der har begæret administrativ omprøvning eller patentets ophør, indgives til Patentankenævnet senest 2 måneder efter, at der er givet vedkommende underretning om afgørelsen. Andre, der har interesse i den pågældende afgørelse, kan senest 2 måneder efter, at afgørelsen er bekendtgjort, indgive tilsvarende klage.

Stk 2. Inden den i stk 1 nævnte frist skal det for klagen fastsatte gebyr betales. Sker dette ikke, skal klagen afvises.

Stk 3. Bestemmelserne i § 25, stk 2-4, finder tilsvarende anvendelse.

§ 68. Erhvervsministeren fastsætter størrelsen mv af de i loven omhandlede gebyrer samt gebyrer for ekspeditioner mv.

Stk 2. For så vidt angår årsgebyrer kan erhvervsministeren bestemme, at et eller flere af de første gebyrår skal være gebyrfrie.

§ 69. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om patentansøgninger og deres behandling, om behandling af indsigelser, om administrativ omprøvning, om genoprettelse, om afkald på patent, om patentregistrets indretning og førelse, om Patenttidendes udgivelse og indhold, om udveksling af elektroniske data med patentmyndigheden samt om direktoratets forretningsgang.

Det kan herunder bestemmes, at patentmyndighedens journaler over indkomne ansøgninger skal være tilgængelige for enhver. Erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler til bestemmelse af, hvilke dage der betragtes som lukkedage for patentmyndigheden.

Stk 2. Erhvervsministeren kan bestemme, at patentmyndigheden på begæring af et andet lands myndighed kan give denne oplysning om behandlingen af her indleverede patentansøgninger, samt at patentmyndigheden ved afgørelsen af, om betingelserne for patenterbarhed foreligger, kan godtage nyhedsundersøgelser, som i denne henseende har fundet sted ved tilsvarende

myndighed i et andet land eller ved en international institution.

Stk 3. Erhvervsministeren kan endvidere bestemme, at ansøgere, der i et land har indgivet en tilsvarende ansøgning om patent, på begæring af patentmyndigheden og inden for en af denne fastsat frist skal give oplysning om det resultat af undersøgelsen af opfindelsens patenterbarhed, der er meddelt ham af vedkommende lands patentmyndighed, samt fremsende genpart af skriftvekslingen med denne. Oplysningspligt kan dog ikke foreskrives for så vidt angår sådan i kapitel 3 omhandlet patentansøgning, som har været genstand for international forberedende patenterbarhedsprøvning, om hvilken der er indleveret rapport til patentmyndigheden.

§ 70. På opfindelser, der vedrører krigsmateriel eller fremgangsmåder til fremstilling af krigsmateriel, kan der meddeles hemmeligt patent i overensstemmelse med de herom givne særlige regler.

§ 71. Patentdirektoratet kan efter anmodning påtage sig at løse særlige opgaver, der har karakter af teknologisk service.

Stk 2. Erhvervsministeren fastsætter regler om denne service og om betalingen herfor.

§ 72. Vil en patentansøger, bortset fra de i stk 2 nævnte tilfælde, lide retstab, fordi han ikke har overholdt en i denne lov eller med hjemmel heri over for patentmyndigheden fastsat frist, men har han udvist al den omhu, som med rimelighed kunne kræves af ham, skal patentmyndigheden på begæring genoprette rettighederne. Begæringen skal indgives til patentmyndigheden inden 2 måneder efter, at den hindring, som bevirkede fristoverskridelsen, er bortfaldet, dog senest 1 år efter fristens udløb. Inden for samme frister skal han foretage den undladte handling og betale det for genoprettelse fremsatte gebyr.

Stk 2. Bestemmelserne i stk 1 finder tilsvarende anvendelse, hvis en ansøger eller patenthaver ikke har betalt årsgebyr inden for den frist, der er fastsat i § 41, stk 3, eller § 42, stk 3, idet dog begæring om genoprettelse skal være indgivet og årsgebyret være betalt senest 6 måneder efter fristens udløb.

Stk 3. Bestemmelserne i stk 1 finder ikke anvendelse på den i § 6, stk 1, nævnte frist.

§ 73. Har ansøgeren i de i § 31 nævnte tilfælde benyttet forsendelse med post, og fremkommer forsendelsen ikke rettidigt, men træffes foranstaltningen inden 2 måneder efter, at ansøgeren indså eller burde have indset, at fristen var overskredet, og senest 1 år efter fristens udløb, skal patentmyndigheden genoprette rettighederne, såfremt

1) postforbindelserne har været afbrudt inden for de sidste 10 dage forud for fristens udløb på grund af krig, revolution, borgerlige uroligheder, strejke, naturkatastrofe eller anden lignende omstændighed på det sted, hvor afsenderen har sin virksomhed eller opholder sig, og forsendelsen er afsendt til patentmyndigheden inden 5 dage efter, at postforbindelserne er genoptaget, eller
2) forsendelsen har været afsendt rekommanderet til patentmyndigheden senest 5 dage før fristens udløb, dog kun hvis forsendelsen har været sendt som luftpost, hvor dette har været muligt, eller hvis afsenderen har haft grund til at antage, at forsendelsen ved befordring med almindelig post ville være modtaget senest 2 dage fra afsendelsesdagen.

Stk 2. Ønsker patentansøgeren rettighederne genoprettet i henhold til stk 1, skal han inden den nævnte frists udløb indgive begæring herom til patentmyndigheden.

§ 74. Når en begæring i henhold til §§ 72 eller 73 er imødekommet, og en patentansøgning, der er henlagt eller afslået efter, at den er blevet tilgængelig for enhver, som følge deraf skal optages til fortsat behandling, eller et bortfaldet patent skal anses for opretholdt, skal der udfærdiges bekendtgørelse herom.

Stk 2. Den, som, efter at den fastsatte frist for genoptagelse af en henlagt ansøgning er udløbet, eller efter at ansøgningen er afslået, eller efter at patentets bortfald er bekendtgjort, men inden bekendtgørelse i henhold til stk 1 er udfærdiget, i god tro har påbegyndt erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen her i landet eller har truffet væsentlige foranstaltninger hertil, kan fortsæt-

te udnyttelsen med bibeholdelse af dennes almindelige karakter.

Stk 3. Den i stk 2 omhandlede ret kan kun overgå til andre sammen med den virksomhed, hvori den er opstået, eller hvori udnyttelsen var tilsigtet.

§ 74a. Henlægger erhvervsministeren sine beføjelser efter loven til Patentdirektoratet, kan ministeren fastsætte regler om klageadgangen, herunder at klager ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Kap 10 A. *Europæisk Patent*

§ 75. Ved europæisk patent forstås et patent, der er meddelt af Den Europæiske Patentmyndighed i henhold til den i München den 5. oktober 1973 indgåede europæiske patentkonvention. Ved europæisk patentansøgning forstås en ansøgning i henhold til denne konvention.

Stk 2. Der kan meddeles europæisk patent for Danmark.

Stk 3. Ansøgning om europæisk patent indleveres til Den Europæiske Patentmyndighed, jf dog de i § 70 nævnte bestemmelser om hemmeligt patent. Ansøgning om europæisk patent kan også indleveres til patentmyndigheden her i landet, der videresender den til den europæiske patentmyndighed. De i konventionens artikel 76 nævnte ansøgninger kan kun indleveres til Den Europæiske Patentmyndighed.

Stk 4. Bestemmelserne i §§ 76-90 finder anvendelse på europæisk patent for Danmark og på europæisk patentansøgning, som omfatter Danmark.

§ 76. Europæisk patent anses for meddelt, når Den Europæiske Patentmyndighed har bekendtgjort sin afgørelse herom. Det har samme virkning som patent meddelt af patentmyndigheden her i landet og er undergivet samme bestemmelser som sådant patent, medmindre andet fremgår af §§ 77-90.

§ 77. Et europæisk patent har kun virkning her i landet, såfremt ansøgeren inden for den fastsatte frist til patentmyndigheden her i landet indleverer en oversættelse til dansk af den tekst, med hvilken patentet ifølge Den Europæiske Patentmyndigheds meddelelse til ansøgeren agtes meddelt, og ansøgeren inden for samme frist betaler det fastsatte gebyr for publiceringen heraf. Træffer Den Europæiske Patentmyndighed afgørelse om opretholdelse af et europæisk patent i ændret affattelse, gælder dette også den således ændrede affattelse.

Stk 2. Oversættelsen skal holdes tilgængelig for enhver. Er den europæiske patentansøgning endnu ikke offentliggjort af Den Europæiske Patentmyndighed, holdes oversættelsen dog først tilgængelig fra denne offentliggørelse.

Stk 3. Når oversættelse er indleveret og gebyr betalt og Den Europæiske Patentmyndighed har bekendtgjort sin afgørelse om at imødekomme patentansøgningen eller om at opretholde det europæiske patent i ændret affattelse, skal patentmyndigheden her i landet udfærdige bekendtgørelse herom. Eksemplarer af oversættelsen skal snarest derefter kunne fås hos patentmyndigheden.

§ 78. Bestemmelserne i § 72, stk 1, gælder også indlevering af oversættelse og betaling af gebyr i henhold til § 77, stk 1.

Stk 2. Bestemmes det i henhold til § 72, at indlevering af oversættelse og betaling af gebyr som nævnt i § 77, stk 1, skal anses for rettidig indlevering, skal patentmyndigheden her i landet udfærdige bekendtgørelse herom.

Stk 3. Den, som, efter at den i § 77, stk 1, fastsatte frist er udløbet, men inden bekendtgørelse i henhold til stk 2 er udfærdiget, i god tro har påbegyndt erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen her i landet eller har truffet væsentlige foranstaltninger hertil, har ret som anført i § 74, stk 2 og 3.

§ 79. Bestemmelsen i § 52, stk 1, nr 4, gælder for europæiske patenter, såfremt udvidelse er sket efter, at patentet er meddelt.

§ 80. Ophæver Den Europæiske Patentmyndighed helt eller delvis et europæisk patent, skal dette have virkning, som om patentet i tilsvarende omfang er kendt ugyldigt her i landet. Patentmyndigheden her i landet skal udfærdige bekendtgørelse om ophævelsen.

§ 81. For et europæisk patent skal der betales årsgebyr til patentmyndigheden her i landet for hvert gebyrår efter det år, i hvilket Den Europæiske Patentmyndighed har bekendtgjort sin afgørelse om at imødekomme patentansøgningen.

Stk 2. Betales der ikke årsgebyr for det europæiske patent i overensstemmelse med stk 1, jf § 41, finder § 51 tilsvarende anvendelse. For så vidt angår det første årsgebyr, forfalder dette dog først 3 måneder fra den dag, patentet er meddelt.

§ 82. En europæisk patentansøgning, for hvilken Den Europæiske Patentmyndighed har fastsat indleveringsdag, har fra denne dag samme virkning her i landet som en her indleveret ansøgning. Har ansøgningen i henhold til den europæiske patentkonvention prioritet fra en tidligere dag end indleveringsdagen, gælder denne prioritet også her i landet.

Stk 2. Ved anvendelse af § 2, stk 2, 2. pkt, skal offentliggørelse af en europæisk patentansøgning i henhold til artikel 93 i den europæiske patentkonvention sidestilles med, at ansøgningen er blevet almindeligt tilgængelig i henhold til reglerne i § 22. Det samme gælder offentliggørelse i henhold til konventionens artikel 158, stk 1, såfremt denne af Den Europæiske Patentmyndighed sidestilles med offentliggørelse i henhold til artikel 93.

§ 83. Når en europæisk patentansøgning er blevet offentliggjort i henhold til den europæiske patentkonvention og ansøgeren til patentmyndigheden her i landet har indleveret en oversættelse til dansk af patentkravene i den således offentliggjorte ansøgning, skal patentmyndigheden her i landet holde oversættelsen tilgængelig for enhver og udfærdige bekendtgørelse herom.

Stk 2. Udnytter nogen uhjemlet erhvervsmæssigt en opfindelse, som er genstand for en europæisk patentansøgning, efter at bekendtgørelse er udfærdiget i henhold til stk 1, og fører ansøgningen til patent for Danmark, gælder bestemmelserne om patentindgreb. I sådanne tilfælde omfatter patentbeskyttelsen dog kun det, som fremgår såvel af de offentliggjorte patentkrav som af patentkravene i henhold til patentet. § 57 gælder dog ikke, ligesom den pågældende kun er pligtig at udrede erstatning for skade i det i § 58, stk 2, angivne omfang.

Stk 3. Forældelse af erstatningskrav efter stk 2 indtræder tidligst 1 år efter, at indsigelsesfristen for det europæiske patent er udløbet, eller efter at den europæiske patentmyndighed har besluttet at opretholde patentet.

§ 84. Tilbagetages en europæisk ansøgning eller en begæring om, at den skal omfatte Danmark, eller skal ansøgningen eller begæringen i henhold til den europæiske patentkonvention anses for tilbagetaget, og genoptages ansøgningen ikke i henhold til konventionens artikel 121, har dette samme virkning som tilbagetagelse af en ansøgning hos patentmyndigheden her i landet.

Stk 2. Såfremt en europæisk patentansøgning er afslået, har dette samme virkning, som om ansøgningen var afslået af patentmyndigheden her i landet.

§ 85. Stemmer de i §§ 77 eller 83 nævnte oversættelser ikke overens med teksten på det sprog, som har været behandlingssproget ved Den Europæiske Patentmyndighed, omfatter patentbeskyttelsen alene det, som fremgår af begge tekster.

Stk 2. I sager om ugyldighed skal alene teksten på behandlingssproget være afgørende.

§ 86. Indleverer ansøgeren eller patenthaveren til patentmyndigheden her i landet en rettelse af den i § 77 nævnte oversættelse, og betaler han det for publicering fastsatte gebyr, skal den rettede oversættelse træde i stedet for den tidligere indleverede. Den rettede oversættelse skal holdes tilgængelig for enhver, såfremt den oprindelige oversættelse er tilgængelig. Når en sådan rettelse er indleveret og gebyr er betalt rettidigt, udfærdiger patentmyndigheden her i landet bekendtgørelse om rettelsen, såfremt den oprindelige oversættelse er tilgængelig. Eksemplarer af oversættelsen skal snarest derefter kunne fås hos patentmyndigheden her i landet.

Stk 2. Indleverer ansøgeren en rettelse af den i § 83 nævnte oversættelse, udfærdiger patentmyndigheden her i landet bekendtgørelse herom og holder den rettede oversættelse tilgængelig for enhver. Når be-

kendtgørelsen er udfærdiget, træder den rettede oversættelse i stedet for den oprindelige.

Stk 3. Den, som, da den rettede oversættelse fik gyldighed, i god tro erhvervsmæssigt udnyttede opfindelsen her i landet på en måde som ifølge den tidligere oversættelse ikke udgjorde indgreb i ansøgerens eller patenthaverens ret, eller har truffet væsentlige foranstaltninger hertil, har ret som anført i § 74, stk 2 og 3.

§ 87. Genopretter Den Europæiske Patentmyndighed rettighederne for en patenthaver eller patentansøger, som ikke har overholdt en frist, gælder denne afgørelse også her i landet.

Stk 2. Den, som efter at tab af rettigheder er indtrådt, men inden Den Europæiske Patentmyndighed har genoprettet rettighederne og udfærdiget bekendtgørelse herom, i god tro har påbegyndt erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen her i landet eller har truffet væsentlige foranstaltninger hertil, har ret som anført i § 74, stk 2 og 3.

§ 88. Anses en europæisk patentansøgning, som er indleveret til en national patentmyndighed, som tilbagetaget som følge af, at Den Europæiske Patentmyndighed ikke inden for den fastsatte frist har modtaget ansøgningen, skal patentmyndigheden på ansøgerens begæring anse den for konverteret til en ansøgning om patent her i landet, såfremt

1) begæringen fremsættes over for den nationale myndighed, som modtog ansøgningen inden 3 måneder efter, at der er givet ansøgeren underretning om, at ansøgningen anses for tilbagetaget,
2) begæringen indkommer til patentmyndigheden her i landet inden 20 måneder fra den dag, ansøgningen blev indleveret eller, hvis prioritet er begæret, fra prioritetsdagen og
3) ansøgeren inden for en af erhvervsministeren fastsat frist betaler det fastsatte ansøgningsgebyr og indleverer en oversættelse af ansøgningen til dansk.

Stk 2. Opfylder patentansøgningen den europæiske patentkonventions krav med hensyn til ansøgningens form, skal den godkendes i så henseende.

§ 89. Bestemmelserne i den europæiske patentkonventions artikler 9, 60, 126 og 131 samt i den til konventionen knyttede protokol om retternes kompetence og anerkendelse af afgørelser om retten til at få meddelt et europæisk patent (anerkendelsesprotokollen) gælder her i landet.

§ 89a. Denne lovs bestemmelser om deponering af biologisk materiale finder ikke anvendelse på europæiske patenter.

§ 90. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler til gennemførelse af den europæiske patentkonvention og til gennemførelse af bestemmelserne i dette kapitel.

Kap 10 B. *Supplerende beskyttelsescertifikater*

§ 91. Erhvervsministeren kan fastsætte regler, der er nødvendige for anvendelsen her i landet af Det Europæiske Fællesskabs forordninger om indførelse af supplerende beskyttelsescertifikater.

Stk 2. Erhvervsministeren fastsætter størrelsen mv af gebyrer for indlevering af ansøgning om certifikat, for genoptagelse af behandlingen af en ansøgning, for genoprettelse af rettigheder, for administrativ omprøvning, for indbringelse af klager for Patentankenævnet samt for de enkelte gebyrår.

Stk 3. § 57 om strafansvar for patentindgreb finder tilsvarende anvendelse ved indgreb i den eneret, som et beskyttelsescertifikat som omhandlet i stk 1 medfører.

Stk 4. Erhvervsministeren kan efter forhandling med Færøernes og Grønlands hjemmestyre fastsætte bestemmelser om, at de i stk 1 nævnte forordninger om supplerende beskyttelsescertifikater finder anvendelse på Færøerne og Grønland.

Kap 10 C. *EF-patent mv*

§ 92. Ved EF-patent forstås et patent, der i henhold til en europæisk patentansøgning, jf § 75, stk 1, er meddelt af Den Europæiske Patentmyndighed i henhold til konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet (EF-patentkonventionen) i

Aftale om EF-patenter, udfærdiget i Luxembourg den 15. december 1989.

Stk 2. Der kan meddeles EF-patenter, som omfatter Danmark.

§ 93. Bestemmelserne i aftale om EF-patenter gælder her i landet for EF-patenter og ansøgninger om sådanne patenter.

Stk 2. Erhvervsministeren bekendtgør de bestemmelser, der fastsættes af de enkelte lande i medfør af artikel 83 i EF-patentkonventionen

§ 94. §§ 75, stk 3, 80, 82, 84, 87 og 88 finder tilsvarende anvendelse på EF-patenter og på ansøgninger herom.

§ 95. Ret efter artikel 32, stk 1, i EF-patentkonventionen tilkommer kun den ansøger om et EF-patent, som enten til patentmyndigheden har indleveret en oversættelse af patentkravene til dansk, der er blevet bekendtgjort, eller har tilstillet den, der udnytter opfindelsen her i landet, en sådan oversættelse.

§ 96. Hvis et patent, der er meddelt af patentmyndigheden, vedrører en opfindelse, for hvilken et EF-patent eller et europæisk patent for Danmark er udstedt til den samme opfinder eller den, til hvem hans ret er overgået, med samme ansøgningsdag eller, hvis der er begæret prioritet, med samme prioritetsdag, skal det her i landet meddelte patent i overensstemmelse med artikel 75, stk 1 og 2, i EF-patentkonventionen ved patentmyndighedens afgørelse eller ved dom erklæres for helt eller delvis ophørt, såfremt begæring fremsættes eller sag anlægges herom.

Stk 2. Enhver kan begære patentmyndighedens afgørelse eller anlægge sag om helt eller delvis ophør af et patent efter stk 1. §§ 53 a-f, 55 a, 63, 64 og 65 finder tilsvarende anvendelse. Med begæringen skal følge det fastsatte gebyr.

Stk 3. Sag om ophør, som rejses, mens en begæring herom ikke er færdigbehandlet af patentmyndigheden, kan af retten stilles i bero, indtil der er truffet endelig afgørelse af patentmyndigheden.

§ 97. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler til gennemførelse af bestemmelserne i dette kapitel.

Kap 11. *Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser*

§ 1. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1968. Samtidig ophæves patentloven, jf lovbekendtgørelse nr 361 af 19. december 1958. Endvidere ophæves § 4 i lov nr 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser.

Stk 2. Patent på opfindelser af næringsmidler og lægemidler samt patent på fremgangsmåder ved tilvirkning af næringsmidler kan dog først meddeles efter et af erhvervsministeren fastsat senere tidspunkt.

§ 2. Patent, der er meddelt eller meddeles i henhold til den hidtidige lovgivning, kan kun kendes ugyldigt i overensstemmelse med bestemmelserne i den hidtidige patentlovs § 24.

L 1978 264 indeholder følgende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser:

§ 3. Loven finder også anvendelse på patentansøgninger, der ved dens ikrafttræden er under behandling hos patentmyndigheden. Herfra gælder følgende undtagelser:

1) Er der inden lovens ikrafttræden givet ansøgeren underretning om, at ansøgningen er godkendt til fremlæggelse, gælder bestemmelserne i patentlov af 20. december 1967.
2) Bestemmelserne om tillægspatent i den hidtidige lovgivning finder anvendelse på ansøgninger, der er indleveret før lovens ikrafttræden.
3) Bestemmelserne om kulturer af mikroorganismer finder kun anvendelse på ansøgninger, der er indleveret, efter at disse bestemmelser er trådt i kraft.
4) Bestemmelserne om sammendrag og om fremlæggelsesafgift, jf § 1, nr 6, 11 og 12, finder kun anvendelse på ansøgninger, der indleveres efter lovens ikrafttræden.

§ 4. Loven finder tillige anvendelse på patenter, der er medelt, eller som meddeles i henhold til patentlov af 20. december 1967. Herfra gælder følgende undtagelser:

1) Bestemmelserne om tillægspatent og patenters ugyldighed i patentlov af 20. december 1967 finder anvendelse på

tillægspatenter og patenter, der er meddelt i henhold til nævnte lov.
2) Løbetiden for patenter, om hvilke ansøgninger er indleveret mere end 12 år før lovens ikrafttræden, bestemmes af § 40 i patentlov af 20. december 1967.

L 1984 153 indeholder følgende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser:

§ 3. Bestemmelserne i loven finder anvendelse på patentansøgninger, der ved bestemmelsernes ikrafttræden er under behandling hos patentmyndigheden. Herfra gælder følgende undtagelser:
1) Bestemmelserne om deponering af kulturer af mikroorganismer finder kun anvendelse på ansøgninger, der er indleveret efter, at disse bestemmelser er trådt i kraft.
2) (overgangsbestemmelse, udeladt)
3) (overgangsbestemmelse, udeladt)

§ 4. Bestemmelserne i loven finder tillige anvendelse på patenter, der er meddelt ved bestemmelsernes ikrafttræden. Herfra gælder følgende undtagelser:
1) (overgangsbestemmelse, udeladt)
2) Bestemmelserne om patenters ugyldighed i lov nr 479 af 20. december 1967 og lov nr 264 af 8. juni 1978 finder anvendelse på patenter, der er meddelt i henhold til nævnte love.
3) Bestemmelserne om deponering af kulturer af mikroorganismer finder kun anvendelse på patenter, der meddeles på grundlag af en ansøgning, der indleveres efter, at disse bestemmelser er trådt i kraft.

L 1992 130 indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 52. Loven træder i kraft den 1. juli 1992, jf dog stk 2.

Stk 2. (Udeladt).

Stk 3. § 4, stk 2, og § 33, stk 2-4, træder i kraft samtidig med Aftale om EF-patenter. Erhvervsministeren udfærdiger bekendtgørelse herom.

L 1992 1057 indeholder følgende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser:

§ 2. Loven træder i kraft 1. januar 1993, jf dog stk 2.

Stk 2. § 1, nr 1 og 34, og § 4, stk 2, træder i kraft samtidig med aftale om EF-patenter. Erhvervsministeren udfærdiger bekendtgørelse herom.

§ 3. Loven finder også anvendelse på patentansøgninger, der ved dens ikrafttræden er under behandling hos patentmyndigheden. Patentansøgninger, for hvilke der ved lovens ikrafttræden er afsendt meddelelse til ansøgeren om, at ansøgningen er godkendt til fremlæggelse, færdigbehandles dog efter de hidtil gældende regler.

Stk 2. Patentlovens § 21, som affattet ved denne lovs § 1, nr 2, finder ikke anvendelse på patenter, der er meddelt før lovens ikrafttræden eller meddeles efter stk 1, 2. pkt.

L 1995 900 indeholder følgende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser:

§ 2. Loven træder i kraft den 1. januar 1996.

§ 3. For ansøgninger indleveret før lovens ikrafttræden finder de hidtidige regler i patentlovens § 13, stk 1, § 14 og § 19, stk 2, anvendelse.

L 1997 972 indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 4. Loven træder i kraft den 1. juli 1998.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk 2. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bilag 1a

L 66 (som vedtaget): Forslag til lov om ændring af patentloven, varemærkeloven, lov om brugsmodeller m.v., lov om mønstre og lov om plantenyheder. (Beskyttelse af bioteknologiske opfindelser, undtagelse fra aktindsigt m.m.).

Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 26. maj 2000

Forslag

til

Lov om ændring af patentloven, varemærkeloven, lov om brugsmodeller m.v., lov om mønstre og lov om plantenyheder[1]

(Beskyttelse af bioteknologiske opfindelser, undtagelse fra aktindsigt m.m.)

Erhvervsministeriet

§ 1

I patentloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 366 af 9. juni 1998, foretages følgende ændringer:

1. *§ 1* affattes således:

»**§ 1.** Den, der har gjort en opfindelse, som kan udnyttes industrielt, eller den, til hvem opfinderens ret er overgået, har i overensstemmelse med denne lov ret til efter ansøgning at få patent på opfindelsen og derved opnå eneret til at udnytte den erhvervsmæssigt. Opfindelser kan patenteres på alle teknologiske områder.

Stk. 2. Som opfindelser anses især ikke, hvad der alene udgør

1) opdagelser, videnskabelige teorier og matematiske metoder,
2) kunstneriske frembringelser,
3) planer, regler eller metoder for intellektuel virksomhed, for spil eller for erhvervsvirksomhed eller programmer for datamaskiner,
4) fremlæggelse af information.

Stk. 3. Fremgangsmåder til kirurgisk eller terapeutisk behandling eller til diagnosticering, som anvendes på mennesker eller dyr, anses heller ikke som opfindelser. Dette er ikke til hinder for, at der meddeles patent på produkter, herunder stoffer og stofblandinger, til brug i disse fremgangsmåder.

Stk. 4. Patent meddeles ikke på plantesorter eller dyreracer. Patent kan dog meddeles på opfindelser, hvis genstand er planter eller dyr, hvis opfindelsens udøvelse ikke er teknisk begrænset til en bestemt plantesort eller dyrerace. Med plantesort forstås i denne lov en plantesort som defineret i artikel 5 i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse.

---

1. Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/44/EF af 6. juli 1998 om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser (EF-Tidende 1998 nr. L 213, s. 13).

Stk. 5. Patent meddeles ikke på væsentligt biologiske fremgangsmåder til fremstilling af planter eller dyr. Med væsentligt biologisk fremgangsmåde forstås i denne lov en fremgangsmåde, der i sin helhed beror på naturlige fænomener som krydsning eller udvælgelse. Patent kan dog meddeles på mikrobiologiske fremgangsmåder eller andre tekniske fremgangsmåder eller et produkt, der er frembragt ved sådanne fremgangsmåder. Med mikrobiologisk fremgangsmåde forstås i denne lov enhver fremgangsmåde, der udnytter et mikrobiologisk materiale, udføres på et mikrobiologisk materiale eller frembringer et mikrobiologisk materiale.

Stk. 6. Opfindelser kan være patenterbare, også selv om de vedrører et produkt, der består af eller indeholder biologisk materiale, eller vedrører en fremgangsmåde til fremstilling, bearbejdning eller anvendelse af biologisk materiale. Biologisk materiale, der er isoleret fra sit naturlige miljø eller frembragt ved hjælp af en teknisk fremgangsmåde, kan være genstand for en opfindelse, også selv om det i forvejen findes i naturen. Med biologisk materiale forstås i denne lov materiale, som indeholder genetisk information, og som kan reproducere sig selv eller kan reproduceres i et biologisk system.«

2. Efter § 1 indsættes:

»**§ 1 a.** Det menneskelige legeme på alle de forskellige stadier af dets opståen og udvikling og den blotte opdagelse af en del af det, herunder en sekvens eller delsekvens af et gen, kan ikke udgøre patenterbare opfindelser.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan en del af det menneskelige legeme, der er isoleret herfra eller på anden måde fremstillet ved en teknisk fremgangsmåde, herunder en sekvens eller delsekvens af et gen, udgøre en patenterbar opfindelse, selv om en sådan del i sin opbygning er identisk med opbygningen i en naturligt forekommende del.

§ 1 b. Patent meddeles ikke på opfindelser, hvis kommercielle udnyttelse ville stride mod sædelighed eller offentlig orden.

Stk. 2. En udnyttelse skal ikke anses for at stride mod sædelighed eller offentlig orden alene af den grund, at udnyttelsen er forbudt ved en lov eller administrativ forskrift.

Stk. 3. I medfør af stk. 1 kan der blandt andet ikke meddeles patent på

1) fremgangsmåder til kloning af mennesker,
2) fremgangsmåder til ændring af den genetiske identitet hos menneskets kønsceller,
3) anvendelse af menneskelige embryoner til industrielle eller kommercielle formål og
4) fremgangsmåder til ændring af dyrs genetiske identitet, som kan påføre dem lidelser, der ikke er begrundet i en væsentlig medicinsk nytteværdi for mennesker eller dyr, samt dyr frembragt ved sådanne fremgangsmåder.«

3. *§ 3, stk. 3, nr. 2,* affattes således:

»2) handlinger angående produkter, som af patenthaveren eller med dennes samtykke er bragt i omsætning her i landet eller i et andet land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS),«.

4. *§ 3, stk. 4,* ophæves.

5. Efter § 3 indsættes:

»**§ 3 a.** Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på et biologisk materiale, som i kraft af opfindelsen har bestemte egenskaber, omfatter ethvert biologisk materiale, der er fremstillet ud fra dette biologiske materiale ved reproduktion eller formering i identisk eller differentieret form, og som har de samme egenskaber.

Stk. 2. Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på en fremgangsmåde til fremstilling af et biologisk materiale, som i kraft af opfindelsen har bestemte egenskaber, omfatter det biologiske materiale, der direkte fremstilles ved denne fremgangsmåde, samt ethvert biologisk materiale, der er fremstillet ud fra det direkte fremstillede biologiske materiale ved reproduktion eller formering i identisk eller differentieret form, og som har de samme egenskaber.

Stk. 3. Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på et produkt, som indeholder eller består af genetisk information, omfatter ethvert materiale, hvori produktet indgår, og hvori den genetiske information er indeholdt og udøver sin funktion, jf. dog § 1 a.

Stk. 4. Beskyttelsen efter stk. 1, 2 og 3 omfatter ikke biologisk materiale, der er fremstillet ved reproduktion eller forme-

ring af et biologisk materiale, som er markedsført på en medlemsstats område af patenthaveren eller med dennes samtykke, hvis denne reproduktion eller formering er foretaget som et nødvendigt led i den anvendelse, hvortil det biologiske materiale er markedsført, forudsat at det fremstillede materiale ikke efterfølgende anvendes til yderligere reproduktion eller formering.

§ 3 b. Uanset bestemmelserne i § 3 a, stk. 1-3, indebærer salg eller anden form for markedsføring af formeringsmateriale fra planter, som foretages af patenthaveren eller med dennes samtykke, til en landbruger til landbrugsmæssige formål, at landbrugeren har tilladelse til selv at anvende sit høstudbytte til reproduktion eller formering på sin egen bedrift, idet dog omfanget af og vilkårene for dette er anført i artikel 14 i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse.

Stk. 2. Uanset bestemmelserne i § 3 a, stk. 1-3, indebærer salg eller anden form for markedsføring af avlsdyr eller andet animalsk reproduktionsmateriale, som foretages af patenthaveren eller med dennes samtykke, til en landbruger, at landbrugeren har tilladelse til at anvende dyret eller andet animalsk reproduktionsmateriale til egne landbrugsformål, men ikke til at sælge det i forbindelse med eller med henblik på reproduktion i kommercielt øjemed. Erhvervsministeren fastsætter bestemmelser for omfanget af og vilkårene for landbrugerens anvendelse af sådanne patenter til egne landbrugsformål.«

6. *§ 21, stk. 2, nr. 1,* affattes således:

»1) betingelserne i §§ 1-2 ikke er opfyldt,«

7. I *§ 22, stk. 6,* indsættes efter 1. pkt.:

»Efter meddelelsen af patent kan udlevering ske til enhver, der anmoder herom, uanset om patentet er ophørt eller er kendt ugyldigt.«

8. *§ 22, stk. 7,* affattes således:

»*Stk. 7.* Uanset stk. 6 kan ansøgeren begære, at udlevering af en prøve i tiden, indtil patent er meddelt, kun kan ske til en særlig sagkyndig. Hvis en ansøgning er blevet afslået, tilbagetaget eller anses for tilbagetaget, kan ansøgeren begære, at en prøve af det deponerede materiale i 20 år fra patentansøgningens indlevering kun må udleveres til en særlig sagkyndig. Erhvervsministeren fastsætter bestemmelser om fremsættelse af begæring om udlevering, om fristen for fremsættelse af sådanne begæringer og om, hvem der kan benyttes som sagkyndig.«

9. I *§ 41* indsættes som *stk. 4:*

»*Stk. 4.* Patent- og Varemærkestyrelsen opkræver årsgebyrer hos patentansøgeren, patenthaveren eller en eventuel udpeget fuldmægtig, men Patent- og Varemærkestyrelsen er ikke ansvarlig for rettighedstab som følge af manglende opkrævning.«

10. *§ 44, stk. 1,* affattes således:

»Er et patent overgået til en anden, er licens givet, er et patent pantsat, er der foretaget udlæg i patentet, eller er patenthaver taget under konkursbehandling, skal dette på begæring indføres i patentregistret.«

11. Efter § 46 indsættes:

»**§ 46 a.** En sortsejer, der ikke kan opnå eller udnytte en plantenyhedsbeskyttelse uden at krænke et ældre patent, kan ansøge om tvangslicens til udnyttelse af opfindelsen, hvis tvangslicensen er nødvendig for udnyttelsen af den sort, der skal nyhedsbeskyttes, og mod betaling af en rimelig licensafgift. Tvangslicens meddeles kun, hvis sortsejeren godtgør, at sorten udgør et vigtigt teknisk fremskridt af væsentlig økonomisk betydning i forhold til opfindelsen.

Stk. 2. Har en patenthaver efter lov om plantenyheder fået tvangslicens til at udnytte en beskyttet plantenyhed, har sortsejeren ret til på rimelige vilkår at opnå gensidig licens til udnyttelse af opfindelsen.«

12. *§ 52, stk. 1, nr. 1,* affattes således:

»1) det er meddelt, uanset at betingelserne i §§ 1-2 ikke er opfyldt,«

13. I *§ 71* indsættes som *stk. 3:*

»*Stk. 3.* Lov om offentlighed i forvaltningen gælder, bortset fra § 4, stk. 2, ikke for de opgaver, der er nævnt i stk. 1.«

14. *§ 82, stk. 2, 1. pkt.,* affattes således:

»*Stk. 2.* En europæisk patentansøgning skal anses for omfattet af § 2, stk. 2, 2. pkt., når designeringsafgiften for Danmark er betalt i henhold til artikel 79, stk. 2, i Den Europæiske Patentkonvention.«

15. I *§ 7, stk. 1, § 24, stk. 1, § 71* og *§ 74 a* ændres »Patentdirektoratet« til: »Patent- og Varemærkestyrelsen«, i *§ 25, stk. 1, 1. pkt.*, ændres »direktoratet« til: »styrelsen«, og i *§ 7, stk. 2, 1. pkt., § 24, stk. 1, § 36, stk. 3, § 67, stk. 1, 1. pkt.* og *§ 69, stk. 1, 1. pkt.*, ændres »direktoratets« til: »styrelsens«.

§ 2

I varemærkeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 162 af 21. februar 1997, foretages følgende ændring:

1. I *§ 47*, indsættes som *stk. 3:*

»*Stk. 3.* Lov om offentlighed i forvaltningen gælder, bortset fra § 4, stk. 2, ikke for de opgaver, der er nævnt i stk. 1.«

§ 3

I lov om brugsmodeller m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 367 af 9. juni 1998, foretages følgende ændring:

1. I *§ 45* indsættes som *stk. 2:*

»*Stk. 2.* Lov om offentlighed i forvaltningen gælder, bortset fra § 4, stk. 2, ikke for de opgaver, der er nævnt i stk. 1, 1. pkt.«

§ 4

I lov om mønstre, jf. lovbekendtgørelse nr. 251 af 17. april 1989, som senest ændret ved lov nr. 972 af 17. december 1997, foretages følgende ændring:

1. I *§ 46 a* indsættes som *stk. 2:*

»*Stk. 2.* Lov om offentlighed i forvaltningen gælder, bortset fra § 4, stk. 2, ikke for de opgaver, der er nævnt i stk. 1, 1. pkt.«

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

§ 5

I lov om plantenyheder, jf. lovbekendtgørelse nr. 51 af 5. februar 1996, foretages følgende ændringer:

1. I *§ 20* indsættes som *stk. 2* og *3:*

»*Stk. 2.* En patenthaver, der ikke kan opnå eller udnytte en patenteret opfindelse uden at krænke en ældre plantenyhedsbeskyttelse, kan ansøge om tvangslicens til ikke eksklusiv udnyttelse af plantenyheden, hvis tvangslicensen er nødvendig for udnyttelsen af den opfindelse, der skal patenteres, og mod betaling af en rimelig licensafgift. Tvangslicens meddeles kun, hvis patenthaveren godtgør, at der forgæves er rettet henvendelse til sortsejeren for at opnå licens, og at opfindelsen udgør et vigtigt teknisk fremskridt af væsentlig økonomisk betydning i forhold til plantenyheden.

Stk. 3. Har en sortsejer efter patentloven fået tvangslicens til at udnytte en patenteret opfindelse, har patenthaveren ret til på rimelige vilkår at opnå gensidig licens til udnyttelse af plantenyheden.«

2. *§ 26, stk. 4*, affattes således:

»*Stk. 4.* Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«

§ 6

Loven træder i kraft den 30. juli 2000.

§ 7

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. §§ 1-4 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag 2

Kommissionens forordning af 31. januar 1996
KFO240-96

om anvendelse af traktatens artikel 85, stk 3, på visse kategorier af teknologioverførselsaftaler (240/96)

(Tekst af betydning for EØS)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning nr 19/65/EØF af 2. marts 1965 om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk 3, på kategorier af aftaler og samordnet praksis, senest ændret ved akten vedrørende Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse, særlig artikel 1,

efter offentliggørelse af udkast til nærværende forordning,

efter høring af Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål, og

ud fra følgende betragtninger:

1) Ved forordning nr 19/65/EØF fik Kommissionen tillagt beføjelse til ved forordning at anvende traktatens artikel 85, stk 3, på kategorier af aftaler og samordnet praksis, som falder ind under artikel 85, stk 1, og som pålægger parterne begrænsninger i forbindelse med erhvervelse eller udnyttelse af industrielle ejendomsrettigheder – bl a patent-, brugsmodel-, mønster- og varemærkerettigheder – eller i forbindelse med rettigheder afledt af aftaler om overdragelse af eller meddelelse af licens på fremstillingsmetoder eller viden om brugen og anvendelsen af fabrikationstekniske fremgangsmåder.

2) I medfør af denne beføjelse har Kommissionen udstedt forordning (EØF) nr 2349/84 af 23. juli 1984 om anvendelse af traktatens artikel 85, stk 3, på kategorier af patentlicensaftaler, senest ændret ved forordning (EF) nr 2131/95, og forordning (EØF) nr 556/89 af 30. november 1988 om anvendelse af traktatens artikel 85, stk 3, på kategorier af knowhow-licensaftaler, senest ændret ved akten vedrørende Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse.

3) For at fremme spredningen af teknisk viden i Fællesskabet og tilskynde til fremstilling af teknisk forbedrede produkter er det hensigtsmæssigt at samle de to gruppefritagelser i én enkelt forordning om teknologioverførselsaftaler og i videst mulige omfang harmonisere og forenkle de bestemmelser, der gælder for patentlicensaftaler og for knowhow-licensaftaler. I den forbindelse bør forordning (EØF) nr 556/89 ophæves.

4) Nærværende forordning skal således finde anvendelse på meddelelse af licenser på nationale patenter i medlemsstaterne, licenser på EF-patenter samt licenser på europæiske patenter („rene patentlicenser"). Den skal også finde anvendelse på aftaler om meddelelse af licens på de former for ikke-patentbeskyttet teknisk viden (f eks be-

skrivelser af fremstillingsmetoder, opskrifter, formler, modeller og mønstre), der normalt betegnes som „knowhow" („rene" knowhow-licenser) samt på blandede patent- og knowhow-licensaftaler („blandede" aftaler), som spiller en stadig mere fremtrædende rolle for teknologioverførsel. En række af de begreber, der benyttes i denne forordning, er defineret i artikel 10.

5) Patent- og knowhow-licensaftaler er aftaler, hvorved en virksomhed, som er indehaver af et patent eller en knowhow („licensgiveren"), giver en anden virksomhed („licenstageren") ret til at udnytte sit patent eller overfører knowhow til den, navnlig i fremstillings-, udnyttelses- eller markedsføringsøjemed. På baggrund af de hidtidige erfaringer på området er det muligt at afgrænse en kategori af licensaftaler omfattende hele fællesmarkedet eller en del af det, som kan falde ind under bestemmelserne i artikel 85, stk 1, men som ikke desto mindre normalt kan antages at opfylde betingelserne i artikel 85, stk 3, når de pågældende patenter er nødvendige for virkeliggørelsen af formålet med den teknologi, der er overført ved en blandet aftale, eller når den overførte knowhow – uanset om den er knyttet til et patent eller ej – er hemmelig, væsentlig og tilstrækkeligt identificeret. Disse definitionskriterier har alene til formål at sikre, at meddelelse af knowhow- eller patentlicens gør det berettiget at indrømme gruppefritagelse for konkurrencebegrænsende forpligtelser. Dette berører ikke parternes ret til at indføje bestemmelser om andre forpligtelser i henhold til aftalen, f eks om pligten til at betale licensafgifter, selv om gruppefritagelsen ikke længere gælder.

6) Denne forordning bør også gælde for rene eller blandede aftaler, der tillige indeholder bestemmelser om licens på andre intellektuelle ejendomsrettigheder end patenter (navnlig varemærker, model- og mønsterrettigheder og ophavsret, f eks til programmel), når en sådan supplerende licens kan fremme udnyttelsen af den overførte teknologi og kun indebærer accessoriske klausuler.

7) Selv om sådanne rene eller blandede aftaler ikke alene indeholder forpligtelser vedrørende områder inden for fællesmarkedet, men også forpligtelser angående tredjelande, er det ikke til hinder for, at denne forordning kan finde anvendelse på de forpligtelser, der gælder på områder inden for fællesmarkedet. Har licensaftaler indgået for tredjelande eller for områder, der strækker sig ud over Fællesskabets grænser, imidlertid virkninger inden for fællesmarkedet, der kan falde ind under artikel 85, stk 1, bør forordningen gælde for disse forpligtelser i samme omfang som for aftaler gældende for områder inden for fællesmarkedet.

8) Eftersom formålet med denne forordning er at fremme udbredelsen af ny teknologi og bedre fremstillingsmetoder, bør dens anvendelse være betinget af, at licenstageren selv fremstiller licensprodukterne eller lader dem fremstille for sin regning eller – såfremt licensproduktet er en tjenesteydelse – at licenstageren selv udfører tjenesteydelsen eller lader den udføre for sin regning, uanset om licenstageren også har ret til at udnytte fortrolig viden tilhørende licensgiveren til markedsføring og salg af licensproduktet eller ej. Nærværende forordning bør således ikke gælde for aftaler, der udelukkende vedrører salg. Den bør heller ikke finde anvendelse på aftaler om meddelelse af marketing-knowhow som led i franchiseaftaler, ej heller på visse licensaftaler, der indgås i tilknytning til aftaler om etablering af joint ventures eller patentfællesskaber, eller på aftaler om meddelelse af licens til gengæld for andre licenser, der ikke angår forbedringer eller nye anvendelser af den overførte teknologi, da sådanne aftaler rejser problemer af en anden karakter, som på indeværende stadium ikke kan løses i en enkelt forordning (artikel 5).

9) I betragtning af de lighedspunkter, der består mellem salg af et patent og meddelelse af eksklusivlicens, og den deraf følgende risiko for, at bestemmelserne i denne forordning omgås ved at lade konkurrencebegrænsende eksklusivli-

censer fremstå som overdragelser, bør denne forordning tillige finde anvendelse på aftaler om overdragelse og erhvervelse af patenter og knowhow, når risikoen i forbindelse med den økonomiske udnyttelse forbliver hos overdrageren. Forordningen bør desuden gælde for de licensaftaler, hvor licensgiveren ikke er indehaveren af det pågældende patent eller den pågældende knowhow, men af indehaveren har fået bemyndigelse til at meddele licens (således som det f eks er tilfældet med underlicenser), samt for de licensaftaler, hvor aftaleparternes rettigheder og forpligtelser varetages af associerede virksomheder (artikel 6).

10) Aftaler om eksklusive licenser, dvs aftaler, hvor licensgiveren forpligter sig til ikke selv at udnytte den overførte teknologi inden for det af licensen omfattede område eller til ikke at meddele andre licenser inden for dette område, falder ikke nødvendigvis ind under traktatens artikel 85, stk 1, når de tager sigte på indførelse og beskyttelse af en ny teknologi på licensområdet, idet der må tages hensyn til den forskningsindsats, der er ydet, til den øgede konkurrence, bl a mellem mærker, og til den forbedring af de implicerede virksomheders konkurrenceevne, som spredningen af innovation i Fællesskabet vil resultere i. For så vidt som eksklusive licensaftaler falder ind under artikel 85, stk 1, bør de medtages i forordningens artikel 1, således at de også kan være omfattet af gruppefritagelsen.

11) Fritagelsen af eksportforbud pålagt licensgiveren og dennes licenstagere foregriber ikke en eventuel udvikling i EF-Domstolens retspraksis med hensyn til artikel 30-36 og artikel 85, stk 1, i forbindelse med sådanne eksportforbud, bl a når der er tale om forbud mod, at licenstageren markedsfører licensproduktet på andre licenstageres område (forbud mod passiv konkurrence).

12) De forpligtelser, der opregnes i artikel 1, bidrager generelt til at forbedre produktionen og til at fremme den tekniske udvikling. De tilskynder patent- og knowhow-indehaverne til at meddele licenser, samtidig med at de tilskynder licenstagerne til at investere i fremstilling, anvendelse og markedsføring af nye produkter eller brug af nye fremstillingsmetoder. Sådanne forpligtelser kan tillades i forbindelse med denne forordning, når de angår områder, hvor licensproduktet er beskyttet af patenter, så længe disse er i kraft.

13) Det kan være vanskeligt at afgøre, hvornår knowhow ikke længere kan betragtes som hemmelig, og på områder, hvor der kun overføres knowhow, bør gyldigheden af ovennævnte forpligtelser derfor være tidsbegrænset. For at sikre en beskyttelse af tilstrækkelig lang varighed, bør varigheden af en sådan periode beregnes fra og med den dato, hvor licensproduktet første gang markedsføres af en licenstager inden for Fællesskabet.

14) Der kan kun ved individuel beslutning indrømmes fritagelse efter artikel 85, stk 3, for en områdebeskyttelse af længere varighed i knowhowaftaler, og i særdeleshed når det drejer sig om at beskytte bekostelige og risikoebetonede investeringer, eller når parterne ikke var konkurrenter til hinanden på det tidspunkt, hvor licensen blev meddelt. I øvrigt vil parterne frit kunne forlænge varigheden af deres aftaler med henblik på at kunne udnytte eventuelle forbedringer eller fastsætte bestemmelser om betaling af supplerende licensafgift. I sådanne tilfælde kan en forlængelse af områdebeskyttelsens varighed regnet fra det tidspunkt, hvor der blev meddelt licens på en hemmelig forbedring inden for Fællesskabet, imidlertid kun godkendes ved individuel beslutning. Såfremt bestræbelserne på at opnå forbedringer fører til særskilte innovationer set i forhold til den overførte teknologi, kan parterne indgå en ny aftale, der nyder godt af den ved denne forordning hjemlede fritagelse.

15) Fritagelsen bør desuden omfatte bestemmelser, der pålægger licenstageren forpligtelse til ikke at markedsføre licensproduktet på andre licenstageres område (dvs forbud mod ikke blot aktiv, men også mod passiv konkurrence) i et begrænset antal år efter det tidspunkt, hvor licensproduktet første gang blev markedsført inden for Fællesskabet, uanset om den teknologi, der

overføres til det pågældende område, omfatter knowhow, patenter eller begge dele samtidig.

16) Den fritagelse, der indrømmes for bestemmelser om områdebeskyttelse, bør gælde i hele fritagelsesperioden, så længe de nødvendige patenter fortsat er gyldige, eller den pågældende knowhow fortsat er hemmelig og væsentlig. Parterne i blandede patent- og knowhow-licensaftaler bør kunne nyde godt af den længste af de beskyttelsesperioder på området, som henholdsvis eksistensen af et patent eller en knowhow yder dem.

17) De i artikel 1 opregnede forpligtelser opfylder normalt også de andre betingelser for anvendelse af artikel 85, stk 3. Forbrugerne vil normalt få en rimelig andel af fordelene i kraft af et mere righoldigt udbud på markedet. For at sikre dem disse fordele bør det være udelukket at bringe artikel 1 i anvendelse, når parterne aftaler at nægte at efterkomme ordrer fra forbrugere eller forhandlere, der er etableret på deres respektive områder, og som agter derefter at videresælge varen til eksport, eller når parterne aftaler at træffe andre foranstaltninger til at forhindre parallelimport. Således præciseret indebærer de ovennævnte forpligtelser kun de begrænsninger, der er nødvendige for at nå de tilsigtede mål.

18) Der bør i denne forordning opregnes en række forpligtelser, som normalt findes i licensaftaler, men som generelt ikke er konkurrencebegrænsende, således at det sikres, at disse forpligtelser også falder ind under gruppefritagelsen, såfremt de som følge af særlige økonomiske eller juridiske omstændigheder skulle være omfattet af artikel 85, stk 1. Opregningen i artikel 2 er ikke udtømmende.

19) I denne forordning bør det desuden præciseres, hvilke begrænsninger og bestemmelser der ikke må optræde i licensaftaler, hvis de skal kunne være omfattet af gruppefritagelsen. De begrænsninger, der opregnes i artikel 3, kan falde ind under forbuddet i artikel 85, stk 1, men skønt det er forbundet med overførslen af teknologi, kan de ikke generelt antages at have de positive virkninger, der kræves i artikel 85, stk 3, hvilket er forudsætningen for gruppefritagelse. Sådanne begrænsninger kan kun godkendes ved individuel beslutning, bl a i betragtning af de implicerede virksomheders størrelse og graden af koncentration på markedet.

20) Bestemmelser, der pålægger licenstageren pligt til at ophøre med at udnytte den overførte teknologi efter aftalens udløb (artikel 2, stk 1, nr 3), og til at videregive de forbedringer, han måtte tilføre, til licensgiveren (artikel 2, stk 1, nr 4), er normalt ikke konkurrencebegrænsende. Forbuddet mod at udnytte den overførte teknologi efter aftalens udløb kan opfattes som et ganske normalt element i en licens, for ellers ville licensgiveren være nødt til at overføre patenter og knowhow på ubestemt tid. At licenstageren pålægges pligt til at meddele licensgiveren licens på de af ham tilførte forbedringer af den overførte knowhow og/eller de meddelte patenter, vil normalt heller ikke have nogen konkurrencebegrænsende virkning, forudsat at licenstageren i henhold til aftalen har adgang til licensgiverens fremtidige erfaringer og opfindelser. Der foreligger derimod en konkurrencebegræsning, når aftalen pålægger licenstageren pligt til at afstå sine rettigheder til forbedringer, han har tilført den overførte teknologi, til licensgiveren (artikel 3, nr 6).

21) Listen over aftalebestemmelser, der ikke er til hinder for fritagelse, omfatter også bestemmelser, der pålægger licenstageren pligt til at fortsætte med at betale licensafgift indtil aftalens udløb, hvad enten den overførte knowhow er blevet gjort alment tilgængelig af tredjemand eller af licenstageren selv (artikel 2, stk 1, nr 7). For at lette licenstagerens betaling af licensafgifterne bør parterne desuden frit kunne bestemme, at betalingen af afgiften for udnyttelsen af den overførte teknologi skal spredes over en periode, der går ud over de pågældende patenters gyldighedsperiode, f eks ved fastsættelse af en lavere licensafgift. Der er generelt ingen grund til at beskytte parterne mod forudselige økonomiske konsekvenser af en aftale, de frit har indgået,

eller til at begrænse deres frie valg af, hvordan de ønsker at finansiere teknologioverførslen og fordele den risiko, der er forbundet med udnyttelsen af den overførte teknologi. Er der derimod tale om at fastsætte licensafgifter med det formål at begrænse konkurrencen på en af de i artikel 3 nævnte måder, er fritagelsen udelukket.

22) Bestemmelser om, at licenstageren kan må udnytte den overførte teknologi inden for et eller flere tekniske anvendelsesområder eller på et eller flere produktmarkeder, falder heller ikke ind under artikel 85, stk 1, da licensgiveren har ret til kun at overføre sin teknologi til afgrænsede formål (artikel 2, stk 1, nr 8).

23) Indeholder aftalen bestemmelser, hvorefter parterne deler kunderne inden for samme teknologiske anvendelsesområde eller samme produktmarked mellem sig, det være sig gennem et egentligt forbud mod at levere til bestemte kundegrupper eller en forpligtelse med tilsvarende virkning, kan den ikke falde ind under gruppefritagelsen, såfremt aftaleparterne er konkurrenter til hinanden med hensyn til aftaleprodukterne (artikel 3, nr 4). Mellem aftaleparter, som ikke er indbyrdes konkurrenter, er sådanne begrænsninger underlagt indsigelsesproceduren. Bestemmelserne i artikel 3 gælder ikke i de tilfælde, hvor formålet med at meddele patent- eller knowhow-licens er at skaffe en kunde en forsyningskilde mere. I så fald er forbuddet mod, at den anden licenstager leverer til andre end den pågældende kunde, nødvendigt for at kunne meddele licens til den anden leverandør, eftersom formålet ikke er at tilvejebringe en uafhængig forsyningskilde på markedet. Det samme er tilfældet med restriktioner angående de mængder, licenstageren må levere til den pågældende kunde (artikel 2, stk 1, nr 13).

24) Ud over de allerede nævnte aftalebestemmelser indeholder listen over konkurrencebegrænsninger, der udelukker fritagelse, desuden restriktioner angående salgspriser for licensproduktet og produktions- eller salgsmængder, idet sådanne restriktioner indebærer en betydelig indskrænkning af licenstagerens muligheder for at udnytte den overførte teknologi og især mængdemæssige restriktioner kan have samme virkning som et eksportforbud (artikel 3, nr 1 og 5). Det gælder ikke, når der meddeles licens på udnyttelse af en teknologi i bestemte produktionsanlæg, og licenstageren samtidig får overført en bestemt teknologi til etablering, drift og vedligeholdelse af disse anlæg med ret til at forøge deres kapacitet eller etablere nye anlæg til eget brug på normale forretningsvilkår. Det er i øvrigt legitimt at forhindre licenstageren i at udnytte licensgiverens særlige teknologi til at etablere anlæg for tredjemand, eftersom aftalen ikke har til formål at give licenstageren mulighed for at give andre producenter adgang til licensgiverens teknologi, så længe denne fortsat er hemmelig eller patentbeskyttet (artikel 2, stk 1, nr 12).

25) Aftaler, der ikke automatisk falder ind under fritagelsen, fordi de indeholder bestemmelser, som ikke udtrykkeligt er fritaget efter denne forordning, men som heller ikke udtrykkeligt er udelukket fra at være fritaget, hvilket bl a gælder de i artikel 4, stk 2, opregnede bestemmelser, vil under visse omstændigheder alligevel kunne falde ind under gruppefritagelsen. Kommissionen vil hurtigt kunne fastslå, om det er tilfældet ud fra de oplysninger, virksomhederne tilsender den i henhold til bestemmelserne i Kommissionens forordning (EF) nr 3385/94. Kommissionen kan dispensere fra kravet om meddelelse af enhver enkeltoplysning, der skal gives i AB-skemaet, når den ikke skønner den pågældende oplysning nødvendig. Den vil normalt kun kræve fremsendelse af licensaftalen i dens fulde ordlyd samt en skønsmæssig angivelse af markedsstrukturen og licenstagerens markedsandel på grundlag af de direkte tilgængelige oplysninger. Sådanne aftaler bør derfor anses at være omfattet af fritagelsen efter denne forordning, når de er blevet anmeldt til Kommissionen, og denne ikke inden for en nærmere fastsat frist har rejst indsigelse mod dem.

26) Har aftaler, der er fritaget efter denne forordning, alligevel virkninger, som er i strid med artikel 85, stk 3, kan Kommissionen trække gruppefritagelsen tilbage, bl a når licensprodukterne ikke er udsat for en effektiv konkurrence på licensområdet (artikel 7). Det kan være tilfældet, når licenstageren har en stærk position på markedet. I sin vurdering af konkurrenceforholdene vil Kommissionen lægge særlig vægt på de situationer, hvor licenstageren har en markedsandel på over 40% på det samlede marked for licensprodukterne og alle de produkter eller tjenesteydelser, der som følge af deres egenskaber, pris og anvendelse af forbrugeren betragtes som indbyrdes udskiftelige eller substituerbare.

27) Aftaler, som opfylder betingelserne i artikel 1 og 2, og som hverken har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen på nogen anden måde, behøver ikke længere at blive anmeldt. Virksomheder kan dog altid i særlige tilfælde indgive begæring om negativattest eller fritagelse efter artikel 85, stk 3 i henhold til Rådets forordning nr 17, senest ændret ved akten vedrørende Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse. De kan i særdeleshed anmelde aftaler, der indeholder bestemmelse om, at licensgiveren ikke må meddele andre licenser inden for licensområdet, når licenstageren har eller risikerer at få en markedsandel på over 40% –

udstedt følgende forordning:

Art 1.

1. I medfør af traktatens artikel 85, stk 3, og på de nedenfor fastsatte betingelser erklæres bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk 1, hermed uanvendelige på rene patent- eller knowhow-licensaftaler og på blandede patent- og knowhow-licensaftaler samt på aftaler, der indeholder supplerende bestemmelser om andre intellektuelle ejendomsrettigheder end patenter, hvori der kun deltager to virksomheder, og som indeholder en eller flere af følgende forpligtelser:

1) en forpligtelse for licensgiveren til ikke at give andre virksomheder tilladelse til at udnytte den overførte teknologi på licensområdet
2) en forpligtelse for licensgiveren til ikke selv at udnytte den overførte teknologi på licensområdet
3) en forpligtelse for licenstageren til ikke at udnytte den overførte teknologi på licensgiverens område inden for fællesmarkedet
4) en forpligtelse for licenstageren til ikke at fremstille eller anvende licensproduktet og til ikke at benytte licensmetoden på de områder inden for fællesmarkedet, der er tildelt andre licenstagere
5) en forpligtelse for licenstageren til ikke at føre en aktiv markedsføringspolitik for licensproduktet på andre licenstageres områder inden for fællesmarkedet og specielt til ikke at drive målrettet reklame på disse områder, etablere filialer eller føre lagre med henblik på salg af dette produkt på disse områder
6) en forpligtelse for licenstageren til ikke at markedsføre licensproduktet på andre licenstageres områder inden for fællesmarkedet efter leveringsanmodninger afgivet uden opfordring
7) en forpligtelse for licenstageren til i hele aftalens gyldighedsperiode kun at benytte licensgiverens varemærke eller den af ham foreskrevne præsentation af varen, forudsat at licenstageren ikke er afskåret fra at angive sig selv som producent af licensprodukterne
8) en forpligtelse for licenstageren til kun at fremstille den mængde licensprodukter, han har brug for til fremstilling af sine egne produkter, og kun sælge licensproduktet som en integreret del af eller reservedel til sine egne produkter eller i anden form for tilknytning til salget af disse, forudsat at licenstageren frit kan fastsætte størrelsen af disse mængder.

2. For rene patentlicensaftaler gælder den fritagelse, der herved hjemles for de i stk 1 nævnte forpligtelser, kun så længe licensproduktet er beskyttet af nødvendige parallelle patenter på henholdsvis licenstagerens (nr 1, 2, 7 og 8), licensgiverens (nr 3) og andre licenstageres (nr 4 og 5) områ-

der. Fritagelsen for den i stk 1, nr 6, nævnte forpligtelse gælder i et tidsrum på højst fem år regnet fra den dato, hvor licensproduktet første gang blev markedsført på fællesmarkedet af en af licenstagerne, så længe produktet på disse områder er beskyttet af parallelle patenter.

3. For rene knowhow-licensaftaler kan den fritagelse, der herved hjemles for de i stk 1, nr 1-5 nævnte forpligtelser, ikke strække sig over mere end ti år regnet fra den dato, hvor licensproduktet første gang blev markedsført inden for fællesmarkedet af en af licenstagerne.

Fritagelsen for den i stk 1, nr 6, nævnte forpligtelse gælder i et tidsrum på højst fem år regnet fra den dato, hvor produktet første gang blev markedsført inden for fællesmarkedet af en af licenstagerne.

For de i stk 1, nr 7 og 8, nævnte forpligtelser gælder fritagelsen under hele aftalens varighed dog kun, så længe licensproduktet er beskyttet af nødvendige parallelle patenter eller den overførte knowhow fortsat er hemmelig og væsentlig.

Fritagelsen efter stk 1 finder dog kun anvendelse, når parterne på behørig vis har identificeret den oprindelige knowhow og de eventuelle forbedringer, som den ene part har fået adgang til, og som i overensstemmelse med aftalen og dens formål er meddelt den anden part, og kun så længe denne knowhow fortsat er hemmelig og væsentlig.

4. For blandede patent- og knowhow-licensaftaler gælder fritagelsen efter stk 1, nr 1-5, i de medlemsstater, hvor den overførte teknologi er beskyttet af nødvendige patenter, så længe licensproduktet er beskyttet af sådanne patenter, når varigheden af denne beskyttelse overstiger de i stk 3 nævnte tidsrum.

Varigheden af fritagelsen efter stk 1, nr 6, kan ikke overstige den femårige periode, der er fastsat i stk 2 og 3.

Sådanne aftaler kan dog kun være fritaget efter stk 1, så længe patenterne fortsat er gyldige, eller så længe den overførte knowhow er identificeret, hemmelig og væsentlig, idet fritagelsen gælder for den længste af disse to perioder.

5. Fritagelsen efter stk 1 gælder også, når parterne i deres aftaler fastsætter forpligtelser af samme art som de i stk 1 nævnte, men med mere begrænset rækkevidde end den efter stk 1 tilladte.

Art 2.

1. Artikel 1 finder anvendelse, selv om aftalen måtte indeholde bl a følgende klausuler, der generelt ikke er konkurrencebegrænsende:

1) en forpligtelse for licenstageren til ikke at videregive den af licensgiveren meddelte knowhow; licenstageren kan også være underlagt denne forpligtelse efter aftalens udløb
2) en forpligtelse for licenstageren til ikke at meddele underlicens eller overdrage licensen til andre
3) en forpligtelse for licenstageren til ikke at udnytte den overførte knowhow eller de meddelte patenter efter aftalens udløb, så længe denne knowhow fortsat er hemmelig, eller patenterne fortsat er gyldige
4) en forpligtelse for licenstageren til at give licensgiveren licens på de forbedringer eller nye anvendelser, han måtte have tilført den overførte teknologi, på betingelse af:
   - at denne licens, såfremt den angår en forbedring, som kan adskilles fra den oprindeligt overførte teknologi, ikke meddeles på et eksklusivt grundlag, således at licenstageren frit kan udnytte de forbedringer, han selv har tilført, eller meddele licens herpå til tredjemand, i det omfang hvor det ikke indebærer videregivelse af den knowhow, der er meddelt ham af licensgiveren, og som fortsat er hemmelig, samt
   - at licensgiveren forpligter sig til at give licenstageren eksklusiv eller ikke-eksklusiv licens på egne forbedringer
5) en forpligtelse for licenstageren til at overholde mindstekrav til licensproduktets kvalitet, herunder tekniske specifikationer, eller til at købe produkter eller tjenesteydelser hos licensgiveren eller en af denne udpeget virksomhed, i det omfang hvor sådanne kvalitets-

krav, produkter eller tjenesteydelser er nødvendige for
a) at sikre en teknisk korrekt udnyttelse af den overførte teknologi eller
b) at sikre, at licenstagerens produktion opfylder de kvalitetsnormer, der gælder for licensgiveren og de øvrige licenstagere

og for at tillade licensgiveren at føre kontrol hermed

6) forpligtelser
   a) til at underrette licensgiveren om enhver uretmæssig udnyttelse af hans knowhow eller enhver krænkelse af hans patenter eller
   b) til at anlægge eller bistå licensgiveren med at anlægge retssag i tilfælde af en sådan uretmæssig udnyttelse eller krænkelse
7) en forpligtelse for licenstageren til at fortsætte med at betale licensafgift
   a) indtil aftalens udløb, med de beløb, for de perioder og på den måde, som parterne frit har aftalt, såfremt den overførte knowhow bliver almindeligt tilgængelig, uden at det kan tilskrives licensgiveren, eventuelt med tillæg af skadeserstatning, såfremt den overførte knowhow eller teknologi er blevet almindeligt tilgængelig som følge af, at licenstageren har handlet i strid med aftalen
   b) i en periode efter de meddelte patenters udløb for at lette betalingen af afgiften
8) en forpligtelse for licenstageren til kun at udnytte den overførte teknologi til et eller flere af denne teknologis tekniske anvendelsesformål eller på et eller flere produktmarkeder
9) en forpligtelse for licenstageren til at betale en mindsteafgift eller fremstille en mindstemængde af licensprodukter eller foretage et vist mindstemål af udnyttelseshandlinger
10) en forpligtelse for licensgiveren til at lade gunstigere licensbetingelser, som han efter aftalens indgåelse måtte indrømme andre virksomheder, gælde også for licenstageren
11) en forpligtelse for licenstageren til på licensproduktet at angive licensgiverens navn eller patentnummeret
12) en forpligtelse for licenstageren til ikke at anvende licenstagerens teknologi til at opføre anlæg for tredjemand; dette må dog ikke indskrænke licenstagerens ret til at udvide kapaciteten i sine anlæg eller opføre nye anlæg til eget brug på normale forretningsvilkår, bl a mod betaling af supplerende licensafgifter
13) en forpligtelse for licenstageren til kun at levere en begrænset mængde licensprodukter til en bestemt kunde, når licensen er meddelt for at skaffe denne kunde en yderligere forsyningskilde inden for licensområdet; dette gælder også, når kunden er licenstageren, og licensen, som meddeles med det formål at tilvejebringe en yderligere forsyningskilde, er betinget af, at kunden selv fremstiller licensprodukterne eller lader dem fremstille af en underleverandør
14) et forbehold om at licensgiveren har ret til at gøre de med et patent forbundne rettigheder gældende for at modsætte sig licenstagerens udnyttelse af den overførte teknologi uden for licensområdet
15) licensgiveren har ret til at opsige aftalen i tilfælde af, at licenstageren anfægter den hemmelige eller væsentlige karakter af den overførte knowhow eller gyldigheden af patenter tilhørende licensgiveren eller virksomheder forbundet med denne, hvorpå der er meddelt licens inden for fællesmarkedet
16) et forbehold om at licensgiveren har ret til at bringe en patentlicens til ophør, såfremt licenstageren gør gældende, at det pågældende patent ikke er nødvendigt
17) en forpligtelse for licenstageren til at fremstille og markedsføre licensproduktet efter bedste evne
18) et forbehold om at licensgiveren har ret til at ophæve den eksklusive karakter af den meddelte licens og ophøre med at meddele licenstageren licens på forbedringer, hvis licenstageren begynder at konkurrere inden for fællesmarkedet med licensgiveren, med virksomheder, der er forbundet med licensgiveren, eller med andre virksomheder inden for områderne forskning og udvikling, fremstilling eller anvendelse og afsætning af konkurrerende produkter samt et forbehold om, at licensgiveren har

ret til kræve, at licenstageren godtgør, at den overførte teknologi ikke anvendes til fremstilling af andre varer og udførelse af andre tjenesteydelser end de af licensen omfattede.

2. Falder de i stk 1 nævnte aftalebestemmelser undtagelsesvis ind under artikel 85, stk 1, er de også fritaget, selv om de ikke er ledsaget af nogen af de forpligtelser, der er fritaget efter artikel 1.

3. Fritagelsen efter stk 2 gælder også, når parterne i deres aftaler fastsætter bestemmelser af samme art som de i stk 1 omhandlede, men med mere begrænset rækkevidde.

Art 3.

Artikel 1 og artikel 2, stk 2, finder ikke anvendelse, når

1) en af parterne er underlagt begrænsninger med hensyn til fastsættelse af priser, priselementer eller rabatter for licensprodukterne
2) en af parterne pålægges begrænsninger i adgangen til at konkurrere inden for fællesmarkedet med den anden part, med virksomheder, der er forbundet med denne, eller med andre virksomheder inden for områderne forskning og udvikling, fremstilling eller anvendelse og afsætning af konkurrerende produkter, jf dog artikel 2, stk 1, nr 17 og 18
3) parterne eller en af parterne uden objektiv begrundelse pålægges pligt til:
   a) at nægte at efterkomme ordrer fra brugere eller forhandlere, der er etableret på deres respektive område, og som agter at afsætte produkterne på andre områder inden for fællesmarkedet
   b) at lægge hindringer i vejen for, at brugere eller forhandlere kan købe produkterne hos andre forhandlere inden for fællesmarkedet, bl a når de håndhæver intellektuelle ejendomsrettigheder eller træffer foranstaltninger til at forhindre disse brugere eller forhandlere i at erhverve produkter, der lovligt er markedsført inden for fællesmarkedet af licensgiveren eller med dennes samtykke, uden for licensområdet, eller i at afsætte dem på licensområdet

   eller når sådanne handlinger er resultat af en samordning mellem parterne
4) parterne før meddelelsen af licens var indbyrdes konkurrerende producenter, og den ene part på samme tekniske anvendelsesområde eller samme produktmarked pålægges begrænsninger med hensyn til, hvilke kunder han må sælge til, bl a i form af forbud mod at levere til bestemte kundegrupper, mod at benytte bestemte distributionsformer eller med det formål at opdele kundekredsen mod at benytte bestemte typer produktemballager, jf dog artikel 1, stk 1, nr 7, og artikel 2, stk 1, nr 13
5) den ene part pålægges begrænsninger med hensyn til den mængde licensprodukter, han må fremstille eller sælge, eller antallet af handlinger, han må foretage til udnyttelse af den overførte teknologi, medmindre andet gælder i henhold til artikel 1, stk 1, nr 8, og artikel 2, stk 1, nr 13
6) licenstageren pålægges en forpligtelse til helt eller delvis at overdrage licensgiveren sine rettigheder til forbedringer eller nye anvendelser af den overførte teknologi
7) licensgiveren – også ved særskilte aftaler eller gennem en automatisk forlængelse af aftalens oprindelige løbetid som følge af indførelse af nye forbedringer – pålægges en forpligtelse til ikke at meddele andre virksomheder licens på udnyttelse af den overførte teknologi på licenstagerens område i en periode af længere varighed end den i artikel 1, stk 2 og 3, anførte, eller en af parterne i en periode af længere varighed end den i artikel 1, stk 2 og 3, eller artikel 1, stk 4, anførte, pålægges en forpligtelse til ikke at udnytte den overførte teknologi på den anden parts eller på andre licenstageres område.

Art 4.

1. Omfanget af fritagelsen efter nærværende forordning er tillige aftaler, der indeholder konkurrencebegrænsende forpligtelser, som ikke falder ind under

artikel 1 og 2 og heller ikke under artikel 3, på betingelse af, at de pågældende aftaler anmeldes til Kommissionen i overensstemmelse med artikel 1-3 i forordning (EF) nr 3385/94, samt at Kommissionen ikke inden for en frist på fire måneder har rejst indsigelse mod fritagelsen.

2. Stk 1 finder navnlig anvendelse, når
   a) licenstageren ved aftalens indgåelse pålægges en forpligtelse til at acceptere kvalitetsforskrifter eller andre licenser eller køb af varer eller ydelser, der ikke er nødvendige af hensyn til en teknisk korrekt anvendelse af den overførte teknologi eller for at sikre, at licenstagerens produktion opfylder de kvalitetsnormer, der overholdes af licensgiveren og andre licenstagere
   b) licenstageren pålægges et forbud mod at anfægte den hemmelige eller væsentlige karakter af den overførte teknologi eller gyldigheden af patenter, hvorpå der er meddelt licens inden for fællesmarkedet, og som tilhører licensgiveren eller en med denne forbundet virksomhed.
3. Den i stk 1 fastsatte firemånedersfrist løber fra den dato, hvor anmeldelsen får virkning i henhold til bestemmelserne i artikel 4 i forordning (EF) nr 3385/94.
4. For aftaler anmeldt før denne forordnings ikrafttrædelse kan bestemmelserne i stk 1 og 2 påberåbes ved en meddelelse til Kommissionen, hvori der henvises til anmeldelsen og udtrykkeligt til bestemmelserne i denne artikel. Stk 3 finder tilsvarende anvendelse.
5. Kommissionen har fire måneder til at rejse indsigelse mod fritagelse. Den skal rejse indsigelse, når en medlemsstat fremsætter anmodning herom senest to måneder efter den dato, hvor den har fået tilsendt den i stk 1 omhandlede anmeldelse eller den i stk 4 omhandlede meddelelse. Anmodninger herom skal være begrundet i argumenter, der bygger på traktatens konkurrenceregler.
6. Kommissionen kan til enhver tid trække en indsigelse mod fritagelse tilbage. Er indsigelsen rejst efter anmodning fra en medlemsstat, som fastholder den, kan indsigelsen kun tilbagetrækkes efter høring af Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål.
7. Trækkes en indsigelse tilbage, fordi de implicerede virksomheder har godtgjort, at betingelserne i artikel 85, stk 3, er opfyldt, finder fritagelsen anvendelse fra anmeldelsesdatoen.
8. Trækkes en indsigelse tilbage, fordi de implicerede virksomheder har ændret deres aftale, således at den nu opfylder betingelserne i artikel 85, stk 3, finder fritagelsen anvendelse fra den dato, hvor ændringerne trådte i kraft.
9. Har Kommissionen rejst indsigelse, som ikke trækkes tilbage, får anmeldelsen de virkninger, der er fastsat i forordning nr 17.

Art 5.

1. Denne forordning finder ikke anvendelse på:

1) aftaler indgået mellem medlemmer af et patent- eller knowhow-fællesskab angående fælles udnyttelse af teknologi
2) licensaftaler indgået mellem konkurrenter, mellem hvilke der består et joint venture, eller mellem en af dem og joint venture-virksomheden, når licensaftalerne angår joint venture-virksomhedens aktiviteter
3) aftaler, hvorved den ene part meddeler den anden part en patent- og/eller knowhow-licens og af denne – også ved særskilt aftale eller gennem forbundne virksomheder – til gengæld får meddelt en patent-, varemærke- eller knowhow-licens eller eneforhandlingsret, for så vidt som parterne er indbyrdes konkurrenter med hensyn til de af aftalen omfattede produkter
4) licensaftaler indeholdende bestemmelser om andre intellektuelle ejendomsrettigheder end patenter, medmindre det kun drejer sig om accessoriske bestemmelser
5) aftaler, der udelukkende er indgået med henblik på salg.

2. Denne forordning finder dog anvendelse på:

1) de i stk 1, nr 2, omhandlede aftaler, hvorved en virksomhed meddeler patent- eller knowhow-licens til et af den stiftet joint venture, når licensprodukterne og de af de deltagende virksomheders andre produkter og tjenesteydelser, der af brugeren betragtes som indbyrdes udskiftelige eller substituerbare som følge af deres egenskaber, pris og anvendelse, ikke inden for fællesmarkedet eller en væsentlig del deraf tegner sig for:
   - mere end 20% af markedet for samtlige licensprodukter og indbyrdes udskiftelige eller substituerbare produkter eller tjenesteydelser, når licensen kun omfatter produktion
   - mere end 10% af markedet for samtlige licensprodukter og indbyrdes udskiftelige eller substituerbare produkter eller tjenesteydelser, når licensen omfatter såvel produktion som distribution
2) de i stk 1, nr 1, omhandlede aftaler samt de i stk 1, nr 3, omhandlede gensidige licenser, når parterne ikke inden for fællesmarkedet er pålagt nogen områdebegrænsning hvad angår fremstilling, anvendelse og markedsføring af licensprodukterne eller udnyttelsen af den overførte eller i fællesskab udnyttede teknologi.

3. Denne forordning finder fortsat anvendelse, dersom de i stk 2, nr 1, anførte markedsandele inden for to på hinanden følgende regnskabsår ikke overskrides med mere end en tiendedel; overskrides også denne grænse, gælder forordningen fortsat i endnu seks måneder regnet fra udgangen af det regnskabsår, hvori overskridelsen fandt sted.

Art 6.

Denne forordning finder også anvendelse på:

1) aftaler, hvor licensgiveren ikke er indehaveren af den overførte knowhow eller patentet, men af patent- eller knowhow-indehaveren har fået bemyndigelse til at meddele licenser
2) aftaler om overdragelse af knowhow og/eller patenter, når den med udnyttelsen forbundne risiko fortsat bæres af den overdragende part, specielt når det vederlag, der betales for overdragelsen, beregnes på grundlag af den overtagende parts omsætning af de produkter, der fremstilles ved brug af den pågældende knowhow eller de pågældende patenter, de fremstillede mængder eller antallet af handlinger til udnyttelse af denne knowhow eller disse patenter
3) licensaftaler, hvor licensgiverens eller licenstagerens rettigheder og forpligtelser påhviler associerede virksomheder.

Art 7.

Kommissionen kan i overensstemmelse med artikel 7 i forordning nr 19/65/EØF lade fordelen ved anvendelsen af nærværende forordning bortfalde, såfremt den i et konkret tilfælde fastslår, at en aftale, der er fritaget efter denne forordning, alligevel har visse virkninger, som er uforenelige med betingelserne i traktatens artikel 85, stk 3, og navnlig når:

1) aftalen bevirker, at licensprodukterne på licensområdet ikke udsættes for effektiv konkurrence fra identiske produkter eller tjenesteydelser eller produkter eller tjenesteydelser, der af brugerne betragtes som udskiftelige eller substituerbare med licensprodukterne som følge af deres egenskaber, pris og anvendelse, hvilket bl a kan være tilfældet, når licenstageren har en markedsandel på over 40%
2) licenstageren uden objektiv grund nægter at efterkomme ordrer, som uopfordret afgives af brugere eller forhandlere, der er etableret på andre licenstageres område, jf dog artikel 1, stk 1, nr 6
3) parterne:
   a) uden at det er objektivt berettiget, nægter at efterkomme ordrer fra brugere eller forhandlere, der er etableret på deres respektive område, og som agter at afsætte produkterne på andre områder inden for fællesmarkedet eller

b) lægger hindringer i vejen for, at brugere og forhandlere kan købe produkterne hos andre forhandlere inden for fællesmarkedet, bl a når de håndhæver intellektuelle ejendomsrettigheder eller træffer foranstaltninger til at forhindre disse brugere eller forhandlere i at erhverve produkter uden for licensområdet eller i, inden for licensområdet, at afsætte produkter, som er lovligt markedsført inden for fællesmarkedet af licensgiveren eller med dennes samtykke

4) parterne på tidspunktet for meddelelsen af licensen var indbyrdes konkurrerende producenter, og licenstagerens forpligtelse til at producere en vis minimumsmængde og udnytte den overførte teknologi efter bedste evne, jf artikel 2, stk 1, nr 9 og 17, bevirker, at licenstageren afskæres fra at benytte konkurrerende teknologier.

Art 8.

1. Ved anvendelsen af denne forordning sidestilles følgende med patenter:

a) patentansøgninger
b) brugsmodeller
c) ansøgninger om registrering af brugsmodeller
d) halvlederprodukters topografi
e) „certificats d'utilité" og „certificats d'addition" efter fransk ret
f) ansøgninger om „certificats d'utilité" og „certificats d'addition" efter fransk ret
g) supplerende beskyttelsescertifikater for lægemidler eller andre produkter, for hvilket sådanne certifikater kan udstedes
h) certifikater på plantenyheder.

2. Denne forordning finder også anvendelse på aftaler om udnyttelse af en opfindelse, når der for licensområdet indgives en af de i stk 1 nævnte ansøgninger senest et år efter aftalens indgåelse.

3. Denne forordning finder desuden anvendelse på rene patentlicens- og know-how-licensaftaler samt blandede aftaler, hvis oprindelige løbetid automatisk forlænges ved indførelse af nye, patenterede eller ikke-patenterede forbedringer, som licensgiveren videregiver, forudsat at licenstageren har ret til at afvise sådanne forbedringer, eller aftaleparterne hver især kan opsige aftalen ved den oprindelige løbetids udløb og derefter mindst hvert tredje år.

Art 9.

1. De oplysninger, som er indhentet i medfør af bestemmelserne i artikel 4, må kun bruges til de i denne forordning omhandlede formål.

2. Kommissionen og medlemsstaternes myndigheder samt deres tjenestemænd og øvrige ansatte er forpligtet til ikke at give oplysninger om forhold, som de i medfør af denne forordning får kendskab til, og som ifølge deres natur er undergivet tavshedspligt.

3. Bestemmelserne i stk 1 og 2 er ikke til hinder for offentliggørelse af oversigter eller redegørelser, som ikke indeholder oplysninger om enkelte virksomheder eller sammenslutninger af virksomheder.

Art 10.

Ved anvendelse af denne forordning gælder følgende definitioner:

1) ved „knowhow" forstås teknisk viden, som er hemmelig, væsentlig og identificeret i hensigtsmæssig form
2) ved „hemmelig" forstås, at denne knowhow som helhed eller i de enkelte elementers konkrete konstellation ikke er almindeligt kendt eller let tilgængelig, således at dens værdi til dels beror på det forspring, licenstageren opnår ved at få den overført; begrebet skal ikke forstås i snæver betydning og indebærer ikke, at hvert enkelt element af denne knowhow skal være helt ukendt eller umulig at få adgang til uden om licensgiveren
3) ved „væsentlig" forstås, at den pågældende knowhow omfatter viden, som er nyttig, dvs at det på tidspunktet for aftalens indgåelse med rimelighed skal kunne forventes, at den vil kunne for-

bedre licenstagerens konkurrenceevne, f eks ved at gøre det lettere for ham at trænge ind på et nyt marked eller give ham et forspring i konkurrencen med andre fabrikanter eller tjenesteydere, som ikke har adgang til den overførte hemmelige knowhow eller en tilsvarende hemmelig knowhow

4) ved „identificeret" forstås, at den pågældende knowhow skal være beskrevet eller lagret på et medium på en sådan måde, at det kan efterprøves, om den opfylder kriterierne for at være hemmelig og væsentlig, og om licenstagerens frihed til at udnytte sin egen teknologi ikke begrænses unødigt; denne knowhow kan identificeres ved en beskrivelse i licensaftalen eller i et særskilt dokument eller lagres på enhver anden hensigtsmæssig vis senest på tidspunktet for overførslen af den eller kort tid derefter, forudsat at det særskilte dokument eller mediet kan tilvejebringes om fornødent
5) ved „nødvendige patenter" forstås patenter, som det er nødvendigt at have licens på for at kunne udnytte den overførte teknologi, i den udstrækning hvori denne teknologi ikke eller kun i mindre omfang eller under større vanskeligheder eller med større omkostninger ville kunne udnyttes uden licensen; sådanne patenter skal således være af teknisk, juridisk eller økonomisk betydning for licenstageren
6) ved „licensaftaler" forstås rene patentlicenser eller rene knowhow-licenser samt blandede patent- og knowhow-licensaftaler
7) ved „overført teknologi" forstås den oprindelige produktionsknowhow og/eller de nødvendige produkt- eller procespatenter, der bestod ved indgåelsen af den første licensaftale, samt de forbedringer, der siden er tilført denne knowhow eller disse patenter, uanset om og i hvilket omfang de er blevet udnyttet af parterne eller af andre licenstagere
8) ved „licensprodukter" forstås de varer og tjenesteydelser, som kun kan fremstilles eller præsteres ved brug af den overførte teknologi
9) ved „licenstagerens markedsandel" forstås den andel, som de af licenstageren fremstillede produkter eller udførte tjenesteydelser, der af brugerne anses at kunne udskiftes med eller substituere licensprodukterne som følge af deres egenskaber, pris og anvendelse, tegner sig for af hele markedet for licensprodukterne og alle udskiftelige eller substituerbare produkter eller tjenesteydelser inden for fællesmarkedet eller en væsentlig del deraf
10) ved „udnyttelse" forstås enhver anvendelse af den overførte teknologi, bl a til fremstilling, aktivt eller passivt salg på et givet område, også selv om produktet ikke fremstilles på dette område, eller leasing af licensprodukter
11) ved „licensområde" forstås det område omfattende hele eller i det mindste en del af fællesmarkedet, inden for hvilket licenstageren har ret til at udnytte den overførte teknologi
12) ved „licensgiverens område" forstås de områder, for hvilke licensgiveren ikke har meddelt nogen licens på patenter eller knowhow omfattet af licensaftalen
13) ved „parallelle patenter" forstås patenter, der til trods for de forskelle, der fortsat består i mangel af ensartede nationale regler om industrielle ejendomsrettigheder, beskytter den samme opfindelse i forskellige medlemsstater
14) ved „forbundne" forstås

a) de virksomheder, hvori en aftalepart direkte eller indirekte
   - besidder mere end halvdelen af kapitalen eller driftsformuen eller
   - besidder mere end halvdelen af stemmerettighederne eller
   - har ret til at udpege mere end halvdelen af medlemmerne i bestyrelsen, direktionen eller de andre organer, som repræsenterer virksomheden i retlig henseende eller
   - har ret til at forestå ledelsen af virksomheden

b) de virksomheder, som direkte eller indirekte har de i litra a) anførte rettigheder eller muligheder for at øve indflydelse i en af de kontraherende virksomheder

c) de virksomheder, hvori en i litra b) omhandlet virksomhed direkte eller indirekte har de i litra a) nævnte rettigheder eller muligheder for at øve indflydelse

d) de virksomheder, hvori aftaleparterne eller associerede virksomheder i forening har de i litra a) nævnte rettigheder eller muligheder for at øve indflydelse; sådanne i fællesskab kontrollerede virksomheder anses at være forbundet med hver af aftaleparterne

15) ved „accessoriske bestemmelser" forstås bestemmelser angående udnyttelsen af andre intellektuelle ejendomsrettigheder end patenter, som ikke indeholder andre konkurrencebegrænsende forpligtelser end dem, der er knyttet til de pågældende patenter eller den pågældende knowhow, og som er omfattet af fritagelsen i medfør af denne forordning

16) ved en „forpligtelse" forstås såvel en kontraktlig forpligtelse som en samordnet praksis

17) ved „konkurrerende producenter" eller producenter af „konkurrerende produkter" forstås producenter, der markedsfører produkter, som af brugerne anses at kunne udskiftes med eller substituere licensprodukterne på grund af deres egenskaber, pris og anvendelsesformål.

Art 11.

1. Forordning (EØF) nr 556/89 ophæves med virkning fra den 1. april 1996.

2. Bestemmelserne i forordning (EØF) nr 2349/84 finder fortsat anvendelse indtil den 31. marts 1996.

3. Forbuddet i traktatens artikel 85, stk 1, finder ikke anvendelse på aftaler, der allerede består pr 31. december 1996, og som opfylder de betingelser for fritagelse, der er fastsat i forordning (EØF) nr 2349/84 eller forordning (EØF) nr 556/89.

Art 12.

1. Kommissionen foretager en regelmæssig evaluering af nærværende forordnings anvendelse, bl a med hensyn til den i artikel 4 fastsatte indsigelsesprocedure.

2. Kommissionen udarbejder inden udgangen af det fjerde år efter nærværende forordnings ikrafttrædelse en rapport om, hvordan den har fungeret, og tager på grundlag heraf stilling til, hvorvidt det er ønskeligt at foretage tilpasninger af den.

Art 13.

Denne forordning træder i kraft den 1. april 1996.

Den anvendes indtil den 31. marts 2006.

Bestemmelserne i artikel 11, stk 2, finder dog anvendelse fra den 1. januar 1996.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Bilag 3

Lovbekendtgørelse 1986-03-18 nr 131

LBKG 1986 131

Lov om arbejdstageres opfindelser, som ændret ved L 1992-02-26 nr 130)

§ 1. Ordet »opfindelser« omfatter i denne lov kun opfindelser, der kan patenteres her i riget, og frembringelser, der kan registreres som brugsmodel her i riget.

Stk 2. Ordet »arbejdstager« omfatter enhver, der er ansat i offentlig eller privat tjeneste.

Stk 3. Lærere og andet videnskabeligt personale ved universiteter og andre højere læreanstalter anses ikke i denne deres egenskab som arbejdstagere og har den fulde ret til de af dem gjorte opfindelser, medmindre andet måtte være bestemt ved anden lov eller følge af aftale.

§ 2. Denne lovs bestemmelser kommer, for så vidt de ikke udtrykkeligt er erklæret for ufravigelige, kun til anvendelse, hvis ikke andet er eller må anses aftalt.

§ 3. I det omfang, ikke andet følger af denne eller anden lov, har en arbejdstager retten til de af ham gjorte opfindelser.

§ 4. (Ophævet)

§ 5. Har en arbejdstager gjort en opfindelse, som han må anses at være nået til gennem sin tjeneste er arbejdsgiveren, såfremt udnyttelsen af opfindelsen falder indenfor hans virksomheds arbejdsområde, berettiget til at kræve retten til opfindelsen overdraget til sig for et eller flere lande. Samme ret har arbejdsgiveren, selvom udnyttelsen af opfindelsen ikke falder indenfor virksomhedens arbejdsområde, hvis arbejdstagerens opfindelse angår en ham af virksomheden stillet, nærmere angiven opgave.

§ 6. En arbejdstager, der har gjort en opfindelse, som omfattes af bestemmelserne i § 5, er pligtig til uden ugrundet ophold at underrette arbejdsgiveren herom under angivelse af sådanne oplysninger om opfindelsen, at arbejdsgiveren sættes i stand til at bedømme opfindelsens betydning.

§ 7. Ønsker en arbejdsgiver at erhverve retten til en opfindelse i henhold til § 5, skal han underrette arbejdstageren herom inden 4 måneder efter at have modtaget den i § 6 nævnte meddelelse.

Stk 2. Inden udløbet af denne frist må arbejdstageren ikke uden arbejdsgiverens skriftlige samtykke disponere over opfindelsen eller åbenbare den for andre på en sådan måde, at den kan offentliggøres eller udnyttes for andres regning. Dette gælder dog ikke, hvis arbejdsgiveren skriftligt har erklæret at være uden interesse i opfindelsen.

Stk 3. Selvom den nævnte frist ikke er udløbet, kan arbejdstageren, såsnart han

har givet sådan meddelelse som i § 6 omhandlet, søge patent på opfindelsen eller registrering af frembringelsen, men han skal i så fald forinden underrette arbejdsgiveren herom. Arbejdstageren kan ikke på forhånd give afkald på denne ret.

§ 8. Erhverver arbejdsgiveren i henhold til § 5 eller på andet grundlag retten til en af arbejdstageren gjort opfindelse, er arbejdstageren, selvom andet måtte være aftalt, berettiget til rimelig godtgørelse, medmindre værdien af opfindelsen ikke overstiger, hvad arbejdstageren under hensyn til sine arbejdsforhold i det hele med rimelighed kan forudsættes at skulle præstere.

Stk 2. Ved fastsættelsen af godtgørelsen skal hensyn særligt tages til opfindelsens værdi og dens betydning for virksomheden, til arbejdstagerens ansættelsesvilkår samt til den betydning, arbejdstagerens tjeneste har haft for opfindelsen.

Stk 3. Kravet på fastsættelse af godtgørelse forældes på 5 år i overensstemmelse med lov nr 274 af 22. december 1908, idet forældelsesfristen regnes fra det tidspunkt, da arbejdsgiveren har tilkendegivet, at han ønsker at erhverve opfindelsen.

Stk 4. Selvom andet måtte være aftalt, kan bestemmelser eller aftaler vedrørende godtgørelse på forlangende af en af parterne senere ændres, når de forhold, der har været bestemmende, har forandret sig væsentligt, eller andre særlige omstændigheder taler derfor. Der skal dog aldrig i medfør af foranstående bestemmelse finde tilbagegivelse sted af ydelser, som arbejdstageren har modtaget på grundlag af tidligere fastsættelse af godtgørelsen.

§ 9. Søges der inden 6 måneder, efter at en arbejdstager er fratrådt sin tjeneste, patent eller brugsmodelregistrering på en af ham gjort opfindelse, som, hvis den var blevet til, medens tjenesten varede, ville have været omfattet af bestemmelserne i § 5, antages opfindelsen gjort, medens tjenesten varede, medmindre det kan sandsynliggøres, at opfindelsen er blevet til efter tjenestens ophør.

§ 10. En overenskomst mellem en arbejdsgiver og en arbejdstager, gående ud på at begrænse arbejdstagerens ret til at disponere over opfindelser, der gøres senere end et år, efter at tjenesteforholdet er ophørt, er ugyldig.

§ 11. (Ophævet).

§ 12. Den, der som følge af bestemmelserne i denne lov kommer til kundskab om en opfindelse, må ikke uhjemlet udnytte, hvad han på denne måde har erfaret, eller upåkrævet åbenbare noget herom.

Stk 2. Forsætlig overtrædelse af denne bestemmelse eller af bestemmelsen i § 7, stk 2, straffes med bøder eller hæfte. Bøder tilfalder statskassen.

Stk 3. Påtale sker på begæring af den forurettede.

§ 13. (Udeladt)

§ 14. (Ophævet).

Lov nr 130 af 20. februar 1992, hvorved §§ 1, 7 og 9 udvides til at omfatte brugsmodeller, indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 52. Loven træder i kraft den 1. juli 1992, jf dog stk 2.

Stk 2. Reglen i § 6, stk 1, finder kun anvendelse, hvis patentansøgning er indleveret efter lovens ikrafttræden.

Stk 3. § 4, stk 2, og § 33, stk 2-4, træder i kraft samtidig med Aftale om EF-patenter.

Industriministeren udfærdiger bekendtgørelse herom.

§ 53. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan sættes i kraft ved kgl anordning med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bilag 4

Lov 1999-06-02 nr 347

L 1999 347

(om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner)

Formål

§ 1. Denne lov har til formål at sikre, at forskningsresultater frembragt ved hjælp af offentlige midler nyttiggøres for det danske samfund ved erhvervsmæssig udnyttelse.

Lovens anvendelsesområde

§ 2. Loven gælder for opfindelser, der er gjort af en arbejdstager som led i arbejdet ved en institution som nævnt i § 6.

§ 3. Ved opfindelse forstås i denne lov en opfindelse eller frembringelse, der vil kunne patenteres efter patentloven eller registreres som brugsmodel efter brugsmodelloven.

§ 4. Ved arbejdstager forstås i denne lov enhver, der er ansat ved en institution som nævnt i § 6.

§ 5. Ved en arbejdstagers arbejde forstås i denne lov alle aktiviteter udført som led i ansættelsesforholdet.

§ 6. Ved institution forstås i denne lov det universitet under Forskningsministeriet, den sektorforskningsinstitution, det offentlige sygehus eller den sundhedsvidenskabelige forskningsinstitution under amtskommunerne eller Hovedstadens Sygehusfællesskab, hvor den pågældende arbejdstager er ansat.

Fordeling af retten til opfindelser

§ 7. Retten til opfindelser, der er gjort af en arbejdstager ved en institution, tilkommer arbejdstageren med de begrænsninger, der følger af denne lov.

§ 8. Institutionen har, hvor en arbejdstager som led i arbejdet har gjort en opfindelse, krav på at få de til opfindelsen knyttede rettigheder overdraget til sig.

Stk 2. Bestemmelsen i stk 1 gælder også, hvis opfindelsen er gjort i forening af flere arbejdstagere ansat ved institutionen.

Stk 3. Indgår en arbejdstager i et samarbejde, som involverer arbejdstagere fra flere institutioner, træffer institutionerne aftale om, hvordan deres rettigheder efter denne lov skal fordeles.

§ 9. Ved projekter, der gennemføres i samarbejde med eller helt eller delvis finansieres af en part, der ikke er omfattet af loven, kan institutionen på egne og arbejdstagerens vegne ved forudgående aftale med den pågældende part helt eller delvis afstå retten til de opfindelser, der fremkommer ved projektet.

Underretning og vurdering

§ 10. Har en arbejdstager som led i arbejdet gjort en opfindelse, skal vedkommende uden ugrundet ophold skriftligt underrette institutionen herom. Arbejdstageren har i den forbindelse pligt til at give institutionen alle nødvendige oplysninger efter institutionens bestemmelse.

Stk 2. Institutionen kan fastsætte nærmere regler for, hvorledes underretningen efter stk 1 skal finde sted. Institutionen kan fastsætte, at underretningspligten efter stk 1 ikke skal gælde inden for områder, hvor der erfaringsmæssigt ikke gøres opfindelser.

Stk 3. Arbejdstageren må ikke offentliggøre eller disponere over en opfindelse, før institutionen skriftligt har bekræftet modtagelsen af den i stk 1 nævnte underretning. Institutionen har pligt til at sende bekræftelsen hurtigst muligt.

§ 11. Institutionen skal inden for 2 måneder fra underretningen efter § 10, stk 1, få foretaget en vurdering af muligheden for at udnytte opfindelsen erhvervsmæssigt og for at beskytte de til opfindelsen knyttede rettigheder og drøfte med arbejdstageren, hvorledes rettighederne til opfindelsen kan udnyttes erhvervsmæssigt.

Stk 2. Institutionen kan samtidig med sin bekræftelse efter § 10, stk 3, pålægge arbejdstageren ikke at offentliggøre eller disponere over en opfindelse i op til 2 måneder fra modtagelsen af underretningen efter § 10, stk 1.

Stk 3. Efter aftale med arbejdstageren kan fristerne efter stk 1 og 2 forlænges.

Stk 4. Institutionen skal inden for den i stk 1 angivne frist eller den aftalte frist efter stk 3 træffe afgørelse om krav om overdragelse af retten efter § 8, eller om arbejdstageren bevarer retten efter § 7 mod vederlag efter § 12, stk 2.

Stk 5. Hvis institutionen ikke inden for den angivne frist i stk 1 eller den aftalte frist efter stk 3 har meddelt sin afgørelse efter stk 4 til arbejdstageren, har denne alle rettigheder til opfindelsen.

Stk 6. Har institutionen fået de rettigheder, der knytter sig til en opfindelse, overdraget til sig med henblik på erhvervsmæssig nyttiggørelse, jf § 8, har institutionen samtidig pligt til aktivt at søge rettighederne nyttiggjort.

Erhvervsmæssig nyttiggørelse

§ 12. Hvis retten til en opfindelse overdraget til institutionen efter § 8 udnyttes erhvervsmæssigt, er den arbejdstager, der har gjort opfindelsen, berettiget til et rimeligt vederlag fra institutionen.

Stk 2. Hvis retten til en opfindelse efter aftale med institutionen udnyttes erhvervsmæssigt af den arbejdstager, der har gjort opfindelsen, er institutionen berettiget til et rimeligt vederlag.

Stk 3. Institutionen fastsætter regler for beregning af vederlag efter stk 1 og 2. Reglerne skal godkendes af forskningsministeren.

§ 13. Institutionen kan, hvor dette af en arbejdstager er begrundet med henvisning til særlige etiske forhold, acceptere, at en opfindelse ikke skal gøres til genstand for erhvervsmæssig udnyttelse, herunder beskyttes ved indgivelse af ansøgning om patent eller brugsmodelregistrering.

Stk 2. § 11 gælder ikke, hvis der træffes afgørelse som nævnt i stk 1.

§ 14. Har institutionen fået overdraget retten til en opfindelse efter § 8, kan tredjemand indgå aftale om udnyttelse af opfindelsen med institutionen.

Stk 2. Har institutionen ikke fået overdraget retten til en opfindelse efter § 8, kan tredjemand indgå alle aftaler om udnyttelse af opfindelsen med vedkommende arbejdstager.

Institutionens udgifter og indtægter

§ 15. Institutionen kan afholde udgifter i forbindelse med overdragelse og beskyttelse af retten til opfindelser, der er overdraget til institutionen efter § 8.

Stk 2. Institutionen kan afholde udgifter i forbindelse med overdragelse og beskyttelse af retten til opfindelser, der er omfattet af § 2, men overdraget til institutionen efter de i § 11 angivne frister.

§ 16. Rektor, direktionen eller sygehusejeren anvender indtægterne fra overdragelse af rettigheder til opfindelser til aktiviteter inden for institutionens formål.

Stk 2. Institutionen kan oppebære indtægter i form af udbytte ved at overdrage sin ret efter § 14, stk 1, til et aktieselskab mod betaling i form af aktier i det pågældende selskab. Tilsvarende kan institutionen acceptere at modtage et vederlag efter § 12, stk 2, i form af aktier i et aktieselskab. Institutionen må ikke herved opnå en sådan forbindelse til selskabet, som et moderselskab har til et datterselskab efter aktieselskabsloven.

Forældelse

§ 17. Krav på vederlag efter § 12 forældes efter 5 år. Lov nr 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer finder tilsvarende anvendelse, når arbejdstager har modtaget institutionens afgørelse efter § 11, stk 4.

Beslutningskompetence

§ 18. Institutionens afgørelser efter denne lov træffes på universiteterne af rektor, på sektorforskningsinstitutioner af direktionen og på de offentlige sygehuse af sygehusejeren. Rektors, direktionens henholdsvis sygehusejerens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Ikrafttræden mv

§ 19. Loven træder i kraft den 1. juli 1999.

Stk 2. Loven finder anvendelse på opfindelser, der er gjort efter den 1. januar 2000. Opfindelser, som arbejdstageren ikke har gjort institutionen bekendt med inden den 1. januar 2000, anses for gjort efter dette tidspunkt.

Stk 3. Institutionen og arbejdstageren skal respektere modstående rettigheder erhvervet ved overdragelse inden den 1. juli 1999.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.